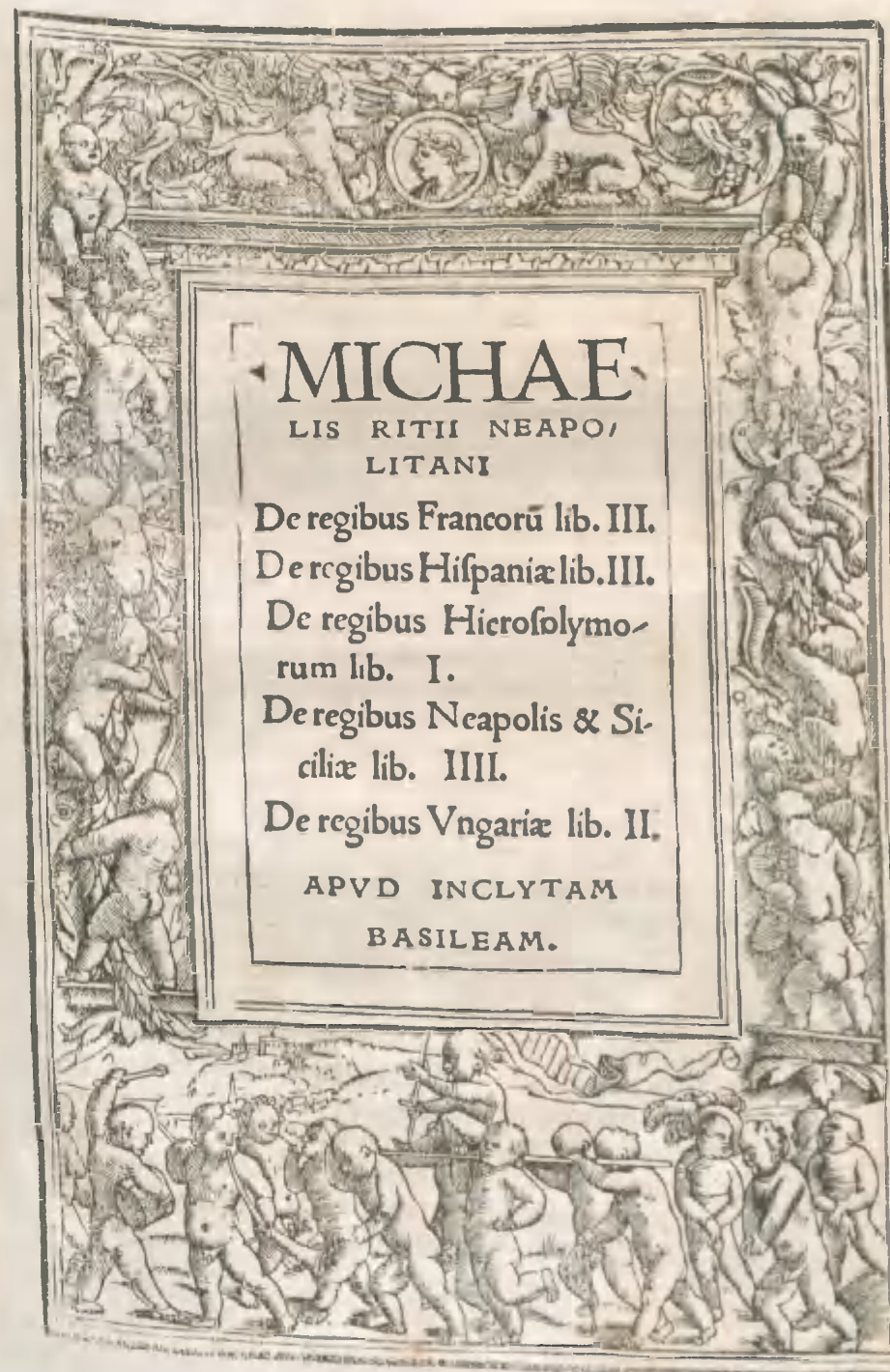

BASILEAE APVD IO
FROBENIVM MEN
SE MARTIO, AN
M. D. XVIIII.

MICHAELI RITIO PATRICIO NEAPOLITANO
ciuili & Pontificij iuris consultis. sacrosancti poten-
tissimiq; Gallorum regis a consilio. A. Ianus
Parrhasius. S. P. D.

ETIS a me uir ornatissime, quid de tuis lucubrationibus in patria historia sentia. Simplicis & aperti ingenij sum, proinde iudicium meum paucis habeto. Consilium tibi non fuit (ut uideo) pigmentis ab arte quaesitis, rerum gestarum seriem narrare, quum uires alioquin abunde suppeterent, sed ab alijs effuse sparsimq; traditam, uelut in corpusculum continue digestum colligere, ut eam cognoscere uolentibus absit inquirendi labor. Equidem non hoc abs te solum satis superq; praestitum, sed aliquid etiam plus affirmare non dubitem. Nam praeterq; quod ad compendium parata sunt, & ex fide recitantur omnia, si quis intelligit mutari cum temporibus formas & genera dicendi, neq; stilum praesentis notae fastidit, inde etiam tibi laudem facile concedit. Est enim purus, candidus, illaboratus, & quidam quodammodo nobilitate praeseferat, ut nuper Amplius patres attoniti praedicauerunt, dum causam nostri Regis apud Pontificem Max. legatus orares. Utinam ceteris ordinis tui, in antiquis & potioribus aemulandis idem studij foret, profecto ius ciuile tanta seribilibus ne, Romanaq; lingua, dehonestamentis, inquinatum non esset. O uere felicem Campaniam, si nostrarum partium rebus ex uoto successis, ei contigisset abs te diutius administrari. Non enim magis Athenae Solonis, aut Sparta Lycurgi consilio, quam nostra respublica tuo floruisset. Iniqua me hercule mors hominibus nostris inuidit, opesq; aliarum per te gentium, q; nostras augeri maluit. At illud in eius potestate non fuit, auferre, quin absens diu noctuq; cogites, ut ab impotenti dominatu, natale solui possis eximere, & dum pro tempore conditione quiescis, qua licet optimi ciuis consilio fungaris, eiusq; memoria uindices ab interitu, quod nescio an maius putandum sit, q; a uioletissima tyrannide, sub imperium iusti regis asserere. quod beneficium tibi patria bis acceptum refert. quum praestet aeternitati famaeq; perpetuo mensura, q; unius aetatis ocio consulere. Non est ergo quod Epitome tuae suppressas, quae multum notitiae studiosis allatura, patriae tibiq; nomen immortale pariet. Vale decus nostri soli. Mediolani, Kalendis Octobris. Millelumi quingentesimi quinti.

GVIDONI MAGNO

FRANCIAE CANCELLARIO, SVMMI SPLENDORIS EQVITI, IVRIS HVMANI DIVINIQUE CONSVLTISS. MICHAEL RITIVS NEAPOLITANVS IVRIS / CONSVLTVS, ET SACROSANCTI POTENTISSIMIQUE GALLORVM REGIS A CONSILIO FELICITATEM.

VVM nuper a patria profugus iniquitate temporum, plus ocij nactus essem q; uelim, coepissemq; Romae mecum metipse cogitare, cur olim felix illa Campania nunc extreme misera, Campaniaeq; fines attributi, diu multumq; exterarum gentium bellis atterant, unde Gallis, Hispanisq; & Pannonibus, interim Germanis, acerrimi certaminis harena quaedam fuerit, utrum soli bonitate & fato hoc acciderit, ut ab re non fingantur, inde gigantes aediti, uel alia de causa, quae sit in obscuro, ueteres historias excussi, si quae praesertim Regum stemmata, gradusq; cognationis exequuntur, ut quoquisq; iure contenderit, inuenirem. Quumq; res ob ingentem uoluminum (quod te non fugit) enormitatem praeterq; q; lectu laboriosa, uix animo certe complecti posse uideretur, operae pretium facturum putavi, si quis ad concinnum breuiarium, compendiosamq; redigeret epitomen. Itaque probato consilio, prouinciam mihi capeffendam ratus, enixe studui, nihil non ex fide tradere. Sicubi

EPISTOLA NVNCVPATORIA:

re. Sicubi uariāt opiniones, aut uacillat historia, in ijs publi-
cam, receptioremq ue sententiam, sum secutus, ut si quando
te uel ordinis tui ceteros, quibus aut nūq̃, aut raro datur a
grauissimis reipu. curis aliqua remissio, eadem cognoscendi
libido incesset, longas rerum ambages indagare necesse nō
habeant, sed exiguo labore uoti compotes animum leuent.
Quoniam uero nostri Reges a Francorum, Hispanorumq̃
regia antiquitus habent originem, seq̃ Hierosolymorum
reges appellant & Vngariæ, paulo altius ab ipsis incunabu-
lis, institutioneque utriusque gentis regum repetendum exi-
stimauī, & ab ijs ad Hierosolymitanos, indeq̃ ad reges Ne-
apolis & Vngariæ stilum cōuertere. Quas nostras lucubrā-
tiunculas, cui potius nuncuparem quam tibi, quoniam nihil
æque d. lectat, ac res a maioribus bene, fortiterque gestas,
euentusque, & uarios eorū casus cogitatione reperere, exem-
plo Macedonis Alexandri, qui quom perlustraret Ilium,
citharaque Paridis uisenda offerretur, Achillis inquit mal-
lem, qua ille Heroum pulcherrima facta canere solitus est.
Maxime (quæ tua est humanitas) quom me summo pro-
sequaris affectu, cupiamque posteris hoc exiguo licet mune-
re testarum, quam obnoxius amplitudini, uirt. tiq̃ sim tux
teque non magis hæc animo facilis amici, quā censoris acri
iudicio lecturum confidam. Quod, ut aliq̃ quoq̃ faciant eti-
am, atq̃ etiam petimus, itaq̃ uir ornatissime rem per se mo-
dicam compensabis (ut nostra soles) egregia uol. nate,
quam in me nūq̃ desyderabis. Vale ex urbe Roma Ca-
lend. Octobris. M. D. V.

• D • MICHAELIS

RITHI, DE REGIBVS LIBER PRI-

MVS, QVI EST DE REGI-

BVS FRANCORVM.

ALLOS esse, quos aiunt Græci Galli.
Galatas, inter omnes fere cōstat
a Galato, quē Polyphemus ex
Galatæa suscepit, ut autumat
Appianus. Hos in tris gentes ut
finibus ita uocabulis etiā discre-
tas, partitus est Cæsar, Aquita-
nos, Belgas & Celtas, a Celto
Herculis filio Steropesque, eius
quam genuit Atlas, appellationem sortitos. Sunt qui dicāt Franco.
euerfa Troia partem incolarum Duce Francone, ex Hecto-
re genito, sedes ad Mæotim cœpisse in finibus Alanorū, cō-
ditæq̃ urbe Sycambria Francos a nomine ducis esse dictos. Sycam-
bria.
Equidem quamq̃ scio Homerū non plures uno Scaman-
dto, uel (ut aliq̃ uocabant) Astyanacte liberos Hectori tri-
buisse, nec Anaxicratem, nec Euripidem, quorum alter Ar-
golicorum secundo, alter in Andromacha, nothos Hectori
filios editos asserunt ex Pellicibus, usq̃ Franconis meminif-
se, quia tamen hæc uen a datur, antiquitari consecrari origi-
nes suas, & ad ipsos etiam deos nedum Heroas referre, quo
primordia suæ gēis augustiora faciāt (ut Liuius autor est)
id nec affirmare, nec refellere in animo est. Ouidio pra ser-
tim nonnihil astipulante, per hæc.

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

Ingentiq; sui dictus cognomine largus

Gallus. Gallica qui Phrygium duxit in arua senem.
tamen apud eum quidam non a Gallis arua Gallica accipi-
unt, sed ab amne Phrygiæ Gallo, cuius aquæ potu, mentem
loco moueri testis est Plinius. Parthenius Phocensis histori-
arum primo, Franci Gallica gens inquit Alpium montes ac-
colunt, aliud præterea nihil. Appellationis causam nonnulli
putant immunitatē stipendiorū, quibus ab imperatore Va-
lentiniano leuati sunt in decennium. Quidam Francos qua-
si feroces domitis Alanis interpretantur. Ii post a Syama-
bria ab ipso Cæsare pulsi, quod usurpata diutius quam con-
cesserat immunitate, tributa penitus abnegarent, assumptis
ex sua nobilitate Marcomiro, Suimone, & Genebaudo du-
cibus ad Rhenum confederunt. Ibi constituto oppido Fran-
cofordiæ nomen indiderunt. In Gallia primum potius sunt
urbe Treuerorum, Lucio Romano præfecto dedente. Sed
partim eorum præsentī fortuna non contenti, querendis
nouis sedibus egressi, ad Sequanæ ripas errore uagi perue-
niunt, ibiq; amicitia locorum capti consistunt, administra-
tione rerum permissa Marcomiro, quem summopere cele-
brabant & colebāt, opinione uulgata, quod Priami sangui-
ne propagatus esset.
Eius deinde filium nomine Faramundum omnium apud
se primum ad regium fastigium prouehūt. is imperauit an-
nis undecim. Vita functo successit Clodius ex eo genitus, a
promisso capillo cognomento capillarus, prosperisque præ-
liis proximas nationes subegit Turingos, Tornacenses, &
Cameracēses, nullaq; ex se relicta sobole, uigesimo ex quo
regnare

Franci.
A Frāco/
nib⁹ Ger/
manis,
Franci de/
scēderūt,
qui hodi/
e Galliā
obtinēt,
nā Frācos
fuisse ger/
manos
clare te-
stā Aga/
thy⁹ græ/
cus autor
Francorū
fordia.
Marco-
mirus.

Faramun-
dus.
Clodius
capillat⁹.

DE REGIBVS FRANCORVM LIBER 13 4

regnare cœpit anno diem clausit.

In eius locum sufficitur a stirpe Clodio propior Meroeus, Meroeus
quem pro Romanis aduersus Hunnos & Visogotos in
campo Catalaunico pugnantem occubuisse constans fa-
ma est.

Paternum decus Childericus accepit, qui secunda fortuna Childer-
cus.
ad superbiam luxumque prolapsus, ob impotentiam do/
minandi pulsus, ac rursus Guinomadi gentis suæ princi-
madus.
pis, in cuius fidem confugerat, opibus, & factione reuoca-
tus, Gillonem Romanum qui Suesionibus præerat, æquo Gillo.
Marte superat, Aurilianenses & Andegauos in ditionem.
redigit, annis quatuor & uiginti, rex exiuit hominem.

Excepit imperium, Clodoueus Childerico patre natus, qui Glodoue-
us.
Remos & Suesiones in potestatem redegit in uxorem du-
Crotildis
cta Crotilde, cuius erat patruus Gondebaldus Burgundio Gonde-
baldus.
num rex, susceptos ex ea liberos Christiani dogmatis esse
passus est, quo mater eos imbuerat, quamuis ipse perstaret
in maiorum ceremonijs, inuidiose causatus Crotildi iratis
dijs ob neglectum eorum cultū, alterum eius filium ab hu-
manis exemptum, alterius morbo impliciti in dubio uitam
esse. Sed ubi puer a matre suscepto uoto conualuit, Ipseque
Clodoueus Germanos ancipiti prælio superauit, in uxo-
ris religionem concessit, ac a Remigio Remensi Pontifice
ex aqua lustratus, oleo quod a columba cœlitus allatum ru-
mor est, ungit, ex eoq; mos durat, ut Francorū reges quom-
diadema atq; honoris insignia accipiunt, eo tingantur. Ita-
q; Clodoueus accepto uero dei cultu, Burgundiones Aquir-
tanosque & Gotos bello domuit, Et Tolosanos imposito
præsidio

Oleū cœ/
litus de/
missum.

præsidio retinuit in potestate, Burgondiam Gendebaldo concessit, uxoris eius patruo, soceriq; fratri gerinano, grandi prius ab eo accepta pecunia quam pepigerat.

Theodor-
icus. Eo uita functo regnum quatuor in parteis est diuisum, inter
Clodom-
ris. eius filios. Ex ijs Theodoricus Metenses, Clodomiris Aure-
Chilber-
tus. lianenses, Clotarius Suesiones, Chilbertus Parhisios est for-
titus. Clodomiris instigante Crotilde bellum suscepit in Bur-
gondiones, & Gendebaldum qui Crotildis parentes eme-
dio sustulerat, eius auum atq; auiam maternam, regnoque
incubabat, ad ipsam Crotildem iure gentium spectati, quæ
muliebriter ardens ulciscendi, regnandiq; cupiditate, filium
concitauit in Gendebaldum. Clodomiri magno cōstitit ma-
tri paruissse, exercitu nanq; ducto in Burgondiones, in acie
fortiter dimicans occubuit, uictoriam suis reliquit, & tres fili-
os Theobaldum, Gonterum, & Clodoardum.

Chlodo-
miris. Chilbertus Parhisiorum rex unus ex Chlodouei filiis in Al-
maricum Hispaniæ regem, pia de causa bellū suscipit. Erat
Chilber-
tus. Almarico nupta Chilberti soror impolluta religionis & ue-
ri cultus obseruantissima, quæ quom nullis aut precibus, aut
minis, ad Arrhianæ sectæ præstigias, quibus uir erat imbu-
tus, traduci posset, ab eo contumeliose tractabatur. Eius in-
iurijs motus frater inito prælio uictor, Hispanos adusq; To-
leti fines imperata facere cōpulit. absq; prole undequinqua-
gesimo sui principatus anno diem clausit.

Theodo-
ricus. Theodoricus is, qui Metensibus imperabat, & Clotarius qui
Suesionibus ex ijs quos dixi fratribus supererat, qui regno
Clodomiris inhiantes, ausi rem barbaræ crudelitatis, accitos
ad se fratris filios ab Auia Crotilde, quæ Parrisius eos edu-
cabat, ex ijs duos Theobaldum, Gonterumq; socre necant
Aurelijs

Aurelijs. Clodoardus a cæde elapsus ad aram confugit in Clodoar-
spoliati fani, quod Asylum uocant, bi quoad uixit præcipuo dus.
studio, sanctissimeq; nomen loci coluit. unde post obitum Asylum.

consecratus, & inter diuos relatus est. Theodoricus (ita aua-
nitiā immanemq; eius ambitionem ulciscente fato) sine li-
beris ad manes Erebi raptus est. Vnde regia, quam in qua-
tuor ueluti membra discerpserant, in unum corpus, pristi-
namq; formam redacta, Clotarius potius, unoq; & quin-
Clotari-
quaginta cum regnasset annis, morte obita, apud Suesionē
cōditus est. Eius autem filios exemplum patris ad omne fa-
cinus impellebat. Ita q; quom diu bonis & malis artibus oc-
cupare paternum solium pro se quisq; certasset, & consilia
non succederent, in quatuor & ipsi partes, ut conuenerat ex
numero sui regnum diuiserunt. Theoberto natu maximo
Parhisij, Gontranno Aurelijs, Sigisberto Metenses, Chilpe-
rico Suesiones obtigerunt, Theobertus, uel (ut alij uocant)

Antibertus omni muliere corruptior, & ad libidinem solu-
tissimus, in complexu pellicum mature decessit, ex illo multi-
plici coniugio non plus uno suscepto filio, qui patrem con-
tinuo secutus est. Sigisbertus incautum Chilpericum fratrem
quom subito bello opprimere tētaffet, immissis percussori-
bus extinet⁹ est. Nā quom Chilperic⁹ obsessus a fratre Tor-
naci, quo se ex fuga receperat, rebus suis parū fideret, Atha-
nais Hispaniæ regis filia Fredegonda quam dimissa prio-
re eius uxore Galfonda superduxerat, in eadem cum uiro
fortuna, rem non muliebrem cogitauit, duos audacis, & ad
omnia parati iuuenes animi comparat, oneratosq; promiss-
orum spe, & præsentis largitione, in hostium castra submit-
tit, ij Sigisbertum improuide agentem adorti interimunt, ex
b quo

Theober-
tus.Antiber-
tus.Sigisbert⁹Chilperi-
cus.Fredegō-
da.

quo regnare cepit anno decimo quarto, superstitē filio Childeberto, quem susceperat ex Bronchilde filia Athanaldis Hispaniæ regis, quo patre natam Fredegondam dēnostrauimus.

Gontrannus. Childebertum amisso patre bona regni parte a Chilperico spoliatum, Gontrannus Aurelianensium rex alter eius patruus, quia liberis carebat, in spem successionis adoptauit. Orta mox inter eos, Theodorici Massiliensis Episcopi causa, graui dissensione, Gontrannus adoptionē reuocauit, inde Childebertus in gratiam cū Chilperico reuersus, uterq; paribus auspicijs in Gontrannū ducit exercitum, demū rebus æqua cōditione compositis, lapsus in insidias quom nobis ætu rediret a uenatione, Chilpericus a Lauderico obtruncatus in saltu quodā. Fredegondæ coniugis abominando scelere quæ cū Lauderico cōsueuerat, & uiro p̄posuit adulterū. Clotarius Chilperico patri sup̄fuit. Gontrannus iterū Childeberto cōciliatus, quom triginta regnasset annis, moriens cum scripsit hæredem.

Childebertus. Childebertus itaq; cognomēto Iunior, haud ita multo post haustu ueneni perijt una cū cōiuge, superstitib; filijs Theodeberto natu maiore, qui Metensibus imperauit, appellatur Anastasia, ac Theoderico Burgundionum rege, matreque ipsius Childeberti Bronchilde.

Clotarius. Childebertus ergo cū patruele Clotario stationē regni tenuit octauā, quo mortuo rerū sūma penes unū Clotariū fuit, is tñ assumpsit in partē principatus ipsius Childeberti filios.

Bronchildis. Quomq; Bronchildis auix fallacibus artificijs inuicatum Theodeberto & Theoderico fratribus esset, ut generis consortium ferro discinderent, orto inter eos bello apud oppidum

dum Tullum, quod tunc ædificabatur, inito certamine in Theodericum inclinante fortuna, Theodebertus salutē suæ fuga consuluit, qua nunciata, Theodericus omnia igni, ferroq; populatur hostiliter, nec ante finem fecit, quā Theodeberti populares & socij stipendiarij, accepta cōditione recisū regis sui caput Theodorico attulerūt, atq; hūc in modū Metenses inditionē Theodorici cōcesserūt, abductis inde Theodeberti liberis, & in ijs exuberanti pulchritudine puella, matres in eius cōspectū deductos, efferato mulier animo Bronchildis eorū proauia iugulauit. Ipsam puellā, quom Theodoricus matrimonio sibi destinasset, intercedente Bronchilde, quæ nefas esse cōtēderet, neq; per leges licere fratris filiā ducere, ira percitus, & mulieris inconstantia minime ferēs, illa autore bellū contra fratrem suscepisse, q̄ affirmaret eū non ex eodē patre, sed adulterio conceptū, nunc eū ipsum fratrem Germanum, quo nuptias impediāt, asserere, acri conuicio ab se reiecit, atq; ab eius pernicio temperauit. Ferox itaq; femina admulto ante p̄cogitatū reuoluta facinorā, uenenū diluit, extinctoq; Theodorico, parricidiū parricidio cumulat. Eo pacto Franciæ totius imperium redigitur ad unum Clotarium Chilperici Sueffionum regis, & Fredegondæ filium, aduersum tendente Bronchilde, quæ Sigibertum Theodeberti ex pellice (ut aiebat) filium paterno regno sufficendum enixe curabat, eam rem principes, & optimi quique aduersati, Clotario portas aperiunt, in aciem progressum Sigisbertum, Clotarius superat, eumque cum Bronchilde uiuum capit. Constituto iam regno, tot impiarum cædium pœnas a Bronchilde sumpsit, muliere nō una tantum simplicique morte digna, multisq; rebus præclare gestis, in tātō regni

Theodeberti fuga.

Cædes.

Metenses. Theodorici.

Bronchildis crudelitas.

Clotarius.

Bronchildis cædes

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

Dagobertus. regni fastigio quadraginta quatuor exactis annis, excessit ab humanis. Ex asse instituto hærede Dagoberto filio, quæ prior eius uxor Engeldruda pepererat, excepta Aquitania

Aribertus. quam Ariberto ex altera coniuge nato reliquit.

Dagobertus. Aribertus Aquitania potitus, apud Tholosam non ita multo post obiit, unico superstite filio, qui mature patrem secutus est. Itaque & Aquitania ad ipsum Dagobertum rediit. Hic est ille Dagobertus, qui Diui Dionysij templum condidit, in eoque cineres ipsius Dionysij, sociorumque eius Rustici & Elcutherij cum magna religione & ornamento posuit. Tandem mortuus ibi conditus uoluit.

Ludouicus. Ad Dagoberto res ad Ludouicum cessit, eius ex Martilde filium, quam Dagobertus amissa priore coniuge superduxerat. Is ex iusta matrefamilias editus, omni regno potitus est, præterquam Normannia, uel (ut alij uocant) Neustria. quam

Sigisbertus ex Ranguetruda patris pellice natus permissu eius obtinuit. Ludouicus autem nulla re memorabili gestaper annos sexdecim quibus imperauit, inglorius ab humanis excessit, ex Batilde uxore natione Saxonia Clotario

Clotarius. Clotarius qui ætatis priuilegio, patri successerat, exinde anno quarto migravit e uita. Franci Theodoricum natum minum in regnum recipiunt, quod eo retinendo potior uisus esset, ablegantque in Austriam Childericum, quomque Theodoricus ignauitæ deditus, adeundi salutandi que sui copia plebi non faceret, nisi Calen. tantum Maijs, eoque tempore meribus ultro, citroque missitandis occuparetur, & regnum per alios administraret, hanc indignitatem proceres haud quam tulerunt. itaque Theodoricum & Ebroinum præfectum prætorio

DE REGIBVS FRANCORVM LIBER I. 7

prætorio compellunt in claustra collegij Monachorum. Childericus ex Austria accitus ad regnum uenit.

Childericus.

Qui cum barbare sæuaret in suos, & quendam illustri loco natum palo religatum fustibus cædi iussisset, adeo omnium animos rei mouit atrocitas, ut is, in quem Childericus animaduertat, haud parum multos inueniret, qui secum contra salutem tyranni coniurarent. Itaque redeunte a uenatione excipiunt insidijs, & simul cum Vlde uxore grauida obtruncant. unde necesse fuit ad Theodoricum confugere, quem intra septa Cœnobij compulsus diximus.

Per idem tempus inertia regum prætorio præfectus a rege proximam dignitatem obtinebat, ad quam potētissimi quique Francorum summa cōtentione nitebantur, & Pipinus ex Austria profectus, is cui pusilli cognomē a breuitate corporis inditū, per uarios casus est euectus, inde Theodoricus e uita migrat, unde uigesimo ex quo regnare cœpit anno. Clodoueus in patris locum subrogatus, tertio post anno naturæ concessit, Childeberto fratri relicto regno.

Pipinus.

Clodoueus.

Childebertus huius nominis tertius, & in regia decimus quintus, in rebus humanis haud diu fuit. Superstiteque Dagoberto filio, moritur.

Childebertus.

Dagoberti principatu uarij bellorum motus inter regni proceres extiterunt. quom quisque sibi præfecturam, de qua diximus, affectaret. & in hunc, aut illum uarius esset hominum fauor. Aliquādiu Dagobertus imperij gubernacula retinuerat, omniaque agebat ex arbitrio Pleutrudis uxoris, & Pipini Theodoaldi que præfecti, in quorum tutela rex erat, quom Theodoaldus haud incruenta facilique uictoria ab honore deijcitur. in eius locum suffecto Rangefredo, nec ita multo

Dagobertus.

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

post exiuit hominē Dagobertus absq; prole. Et iā regium
genus a stirpe defecerat. Igitur optimates sacerdotē quen-
da nomine Danielē, cuius ingens apud eos erat opinio, pri-
mū pratorianis imponunt, & palatio præsiciunt, expectato
quo ad p̄fanū in modū capillū, barbāq; pmitteret. Quom-
iam tum sacris inaugurati, tradito uel ab Aegyptijs, uel a lu-
dæis more caput haberent, ut hac etiā ætate, semirasum bar-
bāq; diuini libi gratia nō nutrent, cōtrario profanorū mo-
re. Quare tonsu, habituq; mutato, e præsectura ad Regale
fastigium prouectus, pro Daniele Chilpericus appellatur.
Per eosdē dies Martellus Pipini filius, effracto carcere, laxa-
tisq; uinculis, in quā coniectus a Pleutrude nouerca fuerat,
raptim sumptis armis ad afferendā palatij præsectura, quā
pater obtinuerat, aduolat. Egressis obuīam Chilperico re-
ge & Rangefredo, qui tum pratorianis impositus erat, an-
cipiti diu uictoria pugnatū, donec Martell⁹ in fugā uersus est.
Sed aucto mox exercitu redijt, ac utrunq; regni finibus exe-
git. Ipse Chilpericus in fidē Cudonis Valconū principis &
socij confugit. Rangefredus se recepit in Andegauiam, quē
Martellus in potestate redactū dimisit. Oppidū præterea
quoddā habendū cōcessit ubi imperaret, assumptaq; here-
ditario, iure debita sibi præsectura. Chilpericiū restituit in re-
gnū. Nouus inde Rex principū suffragio creatur, adnente
Martello pratorij præsecto, quidā Childericus uel (ut ab ali-
is appellatū repperi) Theodoricus, Dagoberti filius eius no-
minis ultimi, quē speciose iactabāt apud sacras uirgines opa-
pidi Calensis educatū. Tota tamen imperij summa Martel-
lum penes erat. Is & Sueuos, & Hispaniæ regem cui nomē
Abdimaro, iusto prælio superauit. Burdigalam & Pictaui-
um recepit

Daniel sa-
cerdos
rex fit.

Chilperi-
cus.
Martell⁹.

Childeri-
cus.
Theodo-
ricus.
Martelli
facinora.

DE REGIBVS FRANCORVM LIBER I. 8

um recepit ab Abdimaro occupatas urbes, quomq; per an-
nos xxv. Francorū rem feliciter administrasset, obita morte
ad Aedem Dionysij conditus est in Mausoleo, quod etiam
nūc ex Alabastro uisitur ante distributo liberis imperio. Ca-
rolomano concessit Austrasiam, Sueuiam, Alamaniam & Lo-
toringiam. Pipinū pratorianis imposuit, & Gallis qui sui
iuris erant, Gryphonem natu minimū testamēto præterijt.
Carolusman⁹ multis, magnisq; rebus fortiter & preclare ge-
stis, in facietatē uersa gloria, secessit in cœnobiū quod ipse
cōstituerat ad Soracte, ibiq; religioni, diuinoq; cultui man-
cipatus aliquādiu uixit. demū quietioris uitæ desiderio mi-
grauit in montē Casinū, omī rerū cura Pipino fratri relicta.
Pipinus ex hac domo secūsus, ob ignauiam Childerici, decre-
to Zachariæ Romani pōtificis ex præsecto pratorij rex cre-
atus est. Ipse Childericus in pristinū redire statū coactus, ha-
bitū monachi rursus accepit. Interim Pipin⁹ iterū trāscensis
Alpibus opē laboranti Stephano Romano pontifici cōtra
Longobardos attulit, quibus acie uictis, ipsū Stephanū pō-
tificali fastigio restituit. Idē senatorū consilia prius instituit,
& si nō ea quæ nunc eorū forma tūc erat. Nā lege sanxit, ut
semel in annū principes eo cōuenirent, quo rex ediceret par-
tim litib⁹ iudicādis, partim cōstituēdo regno, principes etiā
senatus elegit, qui curiæ præessent, ij semp ipsum regē comi-
tabātur. Deniq; domicilio locū Parhisijs acceperunt, ubi Pi-
pinus uita functus ad adē Dionysij iuxta patrē sepult⁹ est,
in alio tamē cōditorio quod ipse uiuēs faciendū sibi curauit.
Pipino patri successerūt Carolus qui post a magnitudine re-
gū gestarū magnus est appellat⁹, & Caroloman⁹, qui reges
ambo decreto p̄cerū designati, sed paucis exinde diebus ab
humanis

Carolo-
manus.

Pipinus.

Carolus
magnus.
Carolo-
manus.

Carolo-
manus.Pares
Franciæ.Latus/
græca
uox.Uniuersitas
Parhi-
sienlis.Ludou-
cus Pius.

humanis exempto Carolomano rerum summa ad eius fra-
trem Carolū relata est, is Hadriano Pontifice maximo per
legatos implorante, copias in Italiam duxit aduersum De-
syderium ultimum Longobardorum regem, quo superato
sua restituit ecclesiæ. proinde præcipuis a Pontifice priuile-
gijs donatus abiit. Saxones ad annos triginta producto bel-
lo, domuit, & ad uerum dei cultum compulit. in expedicio-
nis apparatu contra Saracenos, qui tunc Hispanias obtine-
bant, duodecim, quos aiunt, Pares instituit, quorum sex el-
sent ex collegio sacerdotum, tresq; rursus eorum duces. Re-
mensis Archiepiscopus, Laudunensis, & Lingonensis episco-
pi, Tres item comites episcopi, Bellouacensis, seu Bellouacensis
Nouiomensis & Catalaunensis. Reliqui uero foret ex eo ho-
minū genere, qui non sunt initiati, quos græco nomine Lai-
cos uulgo uocant, Tres duces Burgundus Normannus & To-
losanus. Hunnos idē profligauit, & a Leone Romano pon-
tifice, Coronam atq; imperij insignē cōsecutus est. Optima-
rum artium scholas instituit, & studiorum conuentum, quē
Parisijs uniuersitatem uocant. Ex Hedelgradæ connubio
eius, quæ Sueuorum familiæ fuit, habuit Carolum, Pipinū
& Ludouicum filios, quibus in uita distribuit imperia. Pipi-
no Italiam, Carolo citeriorem Galliam, quibus amissis, in
societatem principatus assumpsit Ludouicū, mox regni sui
quadragésimo septimo, imperij xiiij. salutis octingentesimo
& quinto decimo, Calē. Februarij, ætatis anno. Septuage-
simo secundo obiit, & sepelitur Aquiligrani.
Ludouicus Caroli magni. F. huius nominis primus, a de-
mentia morum. cognomento Pius, & si multa prædara libe-
raliter

raliter ac sancte gessit, haud tamen potuit ad eandem uitæ
rationem filios traducere. Lotharius, Pipinus, & paterno no-
mine Ludouicus erant, qui impulsu quorundam perditorū
patrem insimulantium, quasi nimio plus indulgeret Bernar-
do, qui cum Iudith Augusta rem haberet, impia arma arri-
piunt in Ludouicum patrem, tantusq; furor eos inuascerat,
ut ne Gregorij quidem pontificis autoritate adduci potue-
rint, ut ad bonam mentem redirent, quom is hac una de cau-
sa, Gallias ex urbe Roma petisset. Qui indies gliscēte uecor-
dia, patrem, Carolumq; fratrem natu minimum, cōijciunt
in carcerē, ad ædem diuī Medardi quæ est Suesione, Iudith
in Italiam relegant, ad oppidum Liguriæ Dertoum, quam
antea a connubio patris auulsam, deduci in Aquitaniam cu-
rauerant, in Parthenone diuæ Radegondæ custodiendam,
quantū Ludouicus adulterij crimine confutato dilutoq; eā
iusto matrimonio sibi iūxerat. Imperio patris inter se diuiso
ipsum fratremq; Carolum Lothario, q; is ætate præcedebat,
asseruādos tradūt. Itaq; Ludouicus in Bauariam, Pipinus
in Aquitaniam proficiscuntur, ipsumq; patrem cogunt de-
positis insignibus, imperio se abdicare, & habitum monachi
induere. Sed indigne rem ferentibus optimatum quibus-
dam, quorum potētiā Lotharius formidabat, ipse Ludo-
uicus, & libertatem recepit, & imperium. continuoq; Iudith
ex Italia reuocauit. Per idem tempus Hiero Norman-
diæ princeps, ad ueram Christi religionem conuersus est.
Exiuit hominem Ludouicus ætatis anno Septuagesimo
quarto, supersticibus liberis, excepto Pipino. Quorum Ca-
rolus natu minimus imperauit Francis, Lotharius Germa-
niæ, Ludouicus obtinuit Bauariam, Pipinus Pipini F. eius
quem

Ludou-
ci filij.παρθενών,
ἄνθος, locū
significat
ubi uirgi-
nes habi-
tant, qua-
lia sunt
apud nos
sanctimo-
nialiū cōe-
nobis.

Hierō.

Carolus.
Lothari-
Ludou-
cus.

Pipinus.

Carolus
Caluus.

quē maturius patre uita functum diximus, Aquitaniam, Carolo cui cognomētū Calui fuit, a morte Ludouici patris obtigit imperiū Franciæ, Lotharius & Ludouicus eius fratres bellū mouent, ab eoq; uicti tandē certis cōditionibus, arma deponunt. Ipse demū Lotharius religioni mancipatus, Lothario & Ludouico filijs regno cessit. Ex ijs Lothari⁹ obitūit Italiā, designatus imperator obiit diē, Carolus igitur is quē dictum Caluū demonstrauimus, ipsius Lotharij patrūus, magnis nec intermissis itineribus in Italiā contēdens, ab angustijs Alpiū quas ij præsidio firmatas obstruxerant, Ludouici fratris filios eiecit, & a Ioāne Romano Pōtifice appellatus impator, quom ex Italia Franciā, atq; inde Italiā repetisset, agmēq; ultro citroq; sæpe raperet, ut ecclesiæ dignitatē tueret & Imperij fines a Mauritanis, qui crebris incurfionibus omīa uastabāt, opa Sedechiæ natiōe Iudæi, quo me dico utebat, haustu ueneni sublatus e medio creditur, eius exanime corpus adusq; Vercellas perlatū, indeq; trans alpes in Galliā, Parhisijs ad Aedem Dionysij de more cōdit. Post Caluū Ludouicus eius F. habenas imperij tenuit, is q Balbus ab impedimēto linguæ dictus est, ab eodēq; Romano pōtifice declarat⁹, impator apud Cōpēdiū naturæ cōcessit. In regnū successit ex eo nat⁹, & ipse paterno nomine Ludouic⁹, eiusq; frater ætate minor (ut Galli gētiliter appellāt) Carlonus. Aquitaniā, Burgundiāq; sortitus est. Vtrūq; Balb⁹ ex honesta quidē puella, sed nō ex iusto matrimonio suscepterat. Itaq; Ludouico mature ab humanis exēpto, post paternū decus accepit Carolus eius filius, obiraq; a Carlone die, Carolus in regno accipit, ex Ludouico Bauaro, uel (ut alij uocatū malunt) Germanico patre editus, eo quē genuit Ludouicus

Ludouic⁹
Balbus

Ludouic⁹
cus Car
lonus.

Ludouicus cognomēto Pius. Is Carolus ob ignauā dictus est maleferiatus, quom serium nihil ageret. Itaq; ex ocio cōtabuit, & propere fato functus uacuā filio regiam reliquit.

Carolus
male fe
riatus.

Carolus & ipse nomine paterno fuit homo line fuco & fallacijs, unde Simplex est appellatus, a Rollone Normanno deorū cultore bello petitus, obtulit ei Stillæ filiæ matrimoniū, dūmodo discederet ab armis, & CHRISTI dogma susciperet, accepit ille pacis cōditiones, & in dotē Neustriā, quæ mox a Normānis colonis Normandia dicta est. Ipse p Rollone Roberti nomē assumpsit a Roberto Pietauiēsi comite a quo die lustrico sustētat⁹ est in sacro sōte. Carol⁹ aut Simplex uxore duxit Alginā regis Anglorū filiā, quæ peperit ei Ludouicū. Rebellantē generū Rollonem prælio superauit.

Carolus
Simplex.

Neustria.

Ad oppidū Peronam quom uenisset ab Heberto Viromādorū regulo, cui⁹ gratia diuerterat, in custodiā cōiectus est. Interea Franci Radulphū Carloni Burgundiæ ducis F. regem sibi creant, unde Ludouicus Simplicis Caroli F. Alginæ matre ex fuga Angliam petijt.

Hebert⁹
Viromā
dus.

Interim duobus iā lustris Radulphus ita partū regnū tenebat, & Carol⁹ Simplex in carcere migrarat e uita, quom Franci Ludouicū & Alginā matrē reuocant ab Angliā, q rerū potitus uaria usus est fortuna. Nā carceri mancipatus ad certā diē fertur a Normānis, & inde eductus Embergā matrimonio sibi iunxit Othonis Germaniæ regis filiam, duosq; ex ea suscepit liberos, Lothariū & Carolū. Remis extremū diē clausit, illatusq; in ædē diui Remigij Christianæ salutis anno D. cccclx. supstitibus quib⁹ dixi filijs, quorū Carolus priuatā egit uitā, Lothario regnū cessit, q nihil illa persona dignū gessit, nisi q in Normannos & Othonē profectus eius auū

Ludouic⁹
cus.

Lothari⁹.

MICHAELIS RITHI NEAPOLITANI
reduxit exercitum parum decore, decessitq; sine prole. Re-
mis in eadem qua pater æde, conditus.

PRIMI LIBRI FINIS.

 MICHAELIS RI-
THI NEAPOLITANI, DE REGIBVS
FRANCORVM, LIBER
SECVNDVS.

Carolus.
Abbas
nomen
Syrum.

VOMQVE Lotharij frater Carolus aspiraret
ad regnum, cuius antea contemptum præ se tu-
lerat, ab Hugone Abbate (Syrum præsulis no-
men id est) eo qui Capetus alioqui uocabatur,
editus, ut aiunt, ex familia comitum Parhisiensium. Aureli-
os in custodiam, Ezellini Episcopi proditione, apud oppi-
dum Landini domicilij sui sedem captus. In eo tamen rerū
statu liberos habuit duos, Ludouicum, & nomine paterno
Carolus.

Hugo.

Hugo tamen incubuit regiæ malis artibus occupata, seque-
gessit pro iusto rege, quoad obita morte, Francorum regum
conditorijs illatus est ad Aedem Dionysij, diuini natalis an-
no. D CCCC. XCVIII.

Robert.

Hugoni successit ex eo natus Robertus, qui Pontificalis sci-
tiæ peritissimus, in missarum solennijs, quæ responsoria di-
cuntur, instituit, & rithmicum numerum, cuius est initium
Sancti spiritus adsit nobis gratia. Missarum mētio nos ad-
monet originationē eius nominis indagare, ne quis ut for-
didum

Miss.

DE REGIBVS FRANCORVM LIBER II. II
didum respuat. Antiquitus in illa uana deorum superstitione,
ne, peracta re diuina, conuersus ad plebem sacerdos aiebat,
λαοίς ἀφείρε, id est, Populis missio, ut est apud Apuleium;
quo uerbo potestatem faciebat abeundi uolentibus. Idem
mos a nostris etiam seruatus est, ut libo iam libato, per mi-
nistrum pronuncietur, Ite missa est. Idem ualet quod ilicet,
Idq; id est, ire licet. Nam nostræ religionis autores indifferē-
ter usurpasse missionem missamq; testis est Cyprianus, qui
remissam peccatorum sæpe scribit, & id genus alia permul-
ta. A parte ergo totum sacrificium missa nominatum quasi
missio. Sed & respondendi consuetudo iam tum fuit in cho-
tis, ut Ausonius ostendit.

Dyndimaq; idæo respondent cantica luco.

Responsorium uero nouitium quidē uerbum, sed ecclesiasti-
ca tractanti, liceat in posterum suis ecclesiæ uerbis uti. Ro-
bertum moriens Henricus Burgundiæ rex hæredem testa-
mento scripsit, aduersum tendente Lauderico Aniuersensi
comite, qui Burgundiam sui iuris esse contendebat. hinc or-
to bello, uictoria Burgundiaq; penes Robertum fuit. Is ho-
nori diuorum pluribus & magnificis ædibus extructis, e ui-
ta migravit. ad Aedem Dionysij conditus anno uicesimo,
quarto, post initū principatū, liberis superstitibus, Henrico
scilicet & Roberto, quos ei Constantia pepererat Arlaten-
sis filia comitis, quam amissa priore cōiuge & Vgone ex ea
filio superduxerat. Item Simone & Almarico, susceptis ex
connubio Nouiomensis Reguli filiæ.

Paternum decus accepit Henricus, obtinente Roberto Bur-
gundiam, qui fretus Constantiæ matris studio, quæ cesse-
rant in Henrici iura cæpit attrectare, conflato inde bello

c 3 Roberti

Remissa
peccato-
rū apud
Cypria-
num.

Respon-
sorium.

Henric.

Burgun-
dia ad
Francos.

Henric

Roberti uirib⁹, & aduersa factioni impar Henric⁹ exactus regno, cōfugit ad ducē Normānū, cuius auxilio sua recepit. Deniq; regno quod tāto armorū strepitu uendicarat, ultro uiuens Philippo filio cessit. Anno salutis M. Lx. mortu⁹, illa Philipp⁹. tusq; regū conditorijs ad Aedem Dionysij. Philippus igit⁹ Henrici F. a patre accepto regno Bertam Balduini comitis Hollandiæ filiā matrimonio sibi iunxit, ex qua liberos habuit Ludouicū Constantiāq; eaq; dimissa in eius locū Bertranda duxit, ob eāq; rem a sacris abstentus in iure pontificio dicit⁹ ab Urbano secūdo Pont. Max. Protulit is & regni Arpinus. fines, adiectis Bituricēsisbus emptis ab Arpino duce eorum. Gottifredus. qui cū Gottifredo Bullono socius expeditiōis in auxiliū ter Bullonus rā, quā sanctam uocant, iturus ad usus belli necessarios per cunia careret, ipsi Philippo Ducatum uendidit. Itaq; ditio nis accessione facta Philippus in consortium principatus accepit ex se natum Ludouicū, qui patri successit anno salutis M. CVI. Melduni uita functo, conditoq; ad Aedem diui Benedicti Ligirensē. Ludouic⁹ Philippi F. in Anglos & Henricū gessit imperatorē multa pspere. Quomq; Gelasius Pont. max. Henrici suspectas habens opes ad eius fidē cōfugisset, implici⁹ morbo Matiscone periit, in eiusq; locū suffectus est Viennensis Antistes Guido cognomine Calistus, is adnitente sūma ui Ludouico Romā uenit, & a cunctis ordinibus faustis acclamationibus exceptus honorē tenuit. Ludouico F. erat & aui nomine Philippus, qui animi gratia Luteciā Parhisiōrū suburbia obequitans equo obiecta succuli specie cōsternato inde deturbat⁹, interiit. Equidē uereor oblitus operis instituti cuiq; uideri, si de nomenclatura ciuitatis instar Grāmatici disputem, Sed & rerū scriptores hoc

res hoc interdū faciunt, & obiter Homeromastiges, cauendi sunt, ut inquit Plinius Inuenias qui Parhisius in dedina/ Parhisius bili forma dicendū per omnes casus affirmet, & ita multorū seruat usus. Alij nescio cuius Architrene uersificatoris (autortas em Boetij in dubio est) adminiculati testimonio cōditam uolūt a Iulio Cæsare, Parhisiūq; singulariter & scemini ne nuncupatā, quib⁹ ut nō accedamus ipse Cæsar in primis facit, qui laudū suarū alioqui non obtrectator, eius (ut istis placet) operis Parhisiū nūq; meminit, ut aliquoties Parhisiōrum gētis, in qua Luteciā Strabo, Mela Pompo. Pliniusq; & Ptolem. statuunt in eo propemodū tractu, quo nunc est, Lutezia. Is itaq; fretus autoribus hanc urbem modo Luteciam, quā doq; Parhisiōs appellare non dubitauit.

Ludouicus ab Henrico Cæsare, de quo iam diximus, altero q; Henrico Anglorū rege Henrici prioris genero, bello petitus, ossa diui Dionysij, eiusq; sociorū ad id tempus intacta a conditorijs eduxit in aciem, ex qua uictor eadē suppositis humeris in oculos suos maxima cum ueneratione rettulit. In consortium principatus ascito Ludouico filio, qui Junior Ludouic⁹ appellatus oleo tinctus, insigne regij capitis permissu patris accepit, & paulo post administrationē, quom pater morbo lāgueret, ex quo decessit maior sexagenario, quom xxx. circiter annos imperasset. Agens animā deponi se iussit humi in tapeto strato in quo designata crux erat ex cinere. Sepultus & ipse est ad Aedē Dionysij supstitibus (extra Ludouicū) quatuor eius filijs, Henrico Episcopo bellouacē. Philippo Parhisiensi archidiacono, Petro qui filiam Reginaldi comitis uxore ducta, defuncto socero decessit, & alio cuius apud autores nomen haud inuenio quem Roberti comitis Pertici

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

Philipp⁹
Adeoda-
tus.

Ioannes
de tpib⁹.
Longaui
reges.

Philipp⁹
Adeoda-
tus.

Iudæorū
expulſio.

Pertici Druidarumq; patrem fuiſſe memorant.
Ludouicus iunior adhuc uiuente patre deſpondit Elionorā
unicam ducis Aquitaniæ filiam, qua duarum ex ſe puella-
rum iam matre dimiſſa, Conſtantiam regis Caſtellæ filiam
ſuperduxit, eaq; ex ſecundo partu mortua, Aliſam Bleſenſi
comite natam ſibi iunxit, ex qua exacta pene ætate, multis
precibus fatigato deo, Philippum ſuſtulit, eum cui inde co-
gnomen fuit Adeodatus, quem pater ægre puberem,
quom bis ſeptenos impleret ānos, ad regium decus euexit,
oleoq; tingēdum curauit, & ornari diademate primum Re-
mis, iterum Parhiſijs apud Lutetiam.

Per eoſdem dies obijſſe fertur Ioannes quidam de tempori-
bus, cuius uitæ longinquitas abſoluit antiquorū fidem, nec
fabuloſum uideri ſinit Arganthonium Tarreſiorum rei-
gem centum quinquaginta annis uixiſſe. Cyniram decem
amplius. Aegimium ducentos ut in Aetolia quorſdam gen-
tis Epiorū. Reges Arcadum trecentos, in Illyrico Dando-
nme quingentos. a principatu nanq; Caroli magni ccdxi.
circiter annos in rebus humanis fuiſſe creditur. Expeditionē
præterea Ludouicus cum Conrado imperatore paribus au-
ſpicijs in terram ſanctam ſuſcepit, obita demum die, ſepul-
tus eſt in Aede cœnobij de Barbello, quod ipſe uiuens
extruxerat.

Philippus Adeodatus, acceptis a patre regijs inſignibus ad
huc aduleſcens, omnibus exemplis uſus eſt in Iudæos iudi-
cio conuictos, Chriſtianum puerum quotannis immolare
ſolitos, in eos etiam qui conuicia faciunt in deos edito, pœ-
nam ſtatuit. Deſuncto patre Iudæos regni ſui ſinibus eiecit,
in Anglos & eos qui man⁹ eccleſijs inferebāt, egregie multa
geſſit.

DE REGIBVS FRANCORVM LIBER II. 13

Matrimonio ſibi iunxit Iſabellam Balduini Comitis An-
noniæ filiam. Copias ad aſſerendam terram ſanctam duxit
expeditionis ſocio Ricardo Anglorum rege, Chriſtiani na-
talis anno M. CLXXXIX. Baſilicas Apoſtolorum Petri
& Pauli in urbe uiſit, & Cæleſtinum pōtificem max. Quom
q; ſub eius principatu Iudæi, Chriſtiani generis hominē ſpi-
nis coronatū, crucis patibulo ſuffixiſſent apud Braium mu-
liere, quæ tūc oppido potiebatur empta muneribus, ut rem
diſſimularet, eo Philippus agmine raptim ducto Iudæos
octoginta, quot in eius poteſtatem uenerūt, alijs in fugam
tōiectis, excitato rogo uiuos cremauit. Iſabella iam fato fun-
cta, Sororem Caym Dalmatarum regis Embergam duxit.
eaq; mature dimiſſa cum Maria Boemorum Ducis filia nu-
ptias celebrauit. Iudæis grandi ab eis accepta pecunia redi-
tum conceſſit & domicilium Parhiſijs. Ludouico quem filiū
ſuſceperat ex Iſabella, Blancham deſpōdit ex rege natā Ca-
ſtellæ, Ioannisq; ſine terra ſororem eius, qui Ricardo ſucceſ-
ſerat in Angliæ regno, diem clauſit, anno ſalutis M. ccxxiij.
rerum potitus annis quadraginta quatuor, ad Aedem Dio-
nyſij conditus.

Regni gubernacula Ludouicus excepit eius nominis octa-
uus Adeodati F. annum agens xxxiij. materno genere in
Caroli magni regnum ius habere prætendebat. Etenim Ca-
rolus Ludouici quarti F. is quem demoſtrauiſmus ab Vgo
ne capeto Landini Cuſtodiaē mancipatum, genuit Emen-
gardam qua matre Balduinus eſt editus Annoniæ comes
& Iſabellæ pater eius, quæ Philippo peperit Ludouicū, qui
domitos Auenionenſes, ab hæreticorum laqueis, in quos
inciderant, quom non poſſet euellere, ſeptimo demum
d anno

Iudæorū
reditus.

Ludouic⁹
cus viij.

Auenio
expugna-
tur.

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

anno securos edicti inq; opinionis errore pertendentes ad
ortus, eorū mœnia solo æquauit, trecentasq; cuertit domos,
inde protinus in Albigēses eiusdem sectæ profectus, quom
suum reduceret exercitum subita ui morbi correptus obiit
ad Monpensierum. Defuncti corpus illatum Parhisiis est
ad Aedem Dionysij cumulatum iuxta patris Philippi sepul
chrum. Superstites ei fuerunt quatuor ex Blancha liberi, Lu
douicus eodem quo pater nomine, Robertus, Alfonsus, &
Carolus.

Ludouicus non. Itaq; Ludouicus natus maximus, ille qui mox a Bonifacio
consecratus est octauo Romanorū pontifice, paternum de
cus accepit, annum agens duodecimum, Roberto fratri per
misit Arthesium, post & Atrebatum largitus est, oppressit
in se surgentē principū factionē, profligatis Anglis, quos il
li numerū prædæq; spe sollicitatos in Galliā trāscere cōpu
lerant, habuit uxorem Margaritam filiā comitis provincie
quæ Narbonensis appellatur, pars Galliarum quæ interno
mari alluitur, Brachata antea dicta, amne Varo ab Italia di
screta Alpiumq; iugis, eiusq; fratri Roberto ducis Braban
tiæ filia nupsit. Erexit & Ludouicus sacellum quod sanctū
uocāt, Ibiq; lanceam, spongiāq; dominicæ passionis instru
menta, quæ Balduinus Imperator Constantinopolis ei do
no miserat, ornatissime collocauit. Alfonsus etiā fratri comi
tis Tolosæ filiam, Carolo Beatricem Germanā suæ cōiugis
eodēq; patre natam cū spe successionis ad comitatum locan
das curauit. Ipse Alfonsus comitatus Aluerniensem, Pictaui
ensemq; Carolo Cenomanēsem largitus est. Hic est ille Ca
rolus qui Sicilia regno positus, hodieq; primus appellatur.
Ipsa Ludouicus uoti reus, ob ægritudinē qua laborabat ad
medicorum

Carolus Si
ciliæ Rex
Ludouicus
cus.

DE REGIBVS FRANCORVM LIBER II. 14

medicorū desperationem suscepti, profecturus in terrā san
ctam, Regni curā Blanchæ matri Alfonsi q; germano com
misit. Ingressus iter offendit Innocentiū quartū Pont. max.
Lugduni, suppliciter auxilia petentem contra Federici secū
di impotentem dominatum, quo se Roma pulsum dicebat
inde trās mare petijt Asiam, Damiatamq; Aegypti urbem
ui cepit, in ea tamen expeditione multa passus incōmoda
cum Carolo tandem fratre captus in Saladini potestātē ue
nit, a quo pacti certum auri pondus, postliminio dimissi in
Galliam reuerterūt, ubi Ludouicus plura monachorū Cœ
nobis cōdidit, & Asyla Misericordiæ consecrata quæ etiam
nunc extant. Autore demū pontifice salutis anno M. cclxix.
classē duxit in Aphricam, stipatusq; tribus filijs Philippo
Ioanne, & Petro Saracenorum uictor, apud urbē moritur,
cui nomen Tunæ. Exectum iamq; per annū siccātū corpus
in Gallias aduehūt, & ad Aedem Dionysij de more tumu
lant, extis exenterati cadaueris in Sicilia conditis in templo
Montis (ut uocant incolæ) regalis.

Imperiū Philippus excepit, is cui nupta fuit Isabella Iacobi
regis Aragonū filia, atq; in dotē traditū Carcasonū, quom
tamē is antea cessisset iure, si quod ei competeret in Celtibe
ria, quæ Catalania nunc est, & Ruscinone, cum patre castris
in Libya positis obsidionem non antea soluit, q; supplicem
Regē compulit, iniquas pacis accipere condiciones. In Galli
am rediens ad diem consilium Lugduni coegit anno salutis
M. cclxxij, cui Gregorius Pont. max. interfuit & præfuit. Isa
bella cū ter ex eo iam peperisset, Ludouicum, Philippumq;
& Carolum, naturæ concessit, eius uir alterā duxit uxore Du
cis Borbonij filiam, quæ Ludouicum priuignum ueneno
d 2 tollendum

Philippus

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

tollendum curauit. Interea Philippus in Aragonum regem Petrum mouet, occupatam ab eo Siciliam, quæ concesserat in eius patruus, quem Carolum primum fuisse demonstrat, belli causam prætexuit. Aliquot oppidis insulae iam potius subita uis morbi solutus est. Superstitibus ex Isabella Philippo, qui patri successit & Carolo Vallesij comite, ex Maria Ludouico comite Ebroicensi. Margarita ac Blancha filiabus, quarum altera Anglorum regi, altera Austriae Duci nupsit.

Philippus itaque Pulcher a, præstantia formæ cognominatus, initio similitudines cum Bonifacio Pont. max. deinde profectas exercuit inimicitias, edictoque prohibuit ex regni suis finibus auri, argenteue facti, infectiue quicquid Romam ferri. Demum proditione Sarrae columnæ, qui sub eo stipendia faciebat, ex quo Pontifex oppido trahebat originem, comprehensus in urbem deducitur, ubi paulopost ex animi incero re lapsus in ægritudinem breui perijt. Hoc ipso Philippo regnante, Clemens Quintus ex urbe migravit Auenionem.

Secundum pontificatus eo transtulit anno salutis M. ccc. perque Septuaginta quatuor annos secuti Pontifices ibi permanserunt. Eorum qui Templarij dicuntur instituta iam olim secta, ab ipso Clemente Viennæ damnata est, anno postquam transiit in Galliam septimo. Philippus habuit liberos tres, Ludouicum qui dictus est Vtinus, excepitque mortuo patre sceptrum, regemque Nauaræ, & Philippum Pictauiensium comitem, itemque Marchiæ comitem Carolum, quorum duorum coniuges adulterij delatas apud focerum satis constat in carcerem coniectas. Excessit inde Philippus, anno salutis M. cccxij. mense Nouembris, illatusque est in Aedem

Ludouicus Vtinus

DE REGIBVS FRANCORVM LIBER II. 15

Aedem Dionysij, quom regnasset annis duodeviginti. Ludouicus is cui cognomentum fuit Vtinus, Rex Nauariæ Ludouico Philippo patri successit, initoque statim principatu in quosdam patris amicos capitali supplicio animaduertit, & Iudæos intra regni sui fines, habere domicilio locum permisit. Vxoremque duxit Clementem Roberti regis Siciliae sororem, quæ necessitudinis aliquo uinculo sibi propior erat. Haud enim dubia fides est Diui Ludouici filium fuisse Philippum, quo patre Philippus cognomento Pulcher editus est, is qui Ludouicum genuit, quo de nunc agimus. Ex altero cognationis gradu, Carolus Ludouici frater ob merita consecratus Siciliae rex, alterum sustulit Carolum, quem secundum uocamus, is numerosam prolem suscepit, & in ea Martellum, Robertum, Clementem, quæ Ludo. nupsit, eique mature elato grauida superfuit. Exactis iam menlibus, uteroque maturo Clemens enixa infantem est, cui postea Ioanni nomen fuit, is patris imperium suscepit, remque administravit per Philippum patruum Pictauiensium comitem. Nec multo post fato functus, occasionem Philippo dedit, ut regnum quod antea procurabat, in se transferret.

Philippus ergo Pictauiensis eius nominis Quintus, quom tres haberet filias, ex his unam duci Burgundiæ, aliã comiti Niuernensi, tertiam Delphino Viennensi matrimonio collocauit, absque uirili sobole quom decessisset, execti cadaueris extra, contendentibus inter se minorum, prædicatorumque sectæ flaminibus apud utrosque bifariam condita sunt, ad Aedem Dionysij corpus illatum.

Ab hoc regnum Carolus eius frater accepit, Marchiæ comes & ipse cognomento Pulcher, is in spem successionis grauidæ coniugis

Carolus secundus

Philippus

Bellum certamen & uere Christianum

Carolus Pulcher

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

coniugis utero relicto mature decessit. Dum conceptus utero matris in spem regni gestatur, agi ceptum cui potissimum rerum cura committeretur, ad se quisque prouinciam summa contentione trahebant duo maximi competitores Carolus Vallesius alterius Caroli patruus, eius quem Marchiae Comitem demonstrauius & Regem nouissime factum, & Edouardus rex Anglorum tertius ex Mariana eiusdem Caroli sorore. Effusa principum studia Vallesium prætulerunt. Interea Vallesius interrex obiit. Itaque de posterioris sexus infante quam Regina pepererat e gubernaculis eieccta, Philippus Caroli Vallesij, defuncti F. & Catharina Balduino patre genitæ Constantinopolis imperatore, regia potitus est.

Philippi
Vallesij
parentes.

SECUNDI LIBRI FINIS.

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI, DE REGIBVS FRANCIAE, LIBER TERTIVS.

Philippus
Vallesius

PHILIPPVS Vallesius huius nominis Sextus aduersus Edouardum Anglorum regem bellum sumpsit, quod is eius auunculo Carolo sine uirili prole defuncto, iure gentium sibi qui propior esset a stirpe, regnum competere contendebat. Immo sepe praelio tandem Philippus apud Clusas Anglos nauali pugna superauit.

DE REGIBVS FRANCORVM LIBER III. 16

rauit. Ab Imberto praeterea Viennæ Delphinio Philippi Pictauiensis eius appellationis Quinti Regis ex filia nepote, Philippi uero Vallesij, qui nunc in manibus est Sobriani, quom liberis careret, impetrauit, ut successorem sibi designaret ipsius Philippi nepotem Carolum ex Ioanne patre genitum Duce Normanniae, filiorumque eius natu maximo. Mox Imbertus accepta a Philippo pecunia iurauit in uerba sectæ Prædicatorum, principatuque Philippo cessit, exindeque Delphinatus penes Francorum reges fuit, aut eorum filios natu maximos. Hominem Philippus exiuit ætatis anno quinquagesimo septimo, principatus sui uicesimo tertio. Conditusque est ad Aedem Dionysij.

Delphi/
natus ad
Francos.

Post eum Ioannes eius F. accepit imperium, qui dum patrum prospere cum Ricardi Anglorum Rege Edouardo Filio manum conferit, accepta dade uiuus in hostium potestatem uenit, & cum eo circiter Equites Centum septuaginta. Quibuscum Burdegala deductus, acceptis conditiuonibus & promissa grandi pecunia, quarto post anno dimissus est. Ex eo nati sunt qui patri successit Carolus, Philippusque comes Turonensis, & Ludouicus Andegauiae Dux, Bituricensisq; Dux. Ioannes anno salutis Millesimo Tricentesimo sexagesimo quarto, Landonis e uita quom migrasset, ad Aedem Dionysij conditus est.

Ioannes.

Carolus in locum patris habenas imperij sumpsit, is qui Sapiens appellatus est, & de more Remis ex oleo tinctus, accepto regij capitis insigni Parisios redijt, euestigioq; Philippum fratrem Burgundiae ducem declarauit, ab eo tamē antea recepto Turonensi comitatu. Philippus aut quom Margaritam Ludouici Flandriae conubio sibi iunxisset, defuncto socero Flandriae

Carolus
Sapiens.

Flandriae comitatum per uxore qua patri successit, adeptus est. Ipse Carolus in magna pecuniae facultate, uectigalibus imponendis acerbior fuit, legem praeterea tulit apud Franciam ut regis filius natu maximus, amisso patre, statim ingressus annum quartum decimum per se regnum gereret. Huius principatu Gregorius xi. apostolicam sedem, cui tum praerat ex Auinione Romam reduxit. Carolus apud Viennas agri Parhisiensis parte diem clausit, illatus in Aedem Dionysij, salutis anno M. lxxxix. superstitibus intra puericiam liberis, natu maximo Carolo & Ludouico. qui Dux Aureliensium post ea fuit. Moriens pater testamento cavit, ut Ludouicus Andegauensis aetatem Caroli filij regeret, remque moderaretur, quoad ille pupillus esset. Carolus & ipse pater no nomine aetate nondum integra, Ludouici patris consilio ut moriens pater mandauerat, omnia gerebat, is quom uenaretur in saltu, cui nome Syluanecto, ceruum cepit, aneo circa ceruicem torque, cu hac inscriptione. HOC ME CAESAR DONAVIT. Ita q ex illo instituit, ut & ipse, sui q posterius effictam in campo liliorum cerui imaginem cum aureo torque pro insigni haberent. Aurelianensium duci sine prole defuncto quom successisset, eos habendos Ludouico fratri concessit, & si receperat Aurelianensibus eosdem a regni corpore non auulsurum.

Per idem tempus Clemens VII. Pont. Roma. autor ecclesiasticae seditionis legem tulit, de gratijs expectatiuis & annatis. Ad hac Ioannes Monteforus eius scilicet professor, quae Praedicatorum dicitur, in concione Parhisijs ausus affirmare, matrem domini non esse conceptam sine originali latere coram Innocentio VII. Romanorum pontifice causam dixit

Carolus.

Ceruus torquat.

Ioannes Monteforus.

dixit, a quo palinodiam canere coactus est. Ludouicus insuper Andegauensium dux eius patruus Neapolitanorum rex appellatur, ibiq diem clausit. Idem Carolus ingenti praelio uictis Flandrensibus, in quo quatuor hostium milia cecidisse rumor est, infregit Parhisiensium, cum in eius patrem, tum in se contumaciam. Nam uectigalia a plebe per tumultum sublata restituit. ferreas etia catenas quibus impediri uiae iam tum antiquitus solitae tolli iussit, Urbisq portas dirui, neq clementius egit in Rothomagenses, quos eiusde culpa uolebat affines. Elatis alijs quoscunq suscepit liberis, unum Carolum superstitem reliquit & successor. Laborauit interpellato furore du uixit, & argumenta commotae mentis interdum dabat. Eius etiam frater Aureliano Dux Ludouicus immixtis percussoribus a Ioanne Burgundiae Duce eius sobrino noctu Parhisijs interemptus est. Ipsi quoq Ioanni par exitus uitae, eademq necis sors obtigit, a quoda Ludouici familiari iugulato. Carolus autem Rex anno salutis M. ccccxxij. die clausit. Ab eo regnauit & ipse nomine paterno Carolus, quem uulgo Septimum memorant, quom satis ex historiae fide constet, octauum fuisse. Carolus enim Magnus, Carolus Caluus, Carolus iners & maleferiatus, Carolus Simplex, Carolus Marchiae comes & Carolus is quem per interualla surere solitum demonstrauius, ante eum rerum potiti sunt.

Hic autem Carolus Anglorum, Burgundionumq bello perditus, omnibus regni finibus amissis, extra Biturices, eo se contulit, unde Bituricensium Rex ab hoste per ludibrium dictus est. Henricus enim Henrici regis Anglorum Filius inter titulos, Angliae Franciaeq regem se scribebat, specioseq iactabat se

Rex Neapolitanus Fladren. uicti.

Carolus.

Ludouic Aureliani caedes.

Carolus septimus dictus octauus.

Bituricensium rex. Anglorum assertio.

bat se non armis aliena occupasse, sed iniecta quodammo-
do manu regnum Franciæ, quod optimo iure sibi competi-
ret, asseruisse, Tum quod e maioribus suis, Edouardū Phi-
lippi Pulchri ex Maria filia nepotem, quom nulla uirili pro-
le Carolus Marchiæ dux obisset diem, Philippo Vallesio
posthabendum non fuisse diceret, tum maxime quod eius
patre Henrico ducēte Caroli de quo sermo nunc est sorore
triginta annorum pace inter Anglos & Gallos firmata, fe-
deris & nuptiarum conditionibus adiectum uideri uolebat
hoc, Vt si coniugi superesset Henricus ad eum Franciæ re-
gnum spectaret, si minus ex eodem matrimonio procrean-
di liberi, defuncto Carolo septimo succederent. Afflictis ita
q̃ Caroli rebus ex oppido Valcolore puella circiter annorū
xx. Regem adiit, armisq̃ uirilibus instructa militis obibat
munus. Eius auspicijs & ductu Aurelianēsis urbs ab Anglo
rū obsidione eximitur, & aliquibus in locis prospere pugna-
tum est. In Gallia quoq̃ Belgica receptæ plerq̃ ciuitates &
in ijs precipua Remensis, ubi Carolus more maiorū tinctus
ex oleo regium capitis decus accepit. Interim Puella de qua
dixi dum Gallis obsessis apud Compendium subsidio uo-
casset, eruptioneq̃ facta in oppidū se reciperet, insidijs exce-
pta, uenit in hostium potestatem, quā Ioannes Luxembur-
gus Anglis ut ancillā uendidit. Illi Rothomagum deductā
ultimo supplicio afficiūt, adiecta causa, quod mulier obliua
sui sexus habitum uiri sumpsisset. Habuit Carolus filiū Lu-
dovicum nomine Delphinium Viennæ, cui Margaritam re-
gis Scotorum filiam despondit, ipse Ciarloctam sororem
ducis Allobrogum, uel Sabbaudiensium matrimonio sibi
iunxit. Receptaq̃ Lutecia Parhiſiorum ualida fames in-
buit.

Puella
Franciæ.

Ludou-
cus xi.

Fames.

buit, editaq̃ sunt a lupis hominum cædes. Ipse quoque Lu-
douicus Delphinus alēdus a patre emādatus ad Marchiæ
comitem abiecta disciplina paterni regni fines incursionibus
infestare cœpit, & urbes ad defectionem sollicitare. Se-
xto tamen ex quo descuerat ab ipso mense, cum patre redi-
it in gratiam.

Per idem tempus Aurelianensium Dux Carolus eius Ludo-
uici F. quē Parhiſijs interemptū diximus, ab Anglis apud
quos inter captiuos per annos xxv. fuerat quatercetenis au-
teorū milibus datis, postliminio dimissus ad sua redijt. Ca-
rolus autē Rex Ioanne Dunensi comite Aurelianensis Lu-
douici Notho filio Duce, ab Anglis Normanniā recepit in Norman-
tra annū & dies sex, ex quo bellū mouit, in qua sunt oppida
quatuor nonaginta munitissima, Sex urbes Episcopales &
una Metropolitana, Recuperauit & Aquitaniā quā cxi. per
annos Angli tenuerant. Iterato uictis Burdegalensibus &
Aquitaniā iam pacata Ludouicus impetrata a patre missio-
ne, reuersus est in Delphinates, inde quom omnia ageret in
prædā, proindeq̃ pater in eū mouisset, ad Pihlippū Burgū-
diæ Ducē se recepit, apud quē decennio fuit, adusq̃ patris
obitū. Fuit & Magdalena filia Carolo, quā Ladislao despō-
dit Imperatoris Sigismundi filio, qui rerū potiebatur apud
Vngaros, ea tamen ad uirū deducta nō est, immatura mor-
te præuentū. Deinde Rex inedia periit a medicis iniuncta,
contra uim ueneni quod affirmabant ei datum.

Habenas imperij Ludouicus accepit undecimus, initoq̃ sta Ludoui-
tim principatu pceres opinati iniquū sibi fore, eius fratrem Bi-
turicensiū Ducē Carolū in Ludouicū sollicitant, isq̃ primo
se cōtulit in Britānos. Interim Ludouico apud Monlericū a Ludouici
Carolo fuga.

Carolo duce Burgundiae fuso, proceres iunctis copiis urbem
 Parhisiiorum, quo Ludouicus ex fuga se receperat obsident
 agique de pace ceptum, quae data est ijs conditionibus, ut Ca-
 rolus Ludouici frater Bituricensi ducatu cederet, acciperet
 Normanniam, certa pecuniae summa, uel urbes ijs uirum
 darentur, qui cum Carolo senserant. Itaque uoce praecoris ad
 tertium Kalen. Nouembris anno salutis M. cccclxv. pace
 promulgata anno sequenti, Parhisiios adorta pestis, ad ho-
 minum quadraginta milia dicitur occidisse. Ludouicus Lu-
 strum condidit, armatosque Parhisienses bis censuit, semel
 quom bellum Burgundis indixit, Christiani natalis anno
 M. cccclxvij. iterum quom per oratores Aragonensis Rex
 ab eo pace peteret in bello Perpenianico. Priore lustro cen-
 sa sunt hominum milia septingenta, posteriore quatuor &
 centum. Carolus instaurato bello mouit in Ludouicum, quod
 ab eo contra foedus a Normannia deturbatus esset. Auxili-
 um ferebat Carolo Britanniae dux, unde Ludouico necesse
 fuit, ut rem componeret, Aquitaniam fratri concederet, tan-
 quam patrimonij portionem. Sed eo non ita multo post hau-
 stu ueneni sublato, Ludouicus Aquitaniam recepit. Ducem
 quoque Nemosi causam dicere coegit, & Loysium Luxem-
 burgum copiarum Praefectum, quem Conestabularium Galli
 uocant. Et damnatos secuta poena est, utroque securi percus-
 so. Carolus interea Burgundiae dux Edouardum Angliae
 regem Ludouico hostem fecerat, & is in Galliam traiecerat
 armatorum uiginti milia, diffusus itaque rebus suis Ludoui-
 cus in colloquium cum Edouardo descendit ad Pigniacum
 grandique pecunia non in praesens modo pacem, sed etiam in-
 ducias emit in annos septem certum stipendium pactus in
 annos.

Censi Pa-
 rhisienses

annos singulos. In acie mox eo bello quod Duce Renato
 Lothoringo gesserunt Heluetij caeso Carolo Burgundionum Heluetij.
 duce Ludouicus praesidio nudatam nactus, superiore Bur- Caroli
 gundiam recuperauit, eiusque filio natu maximo Margari Burgundi
 tam Caroli Burgundi neptem despondit, ex Maria filia, quae caedes.
 Maximiliano de Austria Romanorum regi nupta Marga-
 ritam pepererat. Inde pacem cum Flandren. habuit. in ad-
 uersam ualitudinem lapsus anno salutis M. cccclxxxij. Tu-
 ronis obiit, illatusque in aedem Diuae Mariae ad Cleriacum.
 Subijt in eius locum Carolus Delphinus, is quae susceperat
 ex Ciarlocta Sabaudensi, quom duas antea puellas peper-
 tisset, quarum alteram pater eo tempore Pyrrho de bello io-
 co nunc duci Borboniensi collocarat, alteram Ludouico Au-
 relianensium Duci, qui postea defuncto sine prole Carolo
 successit.

Rumor est Caroli die natali inuolasse cubiculum, in quo edi- Carolus
 tus est examen apum, quod & Ludouicus pater, & qui ade- octauus
 rant, in prodigium uerterunt. Et iam Carolus agebat annu aut non.
 tertium decimum, quom regnum inijt, Annae sororis eius,
 Pyrrhi de bello ioco cui nupta erat Anna, consilio gereban-
 tur omnia, quod indigne ferens Aurelianensis Ludouicus
 excluso se regnum per alios administrari, socijs quibusdam
 principibus qui cum eo sentiebant, utilitatis (ut aiebat) publi-
 cae gratia, bellum mouit, auxilio Britanorum fretus, initium
 motus in campo Aurelianensi factus, quom Carolus se rece-
 pisset Aurelios, & ipsi Bugliansiacum tenerent. Egressus ob-
 uiam cum exercitu Carolus Ludouicum referre pedem con-
 pulit, is in fidem ducis Alanconij confugit, interea dum eius
 hospitio utebatur agere de pace per oratores & internun-

deos non desinebar.

Honestis itaq; conditionibus impetrato reditu uenit ad Carolum, Verum sibi timēs, ut postea causatus est, apud eum diu non fuit, in Blesiam primo elapsus, inde unius diei itinere proximos Britanniae fines petijt.

Interea ciuiliū bellorū motus a Ioanne Borbonij Duce Angolismensi q; comite excitati, Carolum coegerūt adhuc adulescentem cum copijs ad Bituricenses accedere, sed ab armis honestis conditionibus utrinq; discessum.

Margari-
ta.

Quom Ludouic⁹ in humanis ageret impuberi Carolo Margaritam despōderat Maximiliani Romanorū regis ex Maria Burgunda filiam. Veniebant ex Britannia Caroli nuntij minus lāti, in armis esse Britannos, omnemq; belli impetum in Galliam effusuros. Itaq; occupandum sibi ratus, Nematensem adortus urbem cū toto comitatu redegit in potestate. Ea res Maximilianū mouit in Carolum, q; is indignū putaret in conspectu pene suo Britannia, quā spe uorabat, a Carolo uexari, quippe Maximilianus amissa Maria Caroli socru nouas nuptias cum filia Britannorū Ducis affectabat. Ita q; coepit excursionibus & iusto exercitu Picardiae fines urgere. Verum Carolus & si per legatos bellū gerebat, Alamannis tamen profligatis eius conatus facile repressit. Expeditioneq; in Britannos institutam prosecutus, Annā Francisci Britannorū Ducis filiam, quae mortuo patre, rerū potiebatur, & Maximiliani connubio per oratores & certos homines erat pacta, coegit imperata facere Britannis ingēti praelio uictis ad Diuum Obin. in quo Ludouicus Aurelianensis captus ad Carolū deductus est. Carolus Annā dimissa, Margarita matrimonio sibi iūxit, ex qua duorū liberorum

Ludouic-
cus capit
Anna du-
citur.

liberorū pater, utrunq; extulit. Pacata iam Britannia Andegauensiu ius in regnum Neapolitanū, quod sibi generis serie competeret bello persequi statuit. cum maximis itaque copijs Augusti mense profectus proximo Februario Neapoli potitus est & regno, qua fortuna atq; euētu latius & distinctius alibi demonstrauius. In Gallias exercitum reducenti iter intercludere Veneri. Longobardi q; tentauerūt ad amnem Tarum iunctis oppositi copijs. At is acri cōmillo praelio per ingentes hostium strages armis iter aperuit. Interea Neapolis a Caroli fide descuerat, & redeuntibus Aragonis portas aperuit. Carolus in Galliam reuersus agitabat animo regnum recuperare, sed eius cōsilia mors interrupit. Aprilis em nocte septima, quā celeberrimus Christianis dies Palmarū sequitur, Apoplexia periit, absq; liberis, illatusq; est ad Aedem Diui Dionysij prope Luteciā Parhisiōrū. In eius locum certantibus omnium studijs summoq; principum consensu suffectus est Aurelianensium Dux, is de quo paulo ante dixi, Ludouicus. Qui nihil habuit antiquius, q; primo quoq; tempore per dispositos equos & litteras Alexandro Sexto Pont. Max. ceterisq; finitimis potentatibus significare se regem declaratum. Quomque de more Coronam Remis acciperet, atque ex oleo caelesti tingeretur, ecce nuntius affertur a Maximiliano Romanorum Rege Burgundiam bello petitam. Ludouicus obuīam missis Ducib; ubi satis in praesens prouisum putauit, inaugurationē suam prosecutus, inde discessit obiterq; lustratis aliquot regni sui ciuitatibus Luteciam Parhisiōrum uenit. Ciuitas omnis obuiam effusa cum cōiugibus ac liberis, sacerdotes insignibus, ut moris est, intrantes primum Reges acceperunt.

Neapolis
capitur.

Ludouic-
cus xij.

A Regibus

MICHAELIS RITHI NEAPOLITANI

Philipp^o
archidux

Expedi-
tio in
Sphortia

A Regibus Hispanorum missi legati renouata, firmataque pace redierunt. Anglorum Regi seruatum foedus, quibus ictu conditionibus cum superioribus utrinque Regibus, id amplius additum, ut alterutrius tantum uita finiretur. Audita quoque est a Philippo Austriae duce, Flandriaeque Comite legatio cum qua conuenit, ut quatenus intra Francorum fines imperat Philippus, in uerba regis iuraret, oppidaque ei restitueret omnia quae tunc erant reddenda ex icto foedere cum Carolo octauo. Cum Venetis & Florentinis oratoribus, utriusque gentis nomine, percussum foedus.

Rebus ita compositis expeditionem sumit in Ludouicum Sphortiam Mediolanensis incubatorem principatus ad se spectantis ex successione Valentinae eius auiae, Ioannis Galeaz primi Ducis Mediolanensium filiae sponsaliorumque tabulis, in quibus cautum, ut si genus ex stirpe uirili deficeret ad Valentinae, eiusque liberos imperium deuolueretur, eaque conuenticio Pontificis etiam decreto firmata est fore, quomodo per id tempus imperij sedes interregno uacaret. Itaque primo eius aduentu, fugato Sphortia Ludouico, potius insulabribus, excepta Cremona quam Venetis ex foedere concessit. Ipse etiam Rex Mediolanum uenit, ubi simul ac Insubres, & qui Genuam colunt Ligures in eius uerba iurauerunt, in Galliam redijt. Antequam discederet, in Galliam Togata, quam uocant Romandiolam, partem copiarum, tormentorumque misit, ad expugnandum Forum Corneli, quod hodie mutato nomine dicunt Imolam, Forumque Liuij quod adhuc appellationem retinet, aliasque in uia Flaminia quasdam ciuitates, quibus in potestatem Caesaris Borgiae Valentiniensium Ducis, & Alexandri Sexti Pont. Max. filij redactis, iter Pisaaurum

DE REGIBVS FRANCORVM LIBER III. 21

saaurum uersus ingrediuntur, & ecce Mediolanenses ad Ascanium Mariam Sphortiam Cardinalem Ludouici fratrem deficiunt, & Ascanium primo intra muros accipiunt. Mox etiam cum Heluetiorum Germanorumque conducto milite Ludouicum. Proinde reuocatis e Flaminia copiis nouoque supplemento e Gallia missio Ludouicum Sphortiam sine certa mine uiuum Galli capiunt Arcem Nouariae tormentis, ad motisque machinis oppugnantem. Quomodo paulo prius urbe facta deditione potius esset, in hostium potestatem uenit, a Germanis desertus. Si namque promissa a Gallis impunitate & tuto reditu domum cupide reuerterent. Nec multo post Ascanius in sugam coniectus, incidit in praesidium Venetorum, Ductusque Venetias intra paucos dies a Venetis bellisociis ad Regem mittitur. Appulit etiam Ludouicus animo recuperando Regno Neapolitano, initoque foedere cum Ferdinando Aragoneo & Elisabeth Hispaniae regibus iis conditionibus, ut bello partum regnum Neapolis ex aequo diuiderent, Alexandro Sex. Pont. Max. quicquid ecclesiae competere utrique concedente, protinus incunte uere copias eo mittit Promontorium Gargani, sustinet eiusdem nominis oppidum Apulis cognomento Daunijs attributum, quod Hispani sibi deberi contendebant ex ipsis conditionibus societatis, & formula foederum Gallis in medio relictum communeque ex aequo diuidendum reclamantibus, initio disceptari iure coeptum, mox incalescentibus animis & gliscente iurgio ad arma discursum. Galli priores Hispanos acie pulsos intra Barolum compulerunt, unde liberius euagantes diu copiam per omnes regni fines adepti, neglexerunt Hispanos obsidere, qui Barolum praesidio tenebant, & arces aliquot.

Ludouic.
Sphortia
piscus.

Ludouic.
in Nea-
polim.

f Hostes.

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI
 Hostes ad omnes occasiones intenti, Barolo silentio noctis
 egressi Rubum perueniunt, oppidoque expugnato, præli-
 dium Gallorum opprimunt.
 In ipso fere tempore Germanorum peditatus, ab Hispanis
 mercede conductus occurrerat, unde tantum fidutiæ creuit
 Hostibus, ut Nono Kalen. Maij Christiani natalis anno
 M, DIII. eductis omnibus copijs ad pontem Cannarum
 castra posuerint, haud procul a Gallorum castris, quæ se-
 cundum ripas amnis Aufidi ad Caunusium habebant. Po-
 stridie tentantibus Hispanis oppidum Cydoniola uicape-
 re, quom Galli subsidio uenissent acriter utrinque pugna-
 tum, donec equites Gallorum ab extrema acie nullo pre-
 mente sese receperunt. Ea re animaduersa, Equites Hispa-
 norum auxiliares Itali, Gallorum a fronte præliantium laro-
 ra adorti perturbauerunt. Iis ita fugatis uictoria fuit apud
 Hispanos. In eo prælio occubuit Ludouicus Nemosi dux
 Armigniaci comitum gentilis, qui Legatus Regis personâ
 uicemque sustinebat. Hispani secundis rebus elati, non ita
 multo post Vrbe Neapoli arceque, quam uulgo nouam
 Lucullianaque quam a forma uocant Qui expugnatis re-
 gno potiuntur. Quæ bello superfuere Gallorum reliquæ
 ex fuga primum constiterunt in ripa Liris ad Sinuessam,
 deinde Caietam se receperunt, operibusque ab hoste circum-
 dati constanter impetum sustinebant.

DE REGIBVS PRANCIAE
 LIBRI TERTII
 FINIS.

DE REGIBVS HISPANORVM LIBER I. 23
 MICHAELIS RI-
 TII NEAPOLITANI, DE REGI-
 BVS HISPANIAE, LI-
 BER PRIMVS.

HISPANIAE ueterem formam Reges
 mutari sæpe contigit. Initio Re Hispani.
 ges cam habuerunt ex gente Gargoris
 Curetum, Gargoris eiusque ne-
 pos ex filia stupro conceptus Abbis.
 Abbis. Nam Gerionem licet hi Gerioncs
 storia Diodori memoret, equi-
 dem fabulosum putarem, nisi
 grauis autor Trogus accederet.
 Hispalum uero de cuius appellatione suspicantur Hispa-
 niæ nomen inditum, longa ætas obruit. Post multa de-
 mum secula, Carthagenenses occupauerunt eius imperium,
 quibus bello Punico Secundo pulsus, Romani duas in pro-
 uincias uniuersam diuiserunt, in Beticam & Taraconen-
 sem, Iuridicosque conuentus undecim, mansitque is rerum
 status ad Artilam usque, qui per legatos ulteriorem sube-
 git Hispaniam. Quam falso quidam prodiderunt esse di-
 ctâ ab Hunnorû Ducibus, quos illi sua lingua memorât Hi-
 spanos, quom certa temporû ratio refragetur. Iterû deniq;
 sub Regib9 aliquâdo in regna quinq; distributa est. Primû
 Legionis & Castellæ, Secundû Aragonû, Tertiû Nauarræ
 f 1 Quartû

Quartum Portugallia. Quintum Betica, quā Granatam
 Legionis perhibent. Itaque Mauris qui Beticam tenuerunt omittis. Le
 & Castell gionis & Castellæ Regū Stemma prosequemur, unde mai
 la reges. nasse Christianos Reges autumo. Quorum nostro propo
 sito debita relatio est.

Vuādali. Betica rerum potiebantur Vuandali, Sueuque Lusitanæ,
 Sueui. quas Romanis opibus attenuatis in potestatem redege
 Goti. rant, quom Goti sub auspicijs Athanarici, qui primus eius
 Athanari gentis Rex fuisse proditur, Hispaniæ fines ingressi, fe
 cus. des posuerunt, anno dominicæ salutis trecentesimo quadra
 gesimo tertio, quomque regnasset annis tresdecim, diē clau
 Theodo sit, Hispaniæ recepti sunt Theodosij Cæsaris uirtute. Qui
 sius. Gotos annis duodeuiginti, imperata facere coegit, & in of
 ficio continuit. Exinde Goti quom desciuissent ab imperio,
 Alaricus. Regem sibi creant Alaricum Pannonem de gente Balchoi
 Balchi. rum, qui præterq̃ quod Hispaniæ partem sibi uendicauit
 & Thraces, & Germanos uarijs affectis cladibus, in Italiā du
 ctis copijs, Romam, Campaniamq̃ & Apuliam redegit in
 potestatem. Sed uigesimo tertio sui principatus anno, repē
 te fato functus est in Brutijs, Deriuatoq̃ Captiuorum labo
 re Basento Cosentia præterfluente in eius alueo cōditus est.

Athaul lus. Athaulsus incertum nepos Alarici, an necessarius, in defun
 cti locum substitutus est, & apud Gotos regnauit, qui licet
 Hispanis, & alijs Europæ gentibus imperaret, Gotorum ta
 men Reges adusq̃ Pelagium, de quo post, omnes appellari
 sunt. Athaulsus itaq̃ Gallā Placidiniam Honorij Romani
 principis sororem matrimonio sibi iunxit. Nec amplius
 annis quinq̃ rerum potitus, apud Barcinonam a militibus
 Singeric⁹ suis obtruncatur. Successit ei Singericus a stirpe propior (ut
 aiunt)

aiunt) isque anno post obiit. Exinde gubernacula suscepit
 Vualia, cuius adusq̃ tempora Vuandali, quos ab initio, si Vualia.
 nes Hispaniæ tenebant, donec eorum Rex Gensericus in Genserico
 Aphricam traiecit, occasioneq̃ nactus Vualia, pulsus ex Hi
 spania, qui domi remanserant Vuandalis, quicquid in eorū
 iura cōcesserat, in suam ditionem redegit, subitaque ui mor
 bi correptus, anno tertio regni sui fato functus est.

Itaque res ad Theodoricum defertur, is tertio post anno Theodo
 socijs Ethio patricio, & Meroueo Francorum rege, dum pro ricus
 Romanis aduersus Artilam pugnaret Vnnorum Regem,
 in campis Catalaunicis occubuit. Patris honori successit To
 rismundus, qui principatus sui anno decimo Germanorū dus.
 fratrū (ut rumor est) insidijs de medio sublatus est.

Regnum, Theodoricus huius nominis secundus, Torismū Theodo
 di frater occupauit, exactoque Rhethiario Sueuorum rege ricus II.
 Lusitaniam regni sui finibus adiecit. aiunt huic eandem ne Rethiari⁹
 cis sortem obtigisse, quam Torismundo Fratres intulerant, Sueuorū
 Rex.
 quo tempore Theodoricus alter Ostrogotorum rex in Ita
 lia rerum potiebatur.

Elato Theodorico, principatum suscipit Henricus eius fra Henric⁹
 ter, qui Gotis autor fuit, ut scriptis legibus uterentur. Anno
 q̃ septimo sui principatus excessit ab humanis. Alaricus al
 ter a superiore post Henricum Gotis imperauit annis duo Alaricus
 decim. In acie cæsus a Fludiguino comite apud Pictauium,
 superstitē Almarico quem suscepit ex filia Theodorici Re Almaric⁹
 gis Italiae.

Gensalaricus Alarici frater ex pellice genitus exdufo Alma Gensala
 rico nepote regnum sibi uendicauit, annisque quatuor tenuit, ricus.
 donec opibus Theodorici, quem maternum auū Almarici
 f 3 demonstra

Almaric⁹ Gotis Theodericus Almarici Nepotis infirmam rexit aetatem lustris duobus, & septē mensibus. Mox Almaricus ubi a pueris excessit annis quinque, rem per se administravit. Donec commisso cum Gallis praelio obruncatus est.

Amalasinth^a Amisso filio successit Amalasinth^a Theodorici regis Italiae filia, mater Almarici. Tendiu⁹ q^{ue} sobrinu^m suu^m in spe successio nis adoprauit, is nō expectata fatali die, Amalasinth^a in Balneo suffocandā curauit. Tēdius igit^r Amalasinth^a sublata, septēdecim regnavit annis, is in cede suā Gotos accēdit, habitus Histriōnici deformitate, quē palā, passimq^{ue} gestabat.

Tēdesili⁹ Goti nouum Regem sibi creant Tēdesiliu^m, qui forte per id tempus exercitui præerat, impositus a Tendio, huius affinis esse dicebatur, is apud Hispalim orta seditione obruncatus est, ob illatam uim Matronis illustribus.

Agila. Agila subrogatur in eius locum, nec equidem scio superior^{es} ne Reges aliqua necessitudine contigerit. illud unum constat anno quinto, ex quo creatus est Rex, a suis esse interemptum.

Atanagildus. Exinde Gotorum Dux Atanagildus occupat dominatum, quem postquam bis septenis tenuit annis, apud Toletum morbo consumptus est.

Lymba. Lymba, quē Luybam nōnulli uocant, ad rerum fastigiū suorum studio suffragioq^{ue} euehitur, triēnioq^{ue} regnavit, uiuens q^{ue} Leonogildo fratri cessit Hispaniæ principatu.

Leonogildus. Leonogildus ex Hispania Sueuorū reliquias eiecit, Andec^{us} cui ex Hispania Sueuorū reliquias eiecit, Andec^{us} ca Rege superato, in regnū semel in Hispania constitutum, per annos centum septuaginta tenuerant in Hispania, Securi percussit Hermelgundum suorum liberum natu maximum

mum in cōuentu Hispalis in acie captum, quod is Artiano⁹ tum sectam non probaret. Regno præterea Legionis adiecit urbem, Gotis imperauit annis duodeuiginti.

Rechared⁹ Leonogildo patri successit Rechared⁹ ab Hermelgondo p^{ri}ximus, is Arrianū Dogma in cōuentu Toletano dānatū ab Hispaniæ finibus eiiciendum curauit. Luyba alter a priore, quē uocatū præterea Lymbā demonstrauimus, Recharedi fili⁹ excepit impiū, qd^{am} anis duob⁹ & mēribus quinque tenuit, insidijs Victeric⁹ de medio sublatus, illustris inter Gotos uir.

Luyba. Luyba caso, Regnū Victeric⁹ occupauit eius percussor, adeptoq^{ue} p^{er} fraudē dominatu septē potit⁹ anis, eodē leti genere periit q^{ue} Luyba. Res ad Gondamirim delata, quā quom Biēnio administrasset ex aduersa ualitudine mature diē clausit.

Gondamiris. Goti nouum regem sibi creant Sissebutam, qui uerum dei cultum, nostramq^{ue} religionem mirifica pietate prosequutus est, in Aphricam trans Herculeum fretū ductu exercitu plures in ea gentes in ditionem redegit annis nouem regnavit & septem mensibus, morbo consumptus est.

Sissebuta. Recharedus eius nominis secundus Sissebuti F. paternū deus accepit, idq^{ue} sesquianno tenuit. In eius locū subiit Suintilla Recharedi primi filius, isq^{ue} quom decē regnasset annis, suū F. Rachimirū in regni consortiū accepit, eumq^{ue} uiuens administrare regnū permisit. Quoniā uero Rachimir⁹ mature patrē sequutus est, breuiq^{ue} post eum regnavit, nō uenit in ordinem per se regum, sed cum patre confunditur.

Sisecud⁹. Itaq^{ue} Sisecudus & ipse Suintilla patre natus, in demortui locū successus est, excluso qui præstabat ætate Germano, qui paterno nomie Suintilla uocabat^{ur}, is anno post septimo, de fūcto apud Toletū Sisecudo, debitū sibi regnū uindicauit.

Suintilla.

Suintilla. Suintilla rex eo nomine secundus quadriennio rerum po-
Tulga. citus ex ægritudine, in quam incidit, fato functus est. Tum
 Goti regem sibi creant regia stirpe genitum Tulgan, qui re-
 gnauit annis duobus.

PRIMI LIBRI FINIS.

MICHAELIS RI- TII NEAPOLITANI, DE REGIBVS HISPANIAE, LIBER SECVNDVS.

Cindas.

**Recisuin-
 dus.**

Bamba.

Eringius. Eringius, de quo supra diximus, ad religionem transgresso
 Bamba, Theofredum Recisuindi F. pellit, occupatoq; do-

ACVAM Gotorum regiam Cindas Vin-
 dus occupat, illustri inter cos loco, quam
 annis decem tenuit, moriensque filio per
 manus tradidit.

Recisuind⁹ is fuit, qui Gotis imperauit an-
 nis duodeuiginti, ac mensibus undecim.
 quo mortuo, Bamba rex creatur, is qui Mauros Hispaniae
 littora cum classe ducentarum septuaginta nauium ingres-
 sos, ingenti praelio fudit, & classem igni succendit. ex haustu
 demum ueneni, quod ab Eringio Recisuindi datum rumor
 est, incidit in grauissimum morbum, ex quo quom ægre co-
 ualuisse, anno post initum regnum nono, menseq; uno, re-
 ligionis habitum sumpsit, in eoque permansit annis septem
 ad ultimum uitæ diem. Sunt qui fabulentur hunc ex aratro
 ad principatū euectū Leonis Romani Pontificis beneficio.

DE REGIBVS HISPANORVM LIBER II. 25

minatu septimo post anno, fato functus est.

Egipza Bamba sobrinus, idemq; gener Eringi, mortuo so- Egipza.
 tero successit, quonque regnasset annis septem, Toleti na-
 turæ concessit.

In eius locum Vitiza F. subijt, eoq; potitus est annis nouē, Vitiza.
 donec a Roderico Theofredi F. eius quem prius Eringius
 regno exegerat, & Vitiza confossis oculis relegarat, imperio
 uitaque spoliatus est, impar opibus Romanorum, qui Ro-
 derico fauebant. Hic (ut aiunt) Vitiza lege permisit, ut sacer
 dotes, quot quisque posset, alerent concubinas, & ipse nul-
 lum libidinis genus intentatum reliquit.

Et hic rex
 hodie pla-
 ceret.

Excepit imperium Costa Roderici frater ætate maior, isque Costa.
 regnauit annis quinque, mensibus septem.

Eo uita functo, Rodericus frater rem Gotorum suscepit in- Roderic⁹
 auspicio. Nam cum Iuliani Comitis in Aphrica pro se le-
 gati filiae stuprum intulisset, a Mauris a Iuliano sollicitatis,
 bello peti⁹, in acie cecidit, ex quo regnare cœpit anno tertio.
 Post interitum Roderici, Maurorum Duces Tariph & Mu-
 za, Bellazin Muzæ filium patris in Hispania sinibus, impo- Bellazis.

nunt Regē, continuoq; in Aphricam redierunt. Annis non
 amplius uiginti Maurorum reges in Hispania quindecim
 fuerunt. Nam quom Rex omnium uotis respondere non
 posset, populari tumultu, uel occidebatur, uel imperium de-
 ponebat, subinde in exacti locum altero subrogato. Deniq;
 quom delata res esset ad quendam Acabath, nouarum re- Acabath.
 rū cupidis ad trecetos usq; de medio sublati, diu regnauit.

Dum Mauri rerum potiuntur in Hispania, Christianorum
 reliquæ Pelagium quēdam Regem sibi creant, apud Astu Pelagius.
 ras ubi latitabant, De quo sermo uariis est, alijs traditibus

g cum

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

eum Theofredi filium fratremq; Roderici, nonnullis ex Phasilla natum Duce Cantabriæ, quæ Biscaia nunc appellatur, is & si nullas, aut perexiguas opes habebat, auxilio cælesti fretus, audere cœpit, adhortatusque quosdam finitimos ad ueram religionem compulit, appellarique uoluit, Asturum Legionisque Rex. & si Maiores sui Gotorum dicti sunt, quamuis alij hanc tituli mutationem Phasillæ eius filio ascribunt, & his qui deinceps regnauerunt. Imperauit autem Perlagius annis uiginti.

Phasilla. Relicto superstitite filio Phasilla, post quē deinceps ad unū reges Legionis & Asturum sunt inscripti, siue Pdagius, siue Phasilla fuerit autor eius tituli, quom biennio regnasset, ab urso laniatus est in uenatione.

urſo laniatus eſt in uenatione.
Alphonſus. Regnum peruenit ad Alphonſum Petri Cantabriz Ducis
maximū natu filium. Cui Phafiſſa ſoror Omoſubæ nupta
erat, is Arrianū dogma quod a Recharedi regis morte, tur-
ſus in Hiſpania pullularat, eradicauit, urbeſq; & oppida co-

plura cieto Maurorū præsidio recepit, ex quo Catho-
est cognominatus, anno q̄ unde uigesimo sui principat⁹ exi-
uit hominē. Successit Alphonsus patri Phroilla, qui tertio

Prohilla. decimo post anno de medio sublatus, Aurelii in
Veremū lo regnum Veremundo filio per manus tradere nō potuit
dus. Aurelius enim patrato parricidio, continuo regiam occupat
Aurelius annis sex obrupit, excedit absq; prole, nisi quod ad inut-

annisq; lex obtinuit, excellit abiq; prole, in
diam periculumq; declinandum, Veremundum Phil
filium in spem successionis adoptarar.

Sillo. Ab Aurelij morte, Gotorum rem suscepit Sillo, qui
erat Egimanda Aurelij soror, Pulsoq; Veremundo solus im-
peravit annis sex, ad ultimum uitæ diem.

Mauregatus

DE REGIBVS HISPANORVM LIBER II. 26

Mauregatus Alphonsi cognomento Catholici filius ex Pellice, mortuo Sillone, Maurorum qui rerū potiebatur in Hispania, praesidio dominatum constituit, pactus (ut aiunt) cū Maurorū regibus, quotannis quasdam uirgines in stipendiū mittere. Sed id triēnio post, Mauregati morte sublatū est. Veramūdus Alphāc

Veramū/
dus.

Alphonſus itaq; cognomento Caſtus, Maurorū ad ſeptua-
ginta milia cecidit in acie, qui fines Aſturiſum ferro ignique
populabantur, ex quorum Manubijs duas erexit eccleſias,
Ouentenſem & Aſturiſum. Regnauit annis xli. a duſq;
Caroli magni principatum.

Raymiris Veramundi filius, Alphonso iam uita functo, Raymiris
paternum decus accepit, exindeque uixit annis sex, mensi-
bus nouem.

Principatum reliquit Ordonio suo filio, quem tenuit is ad Ordoni.
decennium, decessitq; superstitibus liberis Alphonso, Vere
mundo, Minioque, & Phroilla.

Alphonſus Ordonij filius, cognomēto Magnus, eo nomie Alphon-
 tertius, a morte patris imperiū ſuſcepit, ānisq; quadraginta ſus Ma-
 tenuit, quoad hominē exiuit, parū ſecūda fama. Nā quom gnus.

omnes oculis priuauit, liberos habuit quatuor, Garfia, Ordo
nium, & Phroillam, nullis initiatos sacris, quos hodie græco

g 2 ucrbo

Garfias. uerbo Laicos appellant, & Gondisaluum archidiaconum
Ouefitefem, ex his Garfias rerum gubernacula subiit, eaq;
moderatus est ad triennium, nec ex se prolem reliquit.

Ordoni⁹. Itaq; frater eius Ordonius, in defuncti locum suffectus est
is quatuor Castellæ comites per interpositam fidem circum-
uentos in carcere necari iussit, ob eamq; rem Castellæ pro-
uincia defecit ab eius fide. Quosdamq; ex sua nobilitate cre-
auerunt, qui de publicis, priuatisq; cōtrouersijs inter eos co-
Iudices. gnoscerent, eosq; Iudices appellari placuit, ex his alteri Mi-
Minius. nio Rasurauo nomē fuit, Alteri Layno Caluo, unde Castel-
Laynus. læ reges originem traxisse constat. Ordonius cum genuisset
Alphonsum Raymirinque, octauo sui principatus anno,
mense sexto diem clausit.

Phroilla. Phroilla quom sui fratris Ordonij liberos exegisset, in se
principatum transtulit, eo tamen ut fraude quæsito diutius
frui non potuit. Nam uno post anno duobusq; mensibus
morbo lepræ correptus interiit, superstitibus quatuor ex se
liberis, Alphonso, Raymiri, Ordonio, & paterno nomine
Phroilla.

Alphon- Quorum natu maximus, huius nominis quartus, Alphon-
sus. sus, a morte patris imperium suscepit, eoque potitus uno to-
to lustro, mensibusque septem, iurauit in uerba Christianæ
religionis. Ordonio filio quem susceperat ex Imena, super-
stite, cui cognomentum Malo fuit, regnumq; Raymiri Ger-
mano dimisit. Sed quom paulo post eum pœnitentia subiis-
set, abiectis insignibus eius seclæ, quam professus erat, iterū
regnum quo cesserat contrectare cœpit, unde captus a Ray-
miri fratre, effossis oculis luce priuatus est.

Raymi- Raymiris eo nomine secundus Alphonso quarto cōcedēte
ris. rerum

rerum potitus, duos habuit filios, Ordonium & Sanctium,
Quorum uterq; post patrem deinceps imperarunt, quom
Raymiris obiisset unde uigesimo principatus anno, duo/
busque mensibus.

Rerum gubernaculis admotus est Ordonius, eo nomine **Ordoni⁹.**
tertius, Raymiris filius, natu maximus, quem quom Sancti
us consanguineus eius frater, opibus Garfias regis Nauar-
ræ matris suæ fratris, eiusq; auunculi, Ferrandiq; Guindisal-
ui Castellæ comitis Ordonij soceri, tentasset e regno detur/
bare, consiliaque non successissent, Ordonius Viracam Fer-
nandi filiam eius uxorem dimisit, aliāq; superduxit, quom/
q; regnasset annis quinque naturæ concessit.

Gotorum res ad Ordonium eius nominis quartum deuo **Ordoni⁹.**
luta est Alphonfi filium, quem a fratre obcæcatum demon **Malus.**
strauimus. Huic inditum cognomentū Malus est, quia non
iure regium sibi nomen arrogauit, & quia populos in pace
non continuit, quorum pleriq; Sanctio potius Ordonij ter-
tij Tertio filio ac uero regi parebant, isque non multo post
Ordinium prælio uictū apud Cordubam interemit, q̄d diu
regnauerit hic Ordonius ob eius temporum perturbatio, **Ordoni⁹.**
nem minime constat.

Sanctius eo nomine primus, ab habitu corporis cognome, **Sanctius**
to Crassus, anno regni sui tertio decimo, quom tantam sagi **Crassus.**
næ molem uix ferret, & ad eam leuandam nihil intentatum
relinqueret, Cordubam profectus est Abdemari regiam,
qui Saracenis imperabat, impetrata prius ab eo pace, ubi
inter experimēta medicorum, quorum magna turba apud
Aldemarum erat, herbæ cuiusdam ui ad maciem deductus,
haud ita multo post excessit, nō sine suspitione dati ueneni.

Viuens Castellam quam Ferrandus Guindesaluus a Rege Legionis in feudum tenebat, ex fœdere liberam esse iussit.

Raymiris.

Sanctio patri Raymiris eo nomine tertius in principatu successit, ætatis annum agens quintum. exindeque uixit in eo honore annos uiginti quinque, decessitque sine liberis. Eius principatu, quæ pars ab eo subditorum defecit, tem deferebat ad Ordonij Mali filium Veremundum. In itoq; prælio uictoria neutro inclinauit.

Veremundus.

Raymiri tandem uita defuncto, Veremundus eo nomine secundus, affectato regno potitus est inauspicato, siquidem Maurorum rex Almazar in eum ducto exercitu primo quidem congressu pulsus. Instaurato prælio Veremundum uicit, atque in fugam uertit, urbemque Legionem ui cepit. Aggressus exinde Gallaciæ prouinciam, Compostellanam diripuit ecclesiam, abstinnit tamen a corpore Diui Iacobi, perterritus obujs (ut aiunt) fulminibus, ex eoque metu soluta aluo cum incidisset in morbum dysenterici, ægre cõualuit, multique eius milites internecino genere mortis absorpti sunt. Itaque parua uictoria Veremundo cessit, illeq; paulo ante acie superiorum hostium spolia adeptus est. Cumque regnasset annis septenis, Alphonso filio superstite quem ex priore susceperat uxore (nam duas habuit) exiuit hominem.

SECUNDI LIBRI FINIS.

MICHAELIS RITII

NEAPOLITANI, DE REGIBVS HISPANIAE, LIBER TERTIVS.

ALPHONSVS eo nomine quintus, inito statim regno Therasiam sororẽ per tinacissime recusantẽ, compulit ad nuptias Abdalæ, qui Toleti Saracenis imperabat, ab eo pactus auxilia, contra Cordubæ regẽ. Rumor est Therasiam uirũ monuisse, ne se cõtingeret, olim Christo desponsatam. Cũq; nihil ea mouissent Abdalam, in grauissimũ incidisse morbũ, Therasiamq; fratri remisisse, quæ Parthenonẽ diui Pelagij ingressa uitam cœlibẽ duxit. Liberi fuerunt Alphonso Veremundus, qui patri successit, & Sanctia, quæ prius nupta Garfii Sanctij comitis Castellæ filio, eo in finibus Legionis interempto, Ferdinandi matrimoniũ sequura est, Sanctij cognomento Maioris, Regis Nauarræ filij, qui postea Castellæ Rex appellatus est, ac per uxorem regnũ Legionis adeptus. Agebatur annus, ex quo regnare cœpit Alphonso uigesimus septimus, quom in oppugnatione Visei, quod oppidum præsidio firmatum Mauri tenebāt in Portugallia, Mauri telo uulneratus interiit.

Continuoq; Veremundus huius appellationis tertius, in eius subiit locum, qui nõ ita multo post, orta inter eum Ferdinadumque sororis suæ uirum simultate, in apertum martem prorupit, collatisque signis apud Cauiciem, Veremundus in acie cecidit, anno post initum regnum decimo.

Ferdinandus

Ferdinandus. Ferdinandus uxoris suæ prætextu, Nam Vetemundi foror erat, uictor Regnum legionis occupauit, eiusq; curam Sanctio patri commisit, qui Castellam quoque per Eliuram coniugem consequutus obrinebat. Eliura nanque Garfiam patri successerat comiti Gondisalui, cui Castella parebat, & hucusq; a Pelagio primo Regum Legionis, & Asturū titulus durauit, exinde Castellæ Legionisq; dicti sunt, & si quidā sub Sanctio, nonnulli Ferdinandi eius filij principatu nouissimæ tituli mutationem factam uelint.

Sanctius Maior. Sanctius itaque cognomento maior, Nauarræ rex, alterius Sanctij filius, eius qui Temulentus appellabatur, (ut quidā tradunt) Legionis, & Castellæ titulū primus usurpauit, quous alij Ferdinandum malint, ut demonstrauius, ambiguiturque quoto quisq; eorum tempore regnarit, & quoniam fors ita tulit, ut Nauarræ reges, Legionem, Castellamq; potirentur, non ab re putauit eorum originem his inferere, quemadmodum reperi.

Reges Legionis. Nostræ salutis annus Noningentesimus sexagesimus primus agebatur, ex quo Christiani Regnum Legionis obtinebant, Castellamq; per comites administrabatur, Arabesque partim Cordubæ, partim Toleti, rerum potiebantur, quom quidam, cui nomen Enecus, uel ut alij scribunt, Innicus ex comitatu Bigortia, qui montibus Pyreneis includitur, ut facilius Arabum sustineret incursiones, qui Nauarræ fines infestabant, cum pluribus eiusdem sectæ Christianis in æquum campum descendit, quomq; rem feliciter saepe gessisset, a Nauarris in Regium fastigium euectus est, eamque dignitatem moriens Garfiam filio reliquit, & is deinceps Sanctio, Sanctius ab arca (sic enim cognominatus est) Garfiam filio,

DE REGIBVS HISPANORVM LIBER III. 19
filio, quem Temulentum diximus appellatum, post quē Sanctius ex eo natus imperauit, is qui dictus est maior, ut proposuimus, quiq; ex iusto Eliuræ connubio, Ferdinandum, Garfiamq; suscepit, ex Pellice Raymirim. Ferdinandus Castellam sibi, uelut ex hereditate materna uindicauit, Legionemq; per uxorem, Garfiam paterno Nauarræ Regno cessit Raymiris Aragonia potitus, ut moriens pater testamento cauit, primusque Rex Aragonum uoluit appellari. Sed ad Ferdinandum redeo.
Qui duobus auctus Regnis, ex honesta matrefamilias, uxoreq; liberos habuit, Sanctium, Alphonsum, Garfiamq; & Eliuram, ex Pellice Ferdinandum, qui cooptatus est in collegium patrum, quos ecclesiæ uocant Cardinales, a Mauris Columbriam, maioremq; Portugallia partem recepit, cumq; Garfiam fratrem morbo implicitum salutatū profectus, incidisset in suspicionem non integrum sibi fore reuerti, silentio discessit. Ea q; erroris opinione, quom Garfiam, ut parem gratiam referret, ad ægrotum uenisset, aliquandiu custoditum, tandem dimisit. Hinc orto bello, Garfiam in acie cæsus Regnum Nauarræ Sanctio superstiti filio reliquit. Ferdinandus autem uiuens liberis suis Regnum distribuit, Sanctioq; natu maximo Castellam, Alphonso Legionem, Asturiamq; & Transimennā, Garfiam uero Galatiā, & Portugalliam habendam dedit, annoq; Regni sui quadagesimo uita functus, in ædem Diui Isidori illatus est apud Legionem. Rodericus Viuar, is cui postea cognomentum Cido fuit, Alumnus Ferdinandi fuisse dicitur, & in eius aula adoleuit, se, qui saepe uictis acie Saracenis, Valenriam recepit, atque sui iuris fecit. Ab hoc originem traxisse Mendosam familiā pleriq;

Ferdinandus,

Rodericus Cidus,

Mendosa familia.

plerique credunt.

Sanctius Sanctius eo nomine secundus, cui liberum Ferdinandi nati
 máximo Castellæ regnum diximus obtigisse, non cōtētus
 eo, Legionē sibi uendicauit, Alphōso fratre eiecto, compul
 soq; ad Arabum Regē supplicē Tolerum cōfugere. Quom
 q; Galatiam, Portugalliāq; spe uoraret, armisq; Garciam
 quoq; petisset, in prælio captus ope, uirtuteq; Roderici, quē
 Cidum cognominatum iam diximus, ab hostium potestā
 te exemptus, atq; seruatus est, is enim collectis ex fuga ui
 tibus incompósitos fiduria uictoriæ Gallaicos adortus uict
 in eoq; prælio Garcias occidit. Ipse Sanctius dignum factis
 uitæ finē sortitus est, a Vellido quodā p̄ insidias interēptū.
**Alphon
 sus.** Tum Sanctij frater Alphonfus a Toletō reuocatus, ante di
 missus non est, q̄ iureiurando firmauit amicū se Regis To
 leti semper fore. Cūq; iam Regnū Legionis, & Asturū re
 cepisset, a morte fratris obtinuit & Castellā. Sex habuit uxo
 res, ex quibus deterioris sexus liberos quinq; genuit. Deni
 q; filium quoq; patruī nomine Sanctium, quē Zaida pepe
 rit Sibyllæ regis filia, quæ simul ad uerum dei cultū Christi
 q; religionē transijt, appellata Maria dicitur, is Sanctius in
 acie cecidit aduersus Saracenos in ito plio. Suscepit Alphō
**Henricus
 Lotho/
 ringiæ co
 mes.** sus ex Pellice Therasiā, quæ nupsit Henrico comiti Lotho
 ringiæ, dotata Gallatiæ parte quæ Portugallia nunc appē
 latur, unde Portugalliæ Reges originem trahunt. Alphon
 sus oppidum Toleti lōga obsidione redegit in potestatem,
 defuncto iā Rege filioq; quibuscū fœdus iecerat, ac obstrin
 xerat fidē suā. Quomq; rerū potius esset, annis quadragi
 ta tribus naturæ cōcessit in oenobio diui Facūdi cū Zaidæ
 uxore q; & Maria, sepult⁹ nullo supstite filio p̄ter Alphōsū
 quem

quē genuit ex Pellice Ximena, quom socius expeditionis in
 Antiochiā, Tripolimq; cōmuni Christianorū principū cōli
 lio susceptæ traicisset in Syriam. Ibiq; a partu puerū lustra
 uit in unda Iordanis, ex quo Iordanis est cognominatus.
 Alphonfus itaq; Raymundi Berengariæ filius, Barcinonæ **Alphon
 sus.** comitis, & Viracæ superioris Alphonfi filia, post auū mater
 nū Regni gubernacula, uergentibus ad eum magna ex par
 te procerum studijs, accepit. Et si diu cum uitrico Alphon
 so Aragonum Rege, cui Viraca mater, iterum nupsit ar
 mis, contendit, appellariq; uoluit imperator Hispaniarum.
 Duos habuit filios Sanctium & Ferdinādū, Puellasq; toti
 dē Elisabeth, ac Beatricē. Sanctiū Castellæ, Ferdinandū Le
 gionis regē supremis tabulis instituit, exemit ab Arabū ma
 nibus, & Cordubam, sed eiusdē generis alteri, quē sibi fidū
 putabat, in feudū concessit, annoq; quinquagesimo primo
 post initū Regnū morbo cōsumptus est, ad Baiezam sub ar
 bore quadā montis cui nomē est Demuladar. Sanctius ter
 tius cognomento Desyderatus Alphonfi septimi liberū na
 tu maximus, a patre Castellæ Regnū tenuit. Is ex Blanca cō
 iuge filia Garciæ Nauarræ regis, Alphonsum genuit. Cūq;
 uno tantū regnasset anno diē clausit Alphonso superstite.
 Cuius ætatē Ferdinādus eo nomine secūsus Sanctij frater,
 despectā habens, eo deturbato Castellæ Regnū occupat. Is **Ferdinan
 dus.** Ferdinandus anteq; Sanctius ab humanis excederet, opa
 principū Legionis ubi regnabat, in carcerē cōiectus, q; in eos
 læuaret, certis deinde cōditionib⁹ emissus, iterū Legionē po
 titus erat. Interea dū Castellæ rebus incubat Alphonfus ad
 huc in cunis infans illustriū quorūdā uirorū pietate seruāt,
 ipseq; Ferdinandus anno xxxi, sui principatus, obiit diem.
 h 2 Paternum

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

Alphon/
sus. Paternum decus ad Alphonsum rediit Sanctij tertij filium
cognomento Bonum, qui ducta filia Regis Angliæ Eliono
ra, Sanctium genuit, quem Infantem, Ferdinandumq; quæ
adultum, agentemque annum uigesimalum quintum, amittit.
Henricum qui patri superstes rerum potitus est, Blancam
præterea suscepit Ludouici Francorum Regis matrem, eius
qui post mortem consecratus est, & Berengariam, quæ nu-
psit Alphonso Legionis Regi, Viracā, quæ regi Portugallie
iuncta est, & Elionorā quæ Regina fuit Aragonū. *Genit hic*
Alphonfus in Arabas bellum, sed primo parum prospere.
Mox auctis opibus ingenti prælio uicit, in quo rumore est
ad cc. Arabum cecidisse, duce Milamonclino, Commissum
q; mox & ad Tolosam nauale prælium, pluraque loca que
dum rem teneret Alphonfus Sextus, Arabes occuparant.
eorum ciecto præsidio recuperauit, annoq; quinquagesimo
tertio, ex quo regnare cepit exiit hominē. Per hoc ipsum
Tempus floruit autor sectæ prædicatorum Dominicus, ob
uitæ sanctitatem relatus in Diuos. Alphonfus huius appel-
lationis nonus, Berengariæ uir, Alphonfiq; gener octauus.
Alphon/
sus Non⁹ post obitum Socris, Castellæ Regnū sibi uindicauit, Henri-
co uxoris suæ fratre deiecto. Cunque regnasset annis duos
detriginta uita functus est.

Henric⁹. Henricus eo nomine primus, Alphonfi filius octauus, mor-
tuo iam uiro sororis Alphonso, paternū Regnum recepit.
is biennio post, apud urbem Palatiā cocto latere, uulnus
accepit in capite, dum luderet cum Sodalibus, ex coque bi-
duo post, morte occubuit.

Ferdinan-
dus. Itaq; Ferdinandus eo nomine tertius Alphonfi Noni filius
in eius locum subiit, utroq; regno Legionis & Castellæ poti-
tus, uxorem

DE REGIBVS HISPANORVM LIBER III. 31
tus, uxorem duxit Beatricem Brabantiae Ducis filiam, quæ
liberos ei peperit sex, Alphonsum, Federicum, Emanuelem
Philippum, Sanctiumq; & Henricum. quæ mox elata Ioan-
nam sibi iunxit ex Comite Pontis æditam, quæ matrem fe-
cit ex Ludouico & Elionora. Multa fortiter & prædare gef-
sit, omnibusq; Hispaniæ fere finibus, Mauros exegit, præ-
ter Granatam, cuius tamen Regem stipendiarium sibi fecit.
Per idem tempus Iacobus Aragonū Rex insulas Balcares
ad uerum Dei cultum perduxit. Regnauerat Ferdinandus
annis triginta quinq; cum decedēs summum sui desyderiū
reliquit omnibus.

Patri successit Alphonfus eo nomine decimus, qui Violan-
tam Iacobi Regis Aragonum duxit, ex qua primo filiam su-
scipit nomine Beringuelam, mox & alios septē liberos, Fer-
dinandum, quem uiuus adhuc pater extulit, Sanctium, qui
post eum regnauit, Ioannem, Iacobum, Petrum, Berengari-
umq; & Elionoram. Patria profugus Alphonfi frater, Hen-
ricus in urbem uenit. allectusq; in ordinem Senatorū Con-
radino studuit aduersus Carolum, eius nominis primum Si-
ciliæ Regem. Sed Alphonfus Hispanorum leges alijs insu-
per additis, illustratisq; sensibus, ut ex usu uidebatur, in uo-
lumen redegit, quod gentiliter Hispani uocant partitas. Co-
dendum præterea curauit & opus, quod illi Generalem me-
morant historiam, Murtiamque recepit ab Arabis, quam
Granatæ Rex auxilijs Maurorum, qui traiccerāt ex Aphri-
ca fretus, uiolato fœdere cum multis præterea locis, & in his
Sericia Beticæ urbe, occuparat. Alagarbi comitatum Regi
Portugalliæ dedit, in dotem filiae, quam ex pellice genitam
ei collocarat, exindeque Portugalliæ Reges Alagarbi dicti
h 3 sunt,

Alphon-
sus x.

Partitæ.
Generalis
historia.

Alagarb⁹

sunt, Immunes præterea Portugallia Reges fecit in gratia
 Dionysij sui nepotis ex filia natu maximi, ne cogerentur edi-
 cto Regum Legionis & Castellæ ad conuentus adesse, qui
 singulis annis peraguntur. Hispanorū lingua curia: uocatur.
 nec equitū trecentorū turmas auxiliares aduersus Arabas
 mittere, sicut ex conditionibus fœderis astringebantur. Vari-
 antibus in creando imperatore sententijs, ei imperiū ultro de-
 latū est. Suadere etiam Pontifice, ut capesseret abnuī. Suo
 q̄ iuri renuntiavit apud Belligradū prope Auinionē uitan-
 dæ seditionis ecclesiasticæ causa, ut uideri uoluit. Aduersus
 Ludouicū Francorum regem, quē consecratū demonstrau-
 mus, de Regni iure contendit, q̄ is ex Blanca Alphōsi Octa-
 ui filia natu maxima, editus, Alphonso posthaberi iniuriū
 putabat, ex Berenguella proxima Alphonsi octani filia tra-
 hente originem. nam Berenguella Ferdinādum peperit, hu-
 ius Alphonsi, de quo nūc agimus, patrem. Demum data in
 uxorem Blanca Ludouici filia Ferdinando Alphonsi liberū
 natu maximo, cui cognomentū de Lacerda fuit, disceptatio-
 ni finis impositus. Cūq̄ Ferrandus de Lacerda uiuo patre
 diem clausisset, Alphonso Ferrandoq̄ de Lacerda uiuo patre
 ribus, neuter in regnum successit. Sanctio posthabiti secun-
 do genito, qui mortuo patre rerum potitus est. Idē Alphonsus
 profitebatur Astronomiā, syderalēq̄ scientiā, in qua tā-
 ra cum laude uersatus est, ut quæ extant tabulæ ab eo dictæ
 sint Alphonsinæ. Fama tenet, Alphonsū a Sanctio filio,
 cū deposito imperio rediret ad Regnum, non esse receptū,
 portasq̄ undiq̄ in eum clausas, excepta Murtia, quæ persti-
 tit in eius fide, unde priuilegio consequuta est, ut septem
 coronas insignibus suis imponeret, moriēsq̄ Alphonsus an-
 no principatus

Tabulæ
 Alphonsi
 nā.

no principatus sui trigesimo secundo, Murtiæ condi uoluit.
 Sanctius eo nomine quartus, adhuc uiuo patre. Regē se ges-
 sit (ut quidam uolunt) & mortuo successit, ex Maria natus
 infantis Alphonsi filia cognomento de Molina, fratrisque
 Ferrandi tertij, quatuor habuit liberos, Ferrandum Petrum
 Philippumq̄ & Henricum. Cūq̄ Ferrandi de Lacerda na-
 tu maximi filius Alphonsus e carcere quo seruabatur apud
 Aragonum regem Iacobum, quibusdam principibus ope-
 ram sibi nauantibus, esset emissus, arma corripuit in Sancti-
 um patrum principatus incubatorem, Castellamq̄ regio
 nomine sollicitabat ad defectionem, sed a Iacobo desertus,
 infecta re discessit. In Sanctium præterea bellū sumpsit Ioā-
 nes eius frater, fretus auxilijs Maurorum regis Bellamarini
 sed eius quoq̄ cōsilia fortuna destituit. Sanctius itaq̄ cum
 regnasset annis undecim, fato functus est.

Regnū Ferdinādus excepit, eo nomine quartus Sanctij fili-
 us, quod annū agens ætatis nonū per matrē gerebat, unde
 huius pueritia, illius sexu cōtempto, plures in eū arma sum-
 pserunt, una ex parte Aragoniæ Nauarræq̄, & Portugalliæ
 Reges, ex altera Alphonsus de Lacerda, Ioannesq̄ patruus
 quorū alter se Castellæ Regē, alter Legionis asseribat, iun-
 ctis opibus in eū mouerunt. pietas tamen & prudentia ma-
 tris incolume regnum filio seruauit, exceptis aliquot oppi-
 dis ex prouincia Murtiæ, quibus Aragonū regi Iacobo ces-
 sit, arbitrato Dionysij regis Portugalliæ, qui disceptator in-
 ter eos, litem secundum Iacobum dedit. cūq̄ regnasset an-
 nos quindecim duosque non obscuro loco natos, perduel-
 lionis reos ex altissima turri præcipientes dari iussisset, neq̄ con-
 stanter ab se crimen amolirentur, nec aliquid profecissent, eo
 confugerunt.

Ferdinan-
 d⁹ quart⁹

Duo præ-
 cipitati
 de turri.

confugerunt, ut dicerent se diuinum tribunal appellare, pro indeq; meminerit ad dies triginta iudicio sistere, mos enim Gallis & Hispanis est, ut qui sibi iniuriam fieri queritur aduersarium moneat, ut ad certam diem, coram superiore compareat. Itaq; Ferdinandus adueniente trigesimo die, cum dormire crederetur in fata corruit.

Ferdinandum
di fatum,

Alphon-
sus xi.

Alphonfus eius nominis undecimus Ferdinandi quarti filius, in patris locum successit, ductaq; Maria Portugalliae Regis filia, Petrum genuit. ex Leonora uero de Guzman Pellice, Henricum comitem Tristamaræ constituit, Federicum Diui Jacobi magistrum fecit, ex eadē præterea Sanctum, Teliuum, Petrumq; & Didacum, quorum duos ultimos Petrus eorum frater interimendos curauit. Alphonfus ubi satis in suos crudeliter & iniurie debacchatus est, in Arabas impetum conuertit, ab ijsq; sæpius prælio uictis plura receptis conpida, rerumq; potitus annis circiter quadraginta, pestis contagione correptus, obiit in obsidione castri de Gilbenar, eo die Veneris quo dominicæ passionis memoriam recolimus. Petrus eo nomine primus Alphonfi filius habenas imperij suscepit, huic uxor initio fuit Blanca Borbonij Ducis filia, quam paulo post instigante Pallida sua, pellice dimisit, per causam quod aureo, gemmatoq; donatus ab ea cingulo, comperit inesse uim magicam Hebræi cuiusdam arte insertam, adeo, ut aliquando serpente succinctus sibi uideretur. Fama tenet eum sauisse in necessarios, atq; per interpositum socium in socios, ipsumq; Federicum Diui Jacobi magistrum ab eo obtruncatum. Cumq; Machometus & Rubeus inter se de regno Granatæ cōtenderent, aduersaq; factionis opibus impar Rubeus, ad Petrum confugisset, humano, diuinoq;

noq; iure uiolato, hospes supplexq; & olim socius, ab eo iugulatus est, in hiatu thesaurorum, quos aduexisse secū putabatur. Eius exinde fratres, Telius, Sanctiusq; & Henricus, ad Aragonum Regem se recipiunt, impetratoque auxilio, Castellæ fines adoriuntur. Confluentibusq; ad Henricum Gallis, qui uulgo Societates appellantur, Regis nomen obtinuit. Vnde Petrus in Vasconiā proficisci compulsus, Anglos, qui Vasconiam tenebant ostentata præmiorum prædæq; spe pellexit, ut suppetias sibi ferrent, Principemque de Gales Angliæ natu maximum secum mitteret, initoq; prælio aduersus Henricum, uictoria potitus, cum regni finibus exegit. Henricus in Galliam uenit, instauratoq; bello Francorum Regis auxilio, Petrum superauit apud oppidum de Monuel, intraq; arcem compulsum obsedit, rebusq; suis disfidenter coegit ab eo colloqui facultatem petere, qua non impetrata noctu penetrauit in tabernaculum Beltrandi de Clarequin Franciæ Conestabilis & auxiliij Gallici præfecti, quo seu forte, seu de industria cum uenisset Henricus, dubium imprudente ne, an conscio Beltrando, Petrum stricto gladio confodit undeuigesimo sui principatus anno. Henricus eo nomine secundus frater Petri nothus, interempto Petro, regno potitus est, & si non omnes eius imperata fecerunt. Vxor ducta Ioanna Ioannis Emanuel infantis filia, Ioannem genuit eum qui post patrem regnauit, & Elionoram quæ nupsit Regi Nauarræ. Cūq; regnasset annis octo patratoq; paricidio, nihil præter naturā præterq; fatum passus e uita migravit.

Ioannes eo nomine primus Henrico patri successit, Elionora Ioannes. q; Petri regis Aragonum filia matrimonio sibi iuncta, suscepit, Henricum

pit Henricū, quē superstitē Regē Legionis & Castellæ reliquit, & Ferdinādū, qui post Aragonū Rex euasit. Amissa q̄ Elionora, Beatricem Ferdinandi Portugalliae regis unicā filiam superduxit, ex qua numerosam prole sustulit, defunctoq; Ferdinando socero persequens uxoris ius quorundā principum studijs, cum magna manu Portugalliae fines ingreditur, cui Ioannes Ferdinandi filius ex Pellice quorundā suffragijs euectus in regium fastigiū, quāq; professus religionē quæ militaris appellatur, egressus obuiā repulit, infecta q; re exercitum reducere coegit. Aduersus hūc Ioannē, Rex Angliæ bellū gessit, quod regnū Legionis & Castellæ spectaret ad Alencastriæ Clocestriæq; ducem suorū, liberū natu maximū, quē sibi Constantia pepererat filia Petri Legionis & Castellæ Regis eius, quē Ioānis pater Henricus interemerat. Verum Ioannes Exclusa Constātia causam suā se agebat, Infantē Ioannē, Emanuel eius auū maternū ex filia Ferdinandi de Lacerda natū, Alphonso decimi nepte ex filia natu maximo. Sed Angli cū traiecissent in Hispanias, ut aliquot praelia pacem Ioanni dederunt his cōditionibus, ut Catharina Ducis filia nuberet Henrico tercio prædicti Ioānis filio, uiuenteq; patre Henricus, & Catharina Principes Asturum declararentur. Itaq; regno constituto Ioānes equi lapsu oppressus interiit, undecimo sui principatus anno. **Henricus** Patri successit Henricus, quē tertium supra nominauimus agens ætatis annū duodecimū, qui mox adultus, ex Catharina quam nupsisse ei dictum est, duas habuit filias, quarū altera Maria, altera Catharina materno nomine dicta est. Cūq; de cætero spem sobolis abiecissent, ob aduersam Regis ualitudinē Reginaq; corpulētiā, Ioannē susceperunt, Ferdinandū

Ferdinandū præterea fratrem, liberaliter habuit, & multis maximisq; donis in Hispania regnatem prosequutus est. Hic est ille Ferdinandus numerosæ prolis pater ex uxore comitissa per Albuquerque susceptæ. Nam prius q̄ regno poriretur ex ea genuit Alphonsum natu maximū, qui rex Aragonum fuit & Siciliae, Ioānem qui defuncto Alphonso fratre Aragonū regno potitus est, Ferdinandi quinti patrē, qui nobis ista prodeuntibus apud Castellā rerū potitur. Henricum præterea collegij diui Iacobi magistrum, Sanctiūq; magistrū quoq; de Alcantara, atq; Petrū, qui ictu molaris excussus tormento occubuit, Alphonso fratre Neapoli obsidente. Deterioris autē sexus habuit Mariam, quæ matura mox ætate nupsit Henrico quarto Castellæ Regi, Ioannāq; Portugalliae Reginā. Magnificus in ædificando fuit Henricus ædificiaq; tum sacra, tum prophana ad usus hominum multa condidit. Mittendis ultro citroq; legationibus ad alienigenas & diuersi quoque dogmatis principes apprime studuit, Mariam quoque filiam suo nepoti iunxit Alphonso Ferdinandi filio, Toleti morbo solutus, obiit cum regnasset annis sexdecim, ætatis anno duodecimo. Ioannes ergo secundus Henrico patri mortuo successit infans adhuc in cunis, eiusque rem Catharina mater & Ferdinandus patruus administrarūt donec ad pubertatē peruenit, annoq; ætatis quartodecimo regni gubernacula subiit, Mariamq; Ferdinandi patris filiam duxit uxorem, ex qua genuit Henricum eius nominis quartū, quæ cum mature decessisset, altera coniuge superducta, suscepit Alphonsum & Elisabeth. Eodem tempore Martinus Aragonū Rex ultimus, absq; prole die clausit, orta que de regni iure contentione inter Ioannem, Ferdinandū

Ferdinandus.

Ioannes secundus

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

Aluarus. Ferdinandumq; patrum Andegauiae ducem Vgellicq; comitem, quod uterq; se propiorem Martino materno stemmate praedicaret, armis regnum Ferdinadus asseruit & praesidijs regni Castellae. Multum poterat apud Ioannem auro ritate & gratia Aluarus de Luna ad inuidiam usq; adeo, ut eius patruales Ioannes & Henricus fratres Alphonsi Regis Aragonum conspirantes una cum pluribus in eum bellum mouerint, quod Aluaro dimisso Ioannes extinxit, sed Aluarum non multo post comprobante Regina, suisq; patruelli bus ad se reuocatum recepit, iterumq; facta in eum conspi ratione habitoq; utrinque delectu leui praelio primum con gressi sunt, deinde gliscentibus animis acriter est pugnatu, donec Ioannes & Henricus accepta clade fugae se commiserunt, Henricusq; paulo post ex uulnere in acie accepto de cessit. Itaq; diui Iacobi magistratus Henrici morte uacuo, Aluaro collatus est, sed ea fortuna propria diuturnaue illi non fuit, nam paulo post a Ioanne coiectus in carcerem, ca pitali supplicio affectus est in ualle quam uocant Toleti. Io annes anno regni sui quinquagesimo diem clausit extre mum, superstiti Henrico filio, quem uiuens in regni confor tium assumpserat.

Henricus quartus. Henricus eo nomine quartus inito principatu Blancam Re gis Aragonum filiam, matrimonio sibi iunxit, eaq; dimissa superduxit Heduardi Portugalliae regis filiam nomine Io annam, quae dubium pepererit ne an sibi supposuerit puel lam Elisabeth, quam uulgo pro Regis filia colebant omnes. Henricus contra Mauros exercitu ducto maximis eos cla dibus affecit, adiutus auxilijs regni sui principum Ioannis de Guzmam Ducis Melinae, Ioannis Pacheco, Marchionis de Villena

DE REGIBVS HISPANORVM LIBER III. 35

de Villena, Petri Gyron magistri Calatrauae. Federici eius regni Almarici Ecici. Lupi Marchionis de Medoz, Aluari de Stumiga Placentini, Ioannis Pimantel, Benauentil Aluari de Toletto, de Alua Ioannis Mauriques de Castaneda Roderici Mauriques de Paredes, Gabrielis Mauriques de Orsono comitum. Itemq; Comitum de Aro. Recepit oppi da de Gilbetrar, Castru de Estipona prope Malicam, & op pidum de Alchidona quae Maurorum praesidijs tenebatur. Elisabeth eius filiam Sobrino suo collocauit regis Portugal liae filio qui patri successurus erat, sed Henrici soror Elisa beth suasu quorundam principum clam fratre curabat a Fer dinando Ioannis Aragonum Regis filio duci in uxorem. Nam rumor erat Elisabeth quae Henrici filia putabatur a matre fuisse suppositam, cum satis constaret Henricum ge nitalibus esse debilem, neq; per naturam patrem fieri posse, qua spe Elisabeth elata, regni ius ad se peruenturum animo praesumebat. Itaq; Henrico non ita multo post ab humanis exempto omnibus opibus utrinq; ad arma itum est. Quom Portugalliae Rex Elisabeth Henrici filiae, Ferdinandus alte rius Elisabeth Henrici sororis ius tueretur, uictoria penes Ferdinandu fuit, Regnoq; Castellae cum coniuge potitus est. Ferdinandus ergo quintus, ac Elisabeth tori, regnique con sors, paribus auspicijs administrabant omnia, bellumq; su sceperunt, & ad pietatem simul & ad gloriam maximu. Na Beticae partem, quam uocant Granatam, Mauriq; praesidi is annos circiter octoginta occupata tenebant adorti sexto demum anno receperunt, saepissime suis acie Mauris, qui maximis opibus obnixi resistebat, pulsissq; Mauris Machu metiq; superstitione templa Deo optimo maximo codide runt.

Malica.

Ferdinan d^o quint^o.

Ferdinan-
dus Ca-
tholicus.
Margari-
ta de Au-
stria.

Philipp⁹
Austrius.

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

runt, ueri cultus & Christianæ religionis inducto ritu. unde Ferdināus Catholici cognomētū sortitus. Elisabeth ex Ferdinando peperit unicum filiū, cui Margaritā de Austria collocauit, eam cui Carolus octauus Francorū rex nuncium remisit, sed nulla suscepta prole superstibus parētibus diem clausit. habuit etiā Puellas quatuor, quarū prima regi Portugalliae nupta, amisso uiro cum redisset ad patrem, iterum Portugalliae regi collocata est, ei qui mortuo sine liberis Puellae socero, in eius locum successit, ostentata spe si puellae parentes absq; uirili sobole decessissent aditū sibi, liberis suis in regnum Castellae fore, secundam Philippus Archidux Austriae comesq; Flandrensiū duxit, Tertia Regis Angliae natu maximo filio pacta est, Quae remanet quarta adhuc innupta est, Hispaniam praeterea purgauerunt omni superstitione, exactis inde Iudaeis omnibus, & ijs qui Iudaeorum ritibus imbuti nominatenus Christiani, uulgo Marrani dicuntur, quorum magna uis erat. Vix annus agebatur a morte filij, & ecce filiam cui regnum destinauerant moestissimi parentes amissam lugent. Nec in alia quā Regis Angliae filio desponsatā demonstrauimus admodū felices extiterunt. nam deducta ad uirū paulo post uidua, secundo regis Angliae filio pacta est. Itaque eā quae Philippo duci Austriae collocata est, cū uiro successionī designat. Inito praeterea scedere cū Ludouico duodecimo Francorū rege, Alexandro sexto Pont. max. subscribente paciscitur, ut paribus auspicijs, opibusq; regnū Neapolis, eiecto Federico Castellae, necessario reciperent. Aragonei Ferdinādi filius erat Federicus ab Alphōso maximo natu proximus, qui post Alphonsi filiū Ferdinandū secundū, rerū potitus nondū cōstitutis regni uiribus, uir

alioqui

DE REGIBVS HIEROSOLYMORVM LIBER I. 36

alioqui nihil minus, q̄ ad arma natus, Gallorū uirtute facile pulsus est. Itaq; potentissimi duo Reges aliquādiu Regno Neapolis a quo iure potiti sunt, donec eorū culpa qui limites inter agros, qui cuiq; cederent, in confinio posuerunt, ingēs exarsit bellū, primoq; praelio a Gallis Hispani intra Bartoli moenia cōpuli sunt, seq; arcū praesidio tuebant. Exinde Gallorū negligētia qui ueluti pacato iā regno per ociū potiebant, instauratis opib⁹ iterū belli fortunā tentant apud Cidoniolā, uictisq; Gallis Neapolim recipiūt, aliaq; mox oppida, quae Neapolis exēplū sequuta, deditionē fecerūt, p̄ter Caietā, quā Gallorū praesidio firmatā Hispani obsederūt.

LIBRI TERTII FINIS.

MICHAELIS RITII

NEAPOLITANI, DE REGIBVS HIEROSOLYMORVM, LIBER VNVS.

etiam, Balduinus & Eustachius Bolonijs fratres, Petrus Eremita

Hierosolymis in pristinum ueri Dei cultum receptis, Idibus Iulij, anno salutis Millesimo undecentesimo, Reges ibi nostri dogmatis ex ordine fuerunt hi.

Gothfredus unus e ducibus eius expeditionis, quam susceperunt ad asserendam terram, quam uocant sanctam, Balduinus & Eustachius Bolonijs fratres, Petrus Eremita

Gothfredus.

Eremita, qui plures suis euocauit auspicijs, Episcopus Anien-
ensis, uel ut ab alijs appellatur Podiensis Raimondus diu-
comes Egidij, Philippiq; Fracorum Regis huius nominis
primi frater Vgomagnus. Robertus item Fladriæ, Stephan-
nusq; Carnutum comes, & Normandiæ dux, ipseq; Goth-
fredus, qui Hierosolymorum Rex omnium consensu de-
claratus abstinuit insignibus. nam ne q; titulum regis usur-
pauit unquã, neq; diademate caput ornari passus est. haud
enim putabat hominem qui bona fide Deum coleret, auro
decere coronari, ubi dei caput sentibus est ornatum.

Balduin⁹. A rebus humanis exempto Gothfredo, Balduinus excepit
habenas regni, cui non ita multo post obita morte succellit

Balduin⁹ eiusdem nominis alter Balduinus de Burgo, superioris Bal-
deBurgo duini consobrinus, qui naturæ concessit, Innocentij secundi
pontificatus anno secundo.

Fulco. Post eum Fulco comes Andegauensis rerum potitus est. Is
dū festinat aduersus nostræ religionis hostes Edessam Me-
sopotamiæ urbem oppugnantes, leporēq; citato cursu pre-
mit, equi lapsu præcipitatus occubuit. In patris locum suffi-
citur Balduinus eius nominis tertius, a primo tamen Hiero-
solymorum rege quintus. Is excedens e uita penes Almeri-
cum fratrem rerum summam reliquit, Alexandro tertio
Pont. max.

Almeric⁹ Almerico patri succellit Balduinus eo nomine quartus in
Balduin⁹ ordine regū septimus, qui lepræ morbo correptus, & omni
quartus. spe prolis abiecta, Balduinū Guilielmi Longaspæ Mar-

Balduin⁹ stituit habere successorem. Balduinus itaque eius nominis
quintus. quintus, a primo Hierosolymorum Rex octauus impubes
inijt

inijt principatum, cui se tutorom Beltrandus comes Tripo-
litanus ex auunculi testamento gerere cū uellet, Guido Lus-
gnanus pueri, uitricus, & cui Sibylla Balduini mater erat
nupta, administrationē regni ui occupauit. ipse Balduinus
octauo post auunculi mortem mēse diem clausit, in eius lo-
cū Guido sufficitur, adnitente Sibylla coniuge Balduini ma-
tre, cuius principatu, Saladinus Hierosolyma uix uno oppu-
gnata mense redegit in potestatem suam, nostræ salutis an-
no Millesimo centesimo octogesimo septimo, cum per an-
nos undenonaginta fuisset in potestate regum nostri do-
gmatis. in ipso captæ urbis tumultu Sibylla cum quatuor li-
beris occubuit. Cōradus itaq; Marchio Ferratensis Hisabel
lam Sibyllæ sororem, quæ regni ius ad se spectare prædica-
bat Henfrado Toronio nuptam, ui compulit in eius matri-
monium. seque Hierosolymorum regem uoluit appellari.

Mox a duobus Sicarijs quos Saraceni uocant Arfacidas in
foro trucidat⁹ est, uxorq; Hisabella Campaniæ comiti nu-
psit Henrico, qui Tyri dominatum tenuit, ideoq; Hieroso-
lymorum rex appellari respuit, quia Philippum Franciæ re-
gem ex Asia redeuntem in Gallias subsequi constituerant,
ut quicquid illic erat Gallorū. Guido Lusignanus a Sibyl-
læ liberorumq; morte regnū sibi competere iudicabat, hac
ratione, quod eius liberi Sibyllæ matri successissent. Ipse libe-
ris, eoque nomine, quom regnum uellet asserere Ricardus
Angliæ Rex, qui per id tempus in Asia CHRISTI nomen
propagabat ultro cōditiones obtulit, ut Guido se pecunia
iuuaret in stipendium religionis amplificandæ, regnumq;
Cypri acciperet, quod ipse Ricardus in potestatem suam re-
ductū præsidij firmauerat, Ita tamē ut Guido Lusignanus
k Cypri

Guido.

Cōradus

Reges
Cypri.

Cyprus Cypri regno potitus, & eius posterius usque ad Iacobum Lu
ad Vene- signanum, quem nos etiam regem uidimus, eoque mortuo
tos: non ita multo post, quo iure, qua ue iniuria nescio, cessit in
potestatem Venerorum.

Americus. Cypri regnum mortuo Guidone consecutus est Americus
eius frater. is qui paulo post Hierosolymorum regno per uxore
rem potitus est. Hisabella namque Sibyllae soror ei tertio iam
nupserat, unde Americo in principatum Hierosolymorum
Tyrius & Ptolemaidis, a quo renuntiatione Guidonis ex-
derat, aditus patuit. Cuius rem Christianam parum uigi-
gilanter administraret, nostri dogmatis in Asia principes
Ioannes de Bregna. Ioannem de Bregna Gallici generis equitem bellica uirtu-
te clarissimum, regem Hierosolymorum declarant, accersit
rumque anno Christiana salutis Millesimo Ducentesimo
nono in regiam inducunt, Conradique montis Ferraten-
& Hisabellae filiam eius, quae Sibyllae soror, & Alberici co-
gnomento leprosi fuit, cui regnum compete-
bat, uxorem duxit.

Austriæ Dux. Honorij denique tertij Romani Pont. autoritate, cum plerique
Christiani Principes in Asiam iraeissent, ut nostram
republicam propagarent, & in his Andreas Vngariae rex
Belae tertij filius, Austriæque dux, & comes Niuernensis, op-
pugnarentque Damiatam, Soltanusque subsidium ferret ob-
fessis, ipse Ioannes accensa tragula faciem perstrictus ustula
tusque est, inducisque factis in Asia cum Machumethanis, in
Italiam redijt, filiamque ex Iole coniuge iam defuncta susce-
ptam Federico secundo collocauit imperatori Romanorum,
cuius uxor paulo ante decesserat, Hierosolymorum cessis in
dotem iuribus, indeque se recepit in Galliam, librarumque
Parhisiensium

DE REGIBVS HIEROSOLYMORVM LIBER I. 38
Parhisiensium sexaginta milia consequutus est, ex Legato
Philippi regis, ad eumque diuini Iacobi petijt ex uoto, alteramque
duxit uxorem, Berengariam regis Hispaniae sororem Ger-
manam, reuersus in Italiam, quam rem Christianam parum
feliciter in Asia geri certior factus esset, ob ipsius Federici ge-
neris sui perfidiam, Bononiae substitit, hexarchatumque Ra-
uennae Galliaeque togatae parte quae Romandiola dicitur in-
dulgentia Gregorij noni adeptus est. inde euocatus ad ur-
bis Romae magistratum permissu Pont. audita morte Ro-
berti Comitis Altiisiodorensis imperatorisque cui Balduinus
frater successerat, Constantinopolim redijt, abactoque Bal-
duino principum studiis imperator creatus est, his condicio-
nibus, ut Marta Ioannis filia quam susceperat ex Berenga-
ria secunda coniuge Balduino nuberet in spem successio-
nis. A Bactaro deinde Graeco magno opere uexatus est,
eo, qui firmata praesidijs Andrinopoli, titulum imperatoris
usurpabat, donec extremum clausit diem, Balduinusque suc-
cessit ex pacto, nec ipse multo post, imperium, regnumque
Hierosolymorum cum morte commutauit, Regesque Sici-
liae qui genus ab Iole ducebant uxore Federici, qui rerum
potitus est etiam Siciliae, regesque Cypri, quorum origo erat
ab Hisabella, quae uouissime nupserat Almerico Lusigna-
no, coeperunt inter se de nudo regni Hierosolymorum titulo
concertare, cum quisque se regem Hierosolymorum appel-
laret & inscriberet.

LIBRI DE REGIBVS HIEROSOLY-
MORVM FINIS.

MICHAELIS RITHI NEAPOLITANI
 MICHAELIS RI-
 THI NEAPOLITANI, DE REGIBVS SI-
 CILIAE, EORVMQVE ORIGINE ET
 SVCCESIONE, LIBER PRIMVS.

Reges
 Siciliae.

REGES Siciliae quos & Neapo-
 lis appellant ab eorum regia, to-
 tiusque regni principe ciuitate
 Neapoli, genus a Normannis
 habuisse constat. Nam post im-
 perij Romani fractas opes, pars
 illa Italiae cui Sicilia attributa e-
 rat, Gotis aliquando paruit, &
 Alarico regi eo nomine secundo
 quem diximus in alueo Basendi, qui fluuius urbem Con-
 sentiae praeterfluit esse conditum, sed in Longobardoru diti-
 one partim fuit, ut Beneuenti ducū Salernitani Campaniq;
 principum, Apulia uero Calabriae Constantinopolis im-
 peratoribus adusq; Michaelis Cathalaici tēpora paruerūt.
 Guilielm^o Obtinebat in Italia Guilielmus cognomento Ferrabat ori-
 gine Normannus omnem fere Romandiolam, quam Gal-
 liae togatae partem Flaminiam prisci uocant, amissoq; Tan-
 credo patre duodecim fratres habuit, armis & ingenio pra-
 stanti uiros, & in his Robertum cognomento Biscardum,
 Drogonem, Vnfredum, Gothfredum, Ricardumq; & Ro-
 gerium. Cūq; Siciliam Carthaginenses occupassent, & ipse
 ad aliquod praedarum facinus animum adiecisset, inita soci-
 etate cum Salernitano, Campanoque principe, & Malochio
 graco

DE REGIBVS SICILIAE LIBER I. 39

graco, qui Constantinopolitani Legatus imperatoris Apu-
 liae & Calabriae praerat in insulam coniunctis copijs, tratie-
 runt, his conditionibus icto foedere, ut omnis praeda quatu-
 or in partes diuideretur, insulaeque fines, si quos ab hoste rece-
 pissent, paribus auspicijs & in communi tenerentur. Confe-
 cto demum bello reque feliciter gesta, cum totam insulam re-
 degissent in potestatem, Malochus uiolato foedere praesidi-
 is suis oppida firmavit, eaque regenda magistratibus ab im-
 peratore suo missis, cum supplemento tradidit. Hanc iniuri-
 am Guilielmus pro tempore dissimuladam sibi putauit, re-
 deuntibusque ad sua Campano, Salernitanoque principibus,
 ipse per Apuliam circumduxit exercitum, obiterque Mel-
 phim urbem natura loci munitissimā circumfedit, oppida-
 nosque ad deditionem pellexit. Eo nuncio perculsus animo
 Maloch⁹, primo quoque tempore castra posuit ad Melphim
 neque Guilielmus intra moenia se continuit, longoque itinere
 fessos Gracos atque incompósitos adortus, longeque pepulit,
 ex eoque praelio bona regionis parte potitus, e uita migravit,
 eique frater Drogo successit. Is Drogo non ita multo post a Drogo:
 Melete quem Constantinopolitanus imperator in locum
 Malochi suffecerat, omni fere Apulia primo statim aduen-
 tu cedere coactus est, exinde male nouis auctus copijs, in-
 staurato praelio Gracos acie superat, amissaque in Apulia re-
 cipit. Interea a prouincia decessit Meles, eamque Pubagano
 tradidit Imperatoris Catipano, magistratus id nomen est. Catipan⁹
 Agebaturque salutis annus octauus ad millesimū cum Pœni
 hostiliter in Italia, occupata Capua, Barum oppugnabant,
 eoque potituri uidebantur ni Petrus Orseolus Venetorum
 Dux subsidio uenisset. Capuam Campaniamque recuperauit
 k 3 Henricus

Henric⁹
Cæsar.

Henricus Baiariæ dux, anno duodecimo, ex quo Romano
rū Rex appellatus est, cū Romā tū primū uenisset, ut a Ste-
phano octauo Pont. max. coronaret. Ipsumq; Bubaganū
quē Saracenis fauisse compererat, acerrimo bello persequi-
tur, urbemq; Troiam Græcorū Coloniā circūsedī, oportu-
nitate loci ductus, inde nanq; Græcos simul Apulosq; in fi-
de cōineri, Græciāq; & Romanorū fines infestari posse in-
telligebat, quatuorq; mensibus interpositis oppidanorū de-
dicatione, Troia potitus, acceptis obsidib⁹ in urbē rediit, inde
protinus in Germaniā. Per idē tempus a Normannis Apu-
lia, a Græcis Calabria pars ea quā Bruriū tenent occupatur,
Henrico deniq; uita suncto, Conradus origine Suetus qui
sub eo duxerat ordines, occidentis imperio præficitur, orien-
tis aut Cathalaico Michael Etheriacus, cui⁹ principatu Græ-
ci cū Drogone Normannisq; congressi, maxima dade asse-
cti sunt apud Aufidū. Drogo tamē in acie desyderatus opta-
tam uictoriā suis reliquit. Drogoni quia nihil in uita libero
rum suscepit, frater successit Hunfredus, qui comitatū tenuit
Apuliæ per annos septem in eo quo accepit statu, nā neq; fi-
nes ampliavit, nec diminui passus est. Exinde Gothfredus
Apuliæ rem tenuit, eodēq; tempore Guamarinus Salerni
princeps a suis interfectus est, & in eius locū Gisolphus fra-
ter subrogatus, is oppidū Beneuenti, quod est in clientela fi-
deq; Romani Pont. aperto bello adortus, in potestate redi-
gere tētauit, ac anteq; subsidio uēturus Henricus is qui Cō-
rado successerat, Alemānos deduceret a præsidio Vercelariū
Gisolphus auxilio Gothfredi Beneuenti potitur, ipsumq;
Leonē nonum Romanū Pont. apud Teate, quod oppidū
Maurocinorū Ciuitā uulgo uocant, cū copijs occurrentē su-
perant

Drogo.

Hūfred⁹.

Gothfre-
dus.

perant, uiuūq; capiunt, in sūmo tamē habent honore, dedu-
ciq; in urbē curant prosequētib⁹ eius iter omib⁹ Beneue-
nti sacerdotib⁹. Interpositisq; paucis dieb⁹ hominē Gothfre-
dus exiuit. Moriens Gothfredus Belegardo filio principa-
tum reliquit, cū summa Roberti cognomento Biscardi indi-
gnatione. Nam moris antea fuerat in locum defunctorum
fratres Apulia potiri, quippe quā paribus auspicijs & sum-
ptibus in cōmune quæssissent. Itaq; Belegardo ui exacto Bis-
cardus Apuliam sibi uendicat, amissaque uxore Abderada
quæ Boemūdum sibi pepererat, alterā superduxit nomine
Giliardā Gaimarini filiam Gisolphi principis Salernitani
fratris. A Nicolao primo Romano Pont. per legatos petiit
ut ad res Apuliæ, Calabriaq; cōponendas animū adijceret.
Quā nactus occasionē Nicolaus ad comprimendū quorun-
dam tumore perfidiāq; qui se duces ecclesiæ professi, quos
Capitaneos uulgo uocant, imperij sui fines uexabant, in
Apuliam cū legatis ad Biscardū se contulit, inductaq; censu
Inducta,
ra qua prius cum notauerat, ut ecclesiasticæ regionis incuba-
Inducta, id est, rela-
torem, Calabria Apuliæq; ducem declarauit, recepto prius
xata, rei
missa.
ab eo Beneuenti oppido, conceptisq; uerbis iuramēto, quo
tiens usus ueniret, auxilium Romanis Pont. allaturum. Ita-
que socius stipendiarius ecclesiæ Romanæ factus, partem
copiarum cum Pontifice misit ad domandos, ut iactabat
ecclesiæ subditos, qui imperata facere recusarent, sed eas ab
humanis exempto Pont. continuo reuocauit, & Materam,
Tarentumq; quæ Græcorum iuris erant ad deditionē pelle-
xit. Interposito tēpore cū Pontifex esset Alexander eius no-
minis secundus, æmulumq; dignitatis haberet Cadolum,
quem sibi componebant ecclesiasticæ seditionis autores &
Schismatici

Scismatici, Costinoq; Dioclizi Constantinopolis imperato
re uita functo, priusq; Romanus cognomento Diogenes
in eius locum suffectus imperij rem constituisset, ipse Biscar
dus Kyriacum Catipanum (sic enim legatus imperatoris in
Italia uocabatur) incautum adortus, apud Vestam Apuliae
in sinu Gargani oppidi opprimnit, patriq; celeritate Mactem
pilosum urbem Lucaniae non procul ab Apulia positam ca
stris obsedit, eiq; obsidioni praeposito fratre, maiorib; ipse
copijs Barolum petit, Adriatici sinus oppidum, terrore post
anno longa obsidione fessos, in potestatem recepit. Interea
Rogerius Biscardi frater, terra mariq; Brundisium preme
bat, & Biscardus agmen a Barolo duxerat in Regium Bruti
orum, breuiq; potitus oppido, transijt in Siciliam, obsesso
q; terra mariq; Panormo, cum res in longum protraheretur,
fratrem castris praefecit, ipse reuersus in Apuliam, Trani
cepit oppugnare. Eodemq; tempore, salutis anno millese
mo septuagesimo tertio, mense Ianuarij, Biscardus Trano,
frater Panormo potitus est. Interea Ricardus alius Biscar
di frater, eiusque filius Guilielmus, partitis inter se copijs, al
ter Capuam adortus, alter Beneuentum, repulsiq; ab oppi
danis, exercitum reduxerunt. Alexandroq; Pont. quem de
monstrauimus, ab humanis exempto, Gregorius septimus
in eius locum successit, is inauguratus habito Lateranensi co
cilio Biscardum Normannosq; diris per omnium sacerdo
tum religiones execratus est, per causam quod ij quae iuris
erant ecclesiae contrectarent in agro Piceno, quam Marchia
nunc Anconitanam uocant, oppida que nonnulla firmata
praesidijs obtinerent, quoue testatior ea deuotio foret in
acta retulit, in eos tamen arma non sumpsit intetus compo
nendis

Diris exe
cratus est
quod uul
go dici
excomu
nicauit.
Deuotio
excomu
nicatio,

hendis Alamanniae rebus, ut Henricus secundus Romano
rum rex, pace domi parta, copias in Italiam ducere posset, &
Normanorum ferociam compescere. Biscardus interea Co
sentiam sanctamq; Seuerinam, quae Brutiorum sunt oppi
da sub ditionem suam misit. Vxor suae fratrem Sisulphu
Gisolphi principis Salernitani filium, qui patri successerat,
adortus incautum praelio superat, industriaq; Michaelis Di
oclizi, qui impar opibus Nicephori exactus ab imperio Co
stantinopolis, ad Biscardum confugerat, ecclesiaeq; reconcili
atus est, omniq; nisu contendebat, ut Michaellem restitue
ret imperio, sed eius conatus Veneti qui Nicephoro stude
bant impediuerunt, urbem Dyrrachij tamen obsidione cin
xit, cui Boemundum filium praefecit. Ipse contractis quascu
q; potuit copijs Romam ire pergit ut Gregorio Pont. substi
dium ferret, ab Henrico Romanorum rege in arce Cresen
tij obsesso, exemptoq; ab obsidione Gregorio pristinam di
gnitatem restituit. Sed is absente Biscardo Romae tutum se
fore non ratus abeuntem Salernum prosequutus est. Vnde
Biscardus, qui non tam reducendi Michaelis q; occupandi
imperij consilia agitabat, magnam instruxit classem, qua cu
Venetis Graecisq; bis admodum prospere pugnauit, cunq;
inclinante ad eum cum fortuna hominum studio Dyrrachi
um, pluraq; finitimae regiois oppida subegisset, ecce in ipso
rerum cursu mors intempestiua uictoriam de manibus cri
puit, anno salutis Millesimo Septuagesimo septimo, mense
Iulij, dum esset apud Cassopen Epiri oppidum Molossis
attributum.
E duobus Roberti filijs Apuliae principatum Rogerius ob. Roger.
tinuit, quom Boemundus in Dalmatia cum copijs esset eo
tempore

Boemundus, tempore quo pater excessit. In Sicilia tamen aliquot urbes a Rogerio desciuerunt. Interea Boemundus indigne ferens nullam paterni principatus ad se partē peruenisse, deductis ab oppidis quæ subegerat in Dalmatia præsidijs, instructa q; classe uenit Hydruntē eiusq; discessu Alexis Græcus imperator Dalmatiam nactus uacuā facile recepit. & Rogerius urbem Capuam obsidione pressam compulerat ad deditionē, quom Boemundus ductis in eū copijs ad præliū prouocauit, nec per Rogeriū stetit quo minus acie dimicaret. sed qui in utroq; exercitu inducebant ordines, auspicijsq; Biscardi stipendia fecerant, impetrauerunt a Rogerio ut permissa Boemundo Apuliæ parte, a bello discederet, acerbum em uidebatur, ut qui toties sub imperio Biscardi, pro ipsius signis in prælio steterant, inter se decertarent. Itaq; rebus compositis Urbani Pont. indulgentia, frequenti apud Melphim patris sacerdotūq; concilio Rogerius Apuliæ Calabriaq; dux appellatus, in uerba Pont. iurauit, exinde profectus in Siciliā Siracusas urbē, quæ mortuo Biscardo defecerat, iterū recepit in fidē, Pontifexq; ex Melphi Troiā petijt, at Boemundus eā nactus occasione Melphim occupat. Ea res a Sicilia Rogeriū reuocat. Habito namq; delectu cōductisq; Penis tranijt in Italiam, raptimq; ducit agmen in Boemundū, qui munitionibus oppidi fretus obsidionem tolerabat. Interea Ricardus diffidentium Germanorum opportunitate usus, Capuam unde eiectus a Rogerio fuerat, recuperauit. Per idem tempus in concilio quod Urbanus apud Claromontē coegit anno salutis Millesimo nonagesimo quarto, actum est de recipiendis Hierosolymis, indictamq; expeditionem pleriq; Christiani principes sequuti sunt, & in his Podiensis, uel

Conciliū
Claromontē
tanum.
Expedi-
tio Hiero-
solymita-
na.

sis, uel, ut ab alijs appellatur, Anniciensis episcopus, Hugo Magnus Philippi frater eius nominis primi Francorum regis. Quibus iter per Apuliam facientibus honesta ductus æmulatione Boemundus, ne tam sanctæ gloriosaq; expeditionis expers esset, urbe Melphi Rogerio fratri cessit, ac in ea militia se ducem professus, cum duodecim milibus armatorum nomen dedit. Ipse quoq; Rogerius potestatem militibus suis fecit, ut si qui uellent eum sequeretur. In eo bello Boemundi uirtus enituit adeo, ut Antiochia capta, comitum nostrorū consensu, princeps in ea constitutus, Constantiam Philippi Francorum regis uxorem duxerit. Rogerius a Boemundi discessu Siciliae comitem se per epistolas & diplomata nominauit, eodemq; fere anno mortuus est, expugnata prius urbe Canusij, quo notam deleret cladis illic acceptæ a Romanis, in qua in eodem cum Boemundo fratre conditorio iacet, ut indicat epitaphium. Nec plane constat ex Antiochia ne Boemundi corpus in Apuliam relatum sit, an ipse adhuc in uita eo redierit.

Nomen
dedit.

Apuliæ principatū Guilielmus excepit Rogerij filius, oppida Siciliae cesserunt in Rogerij potestatem Rogerij superioris ex fratre nepotis, is qui Pascali secundo Pont. sex aureorum milia dono dedit aduersus Antipapam Gibertum, pacemq; ab eo impetrauit. Ipse quoq; Guilielmus Alexi Constantinopolis imperatore uita functo Caloioanis sororem duxit, eam quæ nupta fuerat Alexidi, confarrandoq; comitibus Constantinopolim profecturus Apuliam Calabriaq; Calisto eius nominis primo qui Pascali successerat, abies commendauit. Eius absentiam Rogerius opportunam suo consilio nactus, Calabriam ui redegit in potestatem. Cunctis

Guiliel-
mus.

Cōfarrā-
do, id est,
copulan-
do, uoca-
bulū est
Apuleia
nū. Me-
minit cō-
farratiōis
Plinius
in xviij.

Calistus subsidio Beneuentum uenisset, eiusque exercitus ad uersam ualitudinem magna ex parte contraxisset, ipse quoque, uel insueto labore, uel ex animi sollicitudine morbo implicatus, in urbem lectica relatus est. Ea res occasionem Rogerio dedit, ut occupatis omnibus quæ Guilielmi iuris erant, appellationem regis Italiæ non ueritus sit usurpare. Calistus diris & execrationibus effundens iram, prius morte præuentus est, quam minas ad rem conferret. Sed Innocentius eo nomine secundus, in locum Calisti successus, inito statim Pontificatu, contra Rogerium mouit, incautumque aggressus ab oppido sancti Germani Cassinum compulit, Castellumque Gallucij circumfedit, quo se Rogerius ex fuga receperat. Interea Guilielmus Rogerij filius qui se Calabriae ducem scribebat, cum auxiliaribus interueniens copiis, obsidione patrem liberauit, ipsumque Romanum Pont. nonnullosque Cardinalium cepit, habitosque in honore dimisit, impetratis a Pont. quæcunque uoluit, excepto Regni titulo. Sed ad famam capti Pontificis, Petrus Petri Leonis filius ciuis Romanus, qui Pontificatus comitis Innocentio succubuerat, inuadit Pontificatum indito sibi Anadeti nomine, cuius impar factioni, sibi putauit Innocentius in Galliam confugiendum ad Philippum secundum cognomento Adeodatum. Interea Anadetus Rogerium pellexit, utriusque Siciliae concessoregni titulo, ut se Pont. saluaret. Innocentius ex Gallia reuersus una cum Lothario, quæ Germani principes Romanorum regem creauerant, amissam dignitatem recuperauit. Lotharius euocatoque rursus in Italiâ Lothario bellum suscepit in Rogerium, nec multo post eum regno Neapolis exegit, in insulam Siciliae compulso Rogerio, quicquid in Italia Rogerius

Comitia
Pontifica
tus.

Innocentius
in Gallia.

Lotharius
Caesar.

gerius obtinebat, imposito Rainone Lotharij nepote, quæ prius Apuliae Ducem declarauerant, praesidijs firmauerunt. Innocentio uita functo non eadem fuit in Rogerium uoluntas Cælestino Lucioque deinceps eius successoribus. Itaque Rogerius amissa dubium ignauia an indulgentia pontificum recepit omnia, tantum titulo Regis Italiæ abstinuit, contentus in posterum Siciliae rex appellari. Bellum suscepit aduersus Pœnos, eosque tot affectis cladibus, ut regem Tunecis iniquis conditionibus impetrare pacem compulerit, pacto solutoque stipendio circiter annos triginta. Cuius Constantino-
polis imperator Emanuel eius nominis secundus appulso in Asiam Christianos male acciperet, Rogerius ex Africa reducta classe eum bello persequitur, Corcyramque & Euboeam insulas, Corinthum Thebasque urbes, expugnatas diripuit, suburbiaque Constantinopolis igni ferroque uastauit in Italiam rediens incidit in classem Imperatoris, atque Venetorum, amissis triremibus una & uiginti uix elapsus est. Exinde non diutius in humanis fuit, anno salutis supra Millesimum quinquagesimo secundo uita functus. In eius locum subiit Guilielmus filius, qui statim inito principatu cum per Anastasij quarti mortem Pontifex esset Adrianus & ipse quartus, ecclesiae rem contrectare cepit, occupatisque Beneuenti, Babucinique suburbis ab Adriano diris execrationibusque deuotus in discrimen uenit. nam quomodo Pontifex stipendiarios Guilielmi socios ab omni iuramento, quod ei conceptis de more uerbis, ut regi praestiterant absolutos cederet, aliquot ex Apulia Calabriaque proceres, & in his Ricardus Capuae princeps a fide defecerunt, autores fuerunt Adriano, ut copias in Guilielmum duceret usque Beneuentum. Cuius

Guilielmus

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

Guilielmus imperata facturum se polliceretur, & quicquid occupasset ecclesiae restitutum ire, Pontifex quorundam patrum suavis conditionem respuit, eo magis quod a Paleologo secundo Constantinopolis imperatore, qui successerat Emanueli. Legatus Anconam cum mandatis uenerat, auxilio fore Paleologum cum omnibus copijs aduersus Guilielmum si Pontifex ei tres Apuliae maritimas urbes ex foedere traderet. Itaque cum Guilielmus apud Brundisium conseruata manu Gracos & Apulos, qui pro Pontifice stabant ingenti praelio fudisset, agmenque raperet in ipsum Pontificem, pacis conditiones, quas antea respuerat ultro Pontifex obtulit, iterumque in sua uerba iuratum Guilielmum utriusque Siciliae regem declarauit, isque mox apud Panormum decessit, anno salutis Millesimo centesimo sexagesimo sexto. Ab eo regnauit, & ipse paterno nomine Guilielmus secundus. Alexandri tertij Pontificis maximi gratiam promeritus, quod ab Aeneobarbo Federico post illatam Romanis in agro Tusculano cladem, in urbe obsesto Pontifici, triremes subsidio misisset, eumque pecunia rebusque obsidioni toleranda necessarijs obnixi iuuisset, in Asiam praeterea quadraginta triremes aduersus Saladinum misit, a quo Christiani premebantur, excessit e uita Panormi sine liberis, unde Clemens tertius Alexandri successor in ius ecclesiae regna tentauit asserere, sed utriusque Siciliae proceres in defuncti locum Regem sibi creauere, Tancredum eius patruum, Rogerij ex Pellice filium. Sed qui Clementi mortuo successit Celestinus tertius, Henricum Aeneobarbi filium Federici, Siciliae regem declarauit, eius qui cum iam Syriam teneret a Barbaris receptam, & in amne quodam lauatus, clausis uita meatibus expirauit, unde Germani principes

Guilhelmus
secundus

Tancredus.

Federicus
Barbarossa.

DE REGIBVS SICILIAE LIBER II. 44
cipes Henricum in patris locum suffecerant. Henrico Constantia nupsit Guilielmi secundi soror ex Parthenone futurum deducta, permittitque Pontificis reserata, cum rite capit iurasset in uerba religionis. Excepit etiam Clemens ut Henricus a Tancredo regnum suo sumptu reciperet, censumque ecclesiaeque quotannis stipendium solueret.

LIBRI PRIMI FINIS.

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI, DE REGIBVS SICILIAE, LIBER SECVNDVS.

HENRICVM Constantiamque Neapolim obfidentes, ingens coorta pestis exercitum deducere coegit, ac in Alemanniam reuerti, uerum non ita multo post Tancredo Rogerioque eius filio, apud Siciliam uita functis, in Italiam redierunt, cum Federico filio, quem Constantia praeter omnium spem grandior aetate pepererat, paruoque negotio Regno Neapolis, insulaeque Siciliae potiti sunt. Autore Celestino tertio Pontifice, classe lectissimisque militibus, omnique bello apparatu instructam duce Saxoniae, & Archiepiscopo Maguntino praefectis in Asiam misit. Et iam uita functo Celestino patrum suffragijs Innocentius in fastigium Pontificatus euectus est, is e Britannia Simonem de Monteforti

Federicus.

Saxoniae
dux
Maguntini
Archiepiscopus.

Monteforti uirum rerum gestarum gloria darissimum, per litteras & certos homines euocatum cum mediocri Gallorum manu, subsequi Henrici classem iussit, sed utrumque fortuna deseruit, nec in Asia quicquam memoria dignum gesserunt. Interea apud Messanam ab humanis exempto Henrico, Federicus impuberi adhuc aetate successit in regno, tutore Philippo patre, quem moriens Henricus imperatorem testamento instituerat. Ad hunc nuncium archiepiscopus Maguntinus, & Dux Saxoniae rebus in Asia nondum confectis euestigio redierunt, indignum rari Philippum Germanis imperare ex Henrici tabulis, itaque nonnulli Germani principes Othonem Saxoniae ducis fratrem, eius qui nuper ex Asia redierat, imperatorem dedarant, alij Philippo student. Federicus adhuc impubes ab Othone non paucis affectus incommodis est. Otho namque cum coronatus esset ab Innocentio tertio, quae iuris erant ecclesiae non ueritus est attrectare, multaque regni Siciliae partim gratia, partim ut sibi uendicauit oppida, nec inde poscente Pontifice praesidia deducere uoluit. Hinc Innocentius eos qui deficerent ab Othonis imperio solutos omni noxa, neque sacramento teneri iudicauit. Ea res aliquos impulit, ut ab eius fide desciscerent. Ipsi Germani principes ad quos imperatorem spectat eligere, suauis Philippi Francorum regis Adeodati, Federicum de quo nunc agimus Romanorum Regem declarauerunt. Is annum uigesimum tunc inibat, & suspectum habebat Othonem ne superpetas Angliae regi ferret auunculo suo contra se. propterea pro sua uirili parte studebat eius opes infringere, sed cum Pont. imperij nollet insignia Romae sibi tradere, profectus in Alamanniam Philippus apud Maguntiam ab eius urbis

Otho
dux Sa-
xoniae.

Federic⁹
Caesar II.

Archiepiscopo

Archiepiscopo diadema accepit, inijtque foedus in oppido Vallis coloris iuxta Mosam fluuium cum Ludouico huius nominis septimo, qui Philippo patri successerat, in quem bellum gerens Otho prope Tornacum ingenti praelio uictus, ex animi morore in morbum lapsus, paucis exinde diebus obiit, ecclesiaeque Romanae Fundos oppidum, quaeque Fundis attributa sunt, ex testamento reliquit. Othone mortuo Federic⁹ ab Honorio tertio facile impetrauit, ut insignibus imperij Romae decoraretur. Vxorem praeterea duxit filiam Ioannis de Bregna nouissimi Hierosolymorum regis, ex Iole priore coniuge, per quam ius Hierosolymitani regni cedente socero consequutus est. Ex quo Federicus & qui deinceps, in regno Siciliae successerunt, Hierusalem Reges appellati sunt. ex his Puellae connubio Federicus Henricum sustulit & Conradum, cum prius ex Pellice duos haberet, Alterum Henricum, quem Sabiniae regem constituit, alterum Manfredum. Cunctique propter improbos eius in ecclesiam conatus decreto Pont. abstentus, hostisque iudicatus esset imperio timens, Henricum, quem ex iusto matrimonio genuerat, annum uix agentem decimum Regem Germanis imposuit. Exacerbauit eius factum pax data Soltano, legatis ultro citroque missis, unde Gregorius nonus Honorij decretum confirmauit, & Federicum iure diris execratum censuit, cum praesertim recusaret expeditionem pro recuperanda terra sacra suscipere, sicut ex uoto tenebatur, in Asiamque simulata profectio per eius satrapas agri Piceni fines adortus esset, intellecta fraude, Pontifex Ioannem Federici socerum, quem Roman diolae praefecerat, euocauit, habitoque delectu contra eiusque tumultuarie copijs ecclesiastici iuris omnia recepit, m partemque

Philipp⁹
ab Archi-
episcopo
Magunt.
coronat⁹

Federic⁹
secundus.

Reges
Hierusa-
lem.

Abstentus
id est, ex-
comuni-
catus. Cy-
prianicū
uerbū est

partemque regni Capua tenus in ditionem suam redegit. Ob
eamque rem Federicus ex Asia reuersus equitum magistrum
Prutanorum Messanæque Archiepiscopum legatos ad pontifi-
cem misit, ut ab eo ueniam supplices impetraret, oblatas a
Pontifice conditiones accepit, ut imperio recepto Rex Ale-
manniæ Siciliæque tantum diceretur, & quicquid amisisset ex
regno Neapolitano nouo quodam iure possideret, acceptum
que Pontificum collegio referret, auri præterea centum uigin-
ti milia persolueret unciarum, quot in eius belli impensas
Pontifex erogauerat. In ea tamen fide non diu perstitit. In
Alemāniam namque profectus, ubi prope diem redijt in Ita-
liam, urbem Vincentiam subito oppressam diripuit incen-
ditque, Henricum quoque filium, quem relegauerat in Apuliā,
quod ab eo defecisset, publicitus in carcerem detrusum ne-
cari curauit, multaque ausus in Gregorium Pontificem parū
reuerenter & impie, patrum decreto in die cœnæ domini
abstentus, & diris ex formula deuotus est, ipsique eius stipen-
darii socij sacramento soluti si quid in eum moliri uellent.
Eo nuncio Federicus accepto, quom diem dominicæ resurre-
ctionis apud Patauium festo transigeret, animi incrore dis-
simulato statim ueluti furore percitus in Venetos agmine ra-
puit, quos audiebat cum Pontifice fœdus iniisse contra se.
Sed inde nulla memorabili re gesta, mouit in Etruriam, re-
ceptusque Pisis, execrandis Guelforum, Gibellinorumque fa-
ctionibus initium dedit. Singulas enim ciuitates, oppidaque
circumiens, animos hominum pertentabat, & quos suis stu-
diosos inueniebat, hos Gibellinos, quos aduersarum par-
tium Pontificis, Guelfos appellauit, utrumque Barbarum
Germanicumque nomen est, & primū Pistorij (ut rumor est)
audium

Guelfi &
Gibellini.

audium. Copias in urbem duxit fiducia ciuium, quorum ma-
gna pars a Pontifice dissidebat, ex quo Pontifex in subsidij
um non parum multos ex his qui crucis insignia gestabant
euocauit, horum si quos in potestatem Federicus redigebat
omnibus in eos exemplis sauebat. Ea spe destitutus in Cam-
paniam secessit, & inde Sannium profectus Beneuento non
aperto Marte, sed dolo potitur, urbem diripuit ac inflamauit,
sed in euentus belli, sibi receptaculum, mœnibus munitam
relinquit. Expeditione contra Pícenos admodum non succes-
sa, omnem iram effudit in sacerdotes & omnes initiatos eius re-
gni. Siciliæ templa spoliauit, & ea maxime quæ curationis
erant Hierosolymitanorum militum, Cassinensisque Cœno-
bij, euocatos insuper ex Aphrica Pœnos & nostræ religio-
nis hostes, in summo apud se habuit honore, magistratusque
per Italiam Siciliamque gerere uoluit amplissimos, urbem
que Luceriam habitandam dedit, eiectis populariter Christi-
anis. Exemptoque Gregorio Cælestinus quartus in eius lo-
cum subijt, initumque Pontificatum non amplius quam du-
os & uiginti dies obtinuit, exindeque anno uno, mensibusque
nouem, interpontificium fuit, & Apostolica sedes uacauit,
donec adnitente Balduino Constantinopolis imperatore,
Raymundoque comite Tolosano, Sinibaldus eligitur, ex
gente Flisca Ligur, Innocentius deinde quartus appellatus.
Is cum pacis æquas a Federico conditiones impetrare non
posset, nocte urbe excessit, magnisque itineribus ad Cen-
tum cellas & inde Genuam profectus, aduerso tandem Rho-
dano Lugdunum peruenit, ibique coacto concilio Fede-
ricum damnauit, Electoribusque Germaniæ quos appel-
lant, potestatem fecit, ut alium Romanorum regem crearent.

Interpon-
tificium.

Vnde Federicus Guelfam factionem bello persequutus, ipse quoque grauitur ab eis agitur, excessitque anno trigesimo secundo, ex quo declaratus est imperator, in genere mortis autores abierunt diuersi. Nam quidam Panormi morbo solutum scribunt, alij apud Ferenzolam quod oppidum est Apuliae a Manfredo eius notho filio elisis faucibus interemptum malunt, cum ab aegritudine iam conualesceret.

Cōradus Habenas imperij suscepit ex eo natus & Iole Ioannis filia regis Hierosolymorum, Conradus, in cuius absentia Manfredus occupare regnum studuit, per causam quod in locū fratris magistratum gereret, eiusque personam precario sustineret, imperata facere Neapolitani negabant, inde Manfredus in eos bellū sumpsit. Interea Conradus ex Alemania reuersus, oratione Manfredi captus, Neapolitanos apud se maiestatis reos agit, quod Manfredus portas clausissent, eiusdem criminis affines habuit & Campanos, quod una cum Neapolitanis in Manfredum consensissent, obsessam Neapolim fame domuit, octauoque mense ad deditionem compulsus, muros, nonnullasque publicas & priuatas aedes solo aequauit, eadem Capuae poena illata. Cūque poritus esset omni Sicilia, altero post eius aduentum in Italiam anno, diem clausit, non absque suspitione dati ueneni ab eius medicis, a Manfredi pecunia corruptis. Instituit ex asse heredem Henrici fratris sui filium Conradinum, eius quem Federicus in carcerem coniectum necauit, ut demonstrauimus, ei quoque nominatim tutores ex Germania dedit, qui Siciliae res impuberi Conradino moderarentur. Eius testamenti tabulas a Manfredi suppressas adiūt, e medio clam sublatas testibus, & ijs qui scribendis interfuerunt, nihilominus ad Conradinum fi-

dem populos hortatus est. Innocentius interea quartus, qui nouennio iam Lugduni fuerat, in Italiam rediit, & Perusij se continebat. Audita Conradini morte contractis tumultuarie copijs, quibus Neapolitanos quosdam praefecit equites, Neapolim uenit, ibique & a Manfredi Tarenti principe, ceterisque regni proceribus, fere omnibus, honorifice exceptus, ac salutatus est. Interiectisque paucis diebus obiit, anno salutaris ducentesimo quinquagesimo quarto supra millesimum mense Ianuarij, illatusque est in templū Neapolis cathedrale. Manfredus autem cum primū Pontificem morbo sensit im-

Manfredus.

plicitum, Tarentum secessit, & inde Luceriam quam Federicus Aphris habitandam dederat, hos Manfredus immisit in Pontificis copias, quae Fogiā nihil hostile suspicantes habebant. itaque a Poenis omnibus spoliati sarcinis, maiori ex parte caesi sunt, ipse Manfredus omnia regni loca, quae Conradini tutorum nomine tenebantur, accepit in potestatem, praesidijsque firmavit. Alexander itaque quartus Innocentij successor Neapoli excessit Ananiam, ibique Manfredum diris execrationibus in publica contione deuouit, ac Octavianū quendam sedis Apostolicae nomine legatum, Neapoli reliquit ad impetus Manfredi continendos. Is quia inuenibus sese continebat, ideo pauciores imparatioresque copias habebat, & opera Manfredi atrati quidā ex Germania nuntij uenerant, qui flentes affirmarent ab humanis exemptum Conradinum. Manfredus simulato mœrore, quo mendacio fidē faceret, exequias, ut mortuo Conradino celebrauit, appellatque continuo rex edicto iussit, omnemque regiam gazam, quae iam olim Pauormi seruabatur ex arario transferri ad se uoluit, cuius uero plerosque copiarum ductores ecclesiae sibi iunxit,

auxiliaque misit extorribus Florētinis, & Gibellinis Senesibus, neque Guelfos apud amnis Arabiae pontē, commissio praelio fusos in fugam uerterūt, Ob eamque rem fugatis aduersarum partium ciuibus Florentia Manfredi militibus occupata est, omnisque fere Etruria Manfredo paruit, ipsos quoque Pontifices imperata facere Manfredus compulit, & si Pontifex Urbanus quartus Alexandri successor, euocatis ex Gallia militibus ex eo genere qui crucis insigne gestant, ad comprimendos illius conatus obnixē studeret, irritis tamen omnibus auxilijs & Alisiodorensis episcopi, Robertique filij comitis Flandriae, & Ricardi comitis Vindomensis, ad Carolū conuolare coactus est, Ludouici Francorum regis eius nominis Octauī qui mortuus in cælum relatus est, fratrē, qui comes Andegauensiū, prouinciāque Narbonensis erat. Eique utriusque regni Siciliae concessio iure mandat, ut incubatorem Manfredum ui deturbet, expeditionē parante Carolo de medio sublatus Urbanus uacuum Clementi sedem reliquit, ei qui quartus est cognominatus, quem rumor est e Gallia sub habitu religiosi mendicantis in Italiam uenisse. Huius Pontificatu Carolus e Massilia cum triginta triremiū classe soluens ingressus ostium Tiberis cum Beatrice coniuge Romanā parauit, aurique nummū annuis sexaginta milibus Romanae patris ecclesiae Siciliae reges appellati, Carolus & uxor apud Lateranum a Pontifice coronati sunt, terrestribusque copiis regni fines ingressi, statim Manfredum oppido sancti Germani, locisque finitimis adusque Beneuentum cedere compulerunt, ubi commissio praelio tantis animis utrinque pugnarunt, ut ipse Manfredus in acie occubuerit.

MICHAELIS RITII

NEAPOLITANI, DE REGIBVS NEAPOLIS ET SICILIAE, LIBER TERTIVS.

ITAQUE Carolus quem Neapolitani prius Carolus. num uocat, amisso duce facile fugauit hostes, oppidoque Beneuenti potitus, alia breui quoque redegit in potestatem, praeter unam Luceriam, quam tenebant Aphri, ut demonstrauimus. Cunque frequens rumor esset, aduentare cum copiis in Italiam Conradinum, quem Manfredus falso mortuum iactauerat, icto cum Poenis ad Luceriam foedere, impetratoque graui tributo, suis legibus & moribus uti eos permisit, ipse in Etruriam proficiscitur ad restituendos Guelfos, quos Manfredus eiecerat, occupatoque Carolo obsidione Bonitij (castri nomen id est) Federicus Alphonsi Castellae regis eius nominis decimi frater, Henrici motus autoritate alterius eius fratris, qui pulsus ab Alphonso in urbe Roma Senator erat, cum classe Pisanorum, conductoque Poeno milite traiecit in Siciliam, omnem pene insulam recepit in fidem Conradini Constantiae sororis eius filij, praeter Messanā, Syracusas, & Panormū quae portas ei clauderunt. Eodemque tempore qui Luceria tenebant Aphri uiolato foedere, longe lateque prouinciam ferro ignique populati sunt, & uxor Caroli Beatrix obiit Neapoli, quod ab Etruria Carolū reuocauit ad sua, qui primo quoque tempore Luceriā coepit expugnare, & ecce nuncius adesse Conradinum regni-

Conradini
caedes.

Gallorum
caedes.

regniq; fines ingressum affert, unde Carolus agmen aduersus hostem rapere coactus, ad lacum Fucinum prospere peruenit in campo, quem dicunt Palentinum. Plurimum profuit ad uictoria Caroli militaris astus & strategema Alarici Neapolitani qui stipendia apud eum faciebat. Itaq; Carolus anno salutis ducentesimo sexagesimo octauo supra millesimum, fuis, fugatisq; hostium copijs, Conradinum quoq; uiuum redegit in potestate, qui post acceptam cladē octauo demum die Neapolim perductus ad Carolū. publico iudicio rei capitalis dānatus securi percussus est. Ipse Carolus omnia quae Federicus eiusque legatus nomine Capitius occupata praesidijs firmauerat, paruo negotio recepit, Hyememq; exacta Romam rediit, oblatamq; a Romanis senatoria dignitatem non respuit, integerrimeq; & splendide administrauit. In gratiam deinde Ludouici Francorum regis eius fratris expeditionis aduersus Aphros socius fuit, unde amisso fratre reuersus ad obsidendam Luceriam intēdit animum. Insequuto tempore nostrae salutis anno Millesimo ducentesimo octogesimo primo, Siculi conspirauerunt in Gallos initium defectionis a Panormitanis est factum, uno eodemq; die quicquid in Sicilia Gallorum fuit ad intermicionē per exquisitos etiam cruciatus trucidatum, continuoq; a Carolo ad Petrum Aragonū regem defecerūt. Et iam Carolus obsidebat Messanam cū Hispanae classis aduētu territus, in Italiam se recepit, ipsumq; Petrum ad singulare certamen uocauit, apud Burdegalam locus ad dimicandum dictus est ab Angliae rege utriusq; necessario, qui tunc Burdegala proximisq; fines habebat in potestate. Carolus cū uenisset ad statutum diem Petrum non reperit, sed is postea causatus est ad conditum

ad conditum uenisse, Caroloq; nō reperto discessisse. Interea morante in Gallia Carolo, Carolus eius filius Salerni princeps indigne ferens a Rogerio Dellora, qui classis Petri praefectus, Almiratum Siciliae, Aragonumq; se iactabat, Neapolis infestari portum, spreto Cardinalis Parmensis legati autoritate, cum Rogerio nauali praelio confligit, amissaq; nauium parte uiuus in hostium potestatem uenit, atq; in Siciliam primo, mox inde in Aragoniam deductus est. Interim Carolus eius pater ex Gallia Neapolim rediit urbem trepidam confirmat, ipse cum copijs in Apuliam se confert, ut contractis undiq; nauibus in Siciliam traiceret, sed inter apparatus belli subita ui morbi correptus, interit. Carolus autem Salerni princeps, is qui custodiebatur Aragoniae, defuncto patre egit cū Carolo Valesij comite, Philippi cognomento Pulchri regis Franciae Germano fratre, ut in Italiam copias mature duceret. Cardinaliq; Parmensi, quem Martinus quartus Pontifex Romanus legatum regni finibus imposuerat, quiq; regnum continuerat in fide Caroli subsidio adesset. Interea Philippo Francorum, Petroq; Aragonum rege uita functis, Odoardus Angliae rex utriusq; necessarius autor pacis Burdegalam uenit, ut res componeret his conditionibus, ut Carolus Salerni princeps, ad quem iure successionis regnum Siciliae pertinebat, e carcere dimitteretur, idq; effecisset, nisi noua Belli incendia apud Siciliam exarsissent. Nam cum legatus, Valesijq; comes, insulam adorti magnas accepissent clades a Rogerio Dellora qui se gerebat Almiratum pro Iacobo secundo genito, Petri, quem superius mortuum demonstrauimus, omissa mentio pacis est ad annos duos. Demum per ipsum Angliae regem durioribus quam

Carolus
secundus

n a principio

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

a principio oblata fuerant conditionibus data pax. Carolus enim Salerni princeps inter cetera curaturum se recepit, ut ipse Iacobus insulae Siciliae rex institueretur. id si triennio non consecisset ultro rediret in custodiam, quae ut rata forent obsides dedit. Carolus eius filium natum maximum cui nomen Martello fuit, qui per matrem Vngariae regno potitus est ex Maria Stephani quinti filia natus, auoque materno, eiusque filio Ladislao quarto defunctis, Andrea tertio, Andrea secundo nepote, qui regnum ui occuparat, auxilio Romanorum Pontificis expulso, Vngariae se regem constituit, & si nonnulli sentiant non Carolum Martellum, sed eius filium paterno nomine Carolum, rerum in Vngaria potitum, obsidem quoque dedit alterum filium Loysium, qui minorum dogma professus, Episcopusque Tolosanus inauguratus, adeo sancte uixit, ut moriens Pontificis, patrumque decreto consecratus, & inter diuinos relictus sit, Rebus ita compositis Carolus eo nomine secundus a Iacobo dimissus, aliquandiu moratus in provincia Narbonensi, per mediam Italiam Perusium se contulit, quo patres & collegium Cardinalium mortuo Nicolao quarto Pontifice conuenierant, ut alterum sufficerent in eius locum cum duobus annis & tribus mensibus inter pontificium fuisset, & ecclesia sine pastore. Cardinales adhortari non destitit, ut aliquando tandem dedararet sed eo praesente, nihil ex Caroli sententia gestum, post eius abscellum omnium studia inclinauerunt in Petrum de Marone, qui uitam ducebat Anachorita, in sinibus Sulmonis apud montem Maiellae, qui Caelestinus tertius appellatus est, & ad Caroli preces Neapolim uenit, ubi tandem inuito & dissuadente Carolo Pontificatu se abdicauit, unde Cardinales in eius locum Benedictum Caietanum ex Anagnina oriundum

Diu⁹ Loysius Franciscanus.

Caelestin⁹ tertius.

DE REGIBVS SICILIAE LIBER III. 50
nia oriundum Neapoli suffecerunt, isque Bonifacius octauus est dictus, habuit Carolus ex Maria unica regis Vngariae filia, praeter eos de quibus ante diximus, melioris sexus Liberos quatuor, & in his Robertum Calabriae ducem qui mortuo patri successit in regno, puellas autem quinque, quarum duxit unam Ludouicus cognomine Vtinus Francorum rex, alteram Iacobus Aragoncus Siciliae Rex, tertiam Federicus Iacobi frater Aragoniae Rex, quartam Marchio Ferrariae. Nec affinitas Aragonum Carolo fuit impedimento, quo minus spreto foedere post Iacobi mortem recipiendae Siciliae consilia agitare, eoque cum copijs Robertum Calabriae ducem, eius filium misit, & Philippum alterum quoque filium Tarenti principem cum paratissima classe, fratrem subsequi iussit, & primo statim aduentu Catina urbe potiti, cum Siculi tumultuario milite classem diripuissent, ut aggre paucae triremes fuga euaserint, Philippusque agmen ad recuperandam Catinam protinus ex uictoria ducentibus occurrisset, inito praelio uictus in potestatem hostium uenit, uinctusque Panormum deductus est. ipse Robertus cum triremibus quae paucae superfuerant ex aduersa pugna, relicta Catina urbe Neapolim rediit. Interea Federicus qui Iacobo successerat, habito delectu, copias parabat, quas subsidio Siciliae mitteret. Cunque maritima classe instructa, impositisque militibus, Catalonia soluisset, de uictoria Siculorum certior factus in Calabria duxit, eaque Regio breui in eius potestatem redacta est.

Sed Carolus Vallesius Philippi cognomento pulchri iam tum defuncti frater, & patru Ludouici Vtini, qui Philippo patri successerat, eius cui

Carolus Vallesius

n 1 Roberti

Roberti sororem nomine Clementem nupsisse demonstra-
uimus, anno salutis Millesimo trecentesimo, cum Bonifaci-
us octauus Iubilæum indixisset, in urbem uenit, ut patrum
fautores colligeret ad recuperandum Constantinopolis im-
perium, quod eius uxori Catharinæ debebatur, ultimi Bal-
duini Flandrensis unicæ filiæ Constantinopolitani impera-
toris. Cūq; aliquandiu Romæ desedisset, inde Florentiam
profectus, ad componendas Etruriæ seditiones, cum Ponti-
fici a quo missus erat haud quāq; satisfaceret, ex Etruria per
Maros in Apuliam cum omnibus copijs se contulit, & im-
perata Caroli facere Calabriam coegit, auctorq; pacis inter
eum Federicumq; fuit, ut restitutis hinc inde prælio capris
Federicus in uita Calabria potiretur. exinde Carolus obiit
anno salutis Millesimo trecentesimo octauo Neapoli con-
ditus in æde Diui Dominici.

Robertus. Robertus itaq; Calaniæ dux Auinionem profectus ad salu-
lutandum Pont. patrum decreto Rex appellatus, in Italiam
constituto regno reuersus, apud Bononiam Pelaguram car-
dinalem offendit Pont. legatum, qui Ferrariam receperat a
Veneto & Frisco Azonis filio, eamq; Roberto pro Pontifi-
ce gubernandam dedit. is Decum De la Racta cum cohorte
Aragonensium Ferrariæ præfexit. Cūq; Henricus Luxim-
burgus imperator esset electus, oratoresq; Florentiam de-
stinasset, Robertus qui Federici formidabat aduētum mul-
ta comminatus ex Bononia Florentiam uenit, ubi aliquan-
diu commoratus, omne per Etruriam Guelfum nomen ad
pristinam cum Florentinis ineundam societatem compulit,
eorumq; se caput principemq; constituit. Et iam Federicus
ad obsidendam Florentiam pertendebat, neque Florentini
diutius

diutius effugere posse uidebantur quin inopia rerum domi-
ti infenso imperatori deditioem facerent cum præfettim
Robertus auxilia non submitteret, præter ea quæ a Bono-
nia Ferrariaq; aduenerant. itaq; Florentini Federico portas
aperuerunt, salutem tantum pacti, & ne exules aliquo tem-
pore per quamcūq; causam reduceret. Imperator ut in Ro-
bertum iure ageret Pisas accessit, ubi seruato iuris ordine cō-
tra Robertū processit, Areti q; postea pro tribunali pronūci-
auit Robertum Regno priuandum uideri. Sed hāc eius sen-
tentiam Clemens quintus irritam iudicauit, extatque etiam
nunc Clementina, cuius initium est Pastoralis, sub rubrica
de re iudicata. Nec ita multo post imperator apud Bonco-
uentum diem clausit haustu ueneni, quod rumor est in Eu-
charistia propinatum a quodam fratre predicatorū, a Flo-
rentinis submisso. Mortis eius accepto nūcio Federicus Ara-
gonensis qui uiolato fœdere, Regio ui capto, Brutios infesta-
bat, copias in Siciliam reduxit, uerum nec Henrici quidem
morte bella in Etruria cessarunt, sed ab Vgutione Fagiola/
no Gibellinarum factionum duce Philippus Tarenti prin-
ceps, & Petrus Grauinæ comes, qui fratris eorum Roberti
copijs præerant, Guelforumq; partes tuebantur, in acie pro-
fligati sunt. unde Ferraria pulso Deco de la racta a Rober-
ti fide defecit ad Estenses anno salutis Millesimo trecentesi-
mo duodeuigesimo. Ex eoq; tempore Ferraria concessit in
Estensium ius cum prius in ea Pontificis legati fuissent, & ui-
carij. Tot cladibus impar Robertus Florentinis pacem de-
dit, quorum fidem cum suspectā haberet, agitabat animo
grauiter in eos animaduertere, sed a Ludouico Bauaro Gi-
bellinorum partes excitante, cum Guelfos ex Genua pelle-
re conarentur

Henrici
impato-
ris mors.

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

reconarentur, imparesq; aduersæ factioni Guelfi qui tum
ciuitatem moderabantur, auxilium Roberti implorassent,
oblata urbis potestate nihil cunctatus Genua Sauonaque
potitus est, anno salutis Millesimo trecentesimo trigesimo.
filium quoq; Carolum petentibus Florentinis dominū dei
dit, ut Castrum Tyranni Lucensis uim conatusq; reprimere-
ret. is deinde Carolus, cum patri subsidio uenisset a Bauaro
timenti bellum, subita ui morbi correptus interiit. non eua-
sit Robertus Ioannis uigesimi secundi cēsoriam notam, nā
quom scēdus iniisset cum Vicecomitibus Estensibus, Gon-
zagis, Carariensibus & Scaligeris aduersus Boemos, quibus
fauebat Pontifex, omnes ab eo diris execrationibus deuoti
sunt. Ioanne uita functo, Iacobus Tolosanus titulo sanctæ
Priscæ Cardinalis in eius locum subrogatus, & Benedictus
duodecimus appellatus est, post quem, Pontificatum gessit
Clemens sextus, anno salutis Millesimo trecentesimo qua-
dragésimo septimo, quo tempore Robertus excessit, super-
stitibus duabus ex Carolo septimo iā defuncto neptibus.
Ex ijs Ioanna natu maior, quæ uiuente Roberto nupsit
Andreas. Andream Vngaro sobrino suo, successit in regno. uirumque
Andream apud Atellam, quæ nunc urbs Aversa dicitur, su-
spendio rollendum curauit, ac Ludouico Tarentino princi-
pi Philippi filio regis Roberti fratris, iterum nupsit, audito
que Ludouici Andream fratris aduentu, sceleris conscientia
Ludoui- uiribusque suis diffisi, Ludouicus & Ioanna Narbonā pro-
cus. fugerunt, regni custodia commissā Carolo patrueli suo du-
cis Dyrrachij, comitisque Grauinæ Petri filio. Ludouicus
Vngariæ rex ingressus regni fines, Sulmonenses imperata
facere recusantes, ex itinere domuit, Ducem Dyrrachij ca-
ptum

DE REGIBVS SICILIAE LIBER III.

ptum ultimo affecit supplicio, regnum quo potitus præsidē-
is firmavit. Incrudescēte per Italiam peste, tertio demum
mense in Vngariam rediit, nec ita multo post adnitente
Clemente sexto, qui per Guidonem Lemouicensē Ludo-
uici necessarium, Portuensē Cardinalem in Vngariam
Legatum hoc ab eo contendebat, Pax a Ludouico Ioannæ
data his conditionibus est, ut regnum Ioannæ restitueretur
eiusque uir Ludouicus solo Tarentini principatus titulo
contentus esset. Verum Clemens accepto a Ioanna Aue-
nionē, specie uenditionis, maiori parte remissa stipendijs,
quod pro regno Neapolitano debebatur, ipsum Ludoui-
cum regijs ornauit insignibus. Per idem tempus Gregori-
us undecimus ex Auenione Romanam curiam cum reuo-
casset, Cardinalesque Benedictum Neapolitanum Archie-
piscopum Barj Pontificem declarassent, Urbani sexti indi-
to nomine, Cardinales Galli, quibus electio non placue-
rat Ananiam primo per causam uitandi calorē egressi, in-
de Fundos accesserunt, ubi reginæ opibus freti Cardina-
lem Genebensē in Clementem septimum elegerunt.
Hac iniuria permotus Urbanus Vngariæ regem sollicita-
uit, ut eius auxilio bellum contra Ioannem repararet, in-
ductus autoritate Pontificis, Vngariæ Rex Ludouicus, Dy-
rachij ducem Carolum eius filium, quem in priori expedi-
tione ultimo supplicio affecerat, uel ut alij sentiunt, An-
drea fratris a Ioanna necati filium nomine Carolum, qui
bellum contra Venetos gerebat, in finibus Taruifinis in Io-
annam regnumque mouere iussit. Itaque salutis anno
Millesimo trecentesimo octogésimo primo, Carolus in-
gressus regnum Ioannæ, exercitu uarijs superato prælijs,
cuium

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

quum deditione Neapoli potitus est, ipsamq; Ioānam cum
 cumfedit in arce noua. Clemens autem septimus Andega-
 uensem Ludouicum Ioānis Francorum regis filium, & Ca-
 roli quinti fratrem qui Caroli sexti tutor eius ex fratre Ne-
 potis adhuc impuberis Galliae res administrabat, euocauit.
 isq; posthabitis om̄ibus ad opem ferendam Ioannae uenit
 ut eiecto Urbano Pontificatum Clemēti uindicaret. & iam
 per annum bellum gesserat, cum Carolus Francorum Rex
 Ludouici nepos equitum turmas immisit, qui Aretium in
 Etruria occuparūt, arcemq; Guelforum praesidio munitam
 obsederunt. Interea Ludouicus Andegauenſis obiit, & ipse
 Carolus Dyrrachius uniuerſo regno potitur, captamq; Re-
 ginam coiecit in carcerem, nec ita multo post eius faucibus
 ibi strangulandam carnifici dedit. Urbanus, om̄esq; patres
 ad eum gratulatum uenerunt, ipse Pontifex cum a Carolo
 non potuisset imperrare, ut eius nepotem Capuæ Principe
 crearet, indignatus, aperte in regem minabundus abiit, tan-
 ta utriusq; animorum offensione, ut ex regia discedenti Pō-
 tifici Carolus custodes adhiberet, ne quid in eum moliretur
 Urbanus iniuria dissimulata, Nuceriam ad aestuādum sibi
 patribusq; a rege impetrauit, oppidoq; munito contra Ca-
 rolum iure agere quæſtionemq; habere coepit. Cui cum diē
 dixisset, facite respondit Carolus, se non per aduocatū, sed
 per se affuturum, copiisq; tumultuarie coactis Nuceriam cō-
 tendit, urbeque obſeſſa, potiturus ea cum Pontifice uideba-
 tur, sed Raymundus eius filius Nolæ comes, is qui postea
 Tarenti princeps euasit, cum stipendia sub rege faceret. Vr-
 banum seruauit, nam deductus ad litora Salerno proxima
 paratas Ligurum triremes conscendit, & Genuam cum tota
 curia

DE REGIBVS SICILIAE LIBER III. 91

curia petijt. Interea Ludouicus Vngariae rex absque sobole
 decessit, ipseq; Carolus a principibus Vngariae per legatos
 euocatus ad regnum profectus eo, trucidatus in quodā con-
 uentu, quem celebrabat est, Ladislao, Ioānaq; superstitibus
 impuberibus, quos apud uxorem Margaritam Neapoli re-
 liquerat. Per eosdem dies Auinione defuncto Clemente se-
 ptimo, Petrus de Luna suffectus in eius locum Benedictus
 tertius decimus. Urbanoq; sexto Romae mortuo Bonifaci-
 us illi nonus subrogatur. Ladislaus itaq; Caroli filius adni-
 tente Bonifacio Pont. nono, regis nomen & insignia Caie-
 ta adhuc impubes accepit a Cardinale Florentino Pont. ad
 eam rem copiis suis omnibus Albricum Cuniij comitē prae-
 fecit, magnumq; regni Conestabulum creauit in locum Ioā-
 nis Galeati, sub quo stipendia merebat Albricus, eosq; re-
 gni fines quos Andegauensis Ludouici filius, eius quem mor-
 tuum demonstrauimus, studio partium tenebat occupatos
 recuperauit. Itaq; toto regno potitus, ab Vngariae principi-
 bus populisq; euocatus, Iaderam ab obsidione exemit, alla-
 toq; nuncio nonnullos in eum Neapoli coniurasse, uel ut aliq;
 tradunt quod Sigismundus Rex emissus e carcere, sui regni
 iura contrectabat, Iaderam Venetis uendidit, ipse Neapo-
 lim continuo reuersus, in multos animaduertit, & in primis
 in Sanseuerinates, rebusq; regni constitutis in alios exerci-
 tum, quem habebat electissimum, duxit. Ex Marſis agroq;
 Piceno & Vmbria multa occupauit, obſeſſaq; Florentia la-
 psus in agritudinem, paucis interpositis diebus ex ea Nea-
 polim reuersus, occubuit, haerede relicta Ioanna sorore, cui
 postea cognomentum secundae fuit.

Quae Cheldriae duce, cui nupta fuerat amisso, certior facta
 de morte

Ladila-
us.

Sigismu-
dus rex.

Ioanna se-
cunda.

de morte fratris & testamento, ad ineundā hæreditatē Neapolim rediit. Cuncq̃ cuidam Pandulfello elegantis formæ uiro usq̃ ad infamiam nimis indulgeret, hortatu principū secundo nubere statuit, itaque Iacobum Marchiæ comitem ex familia Burbonum, eius quidem, sed longo stemmate necessarium certis conditionibus sibi iunxit, & in primis ea, ne titulum regis usurparet, aut personam gereret, Tarenti principatu contentus, eiusque uestigalibus, regni administratio libera Ioannæ remaneret. Cæterum regni principes, quique apud exercitum erant cum imperio, & ordines ducebant odio in Pandulfellum Sfortiamq̃ inducti certos homines obuiam Iacobo miserunt cum mandatis, ut regium nomen, animumque afferret, non defutura sibi auxilia. Appulsumque Manfredoniam, quos dixi, nuncij regem salutarunt, excepto Sfortia, in quem Iacobus, siue ea de causa, siue inde sumpta occasione iure egit, eumque coniecit in carcerem arcis Beneuenti, omnesque qui sub eo stipendia faciebant exarmauit, diripiendosq̃ militi suo concessit. Vt uero Neapolim peruenit, summo omnium plausu exceptus ut rex, arce quam Castellum uocant nouum, præsidij, præfectique perfidia potitus, in Pandulfellum capitali supplicio animaduertit. In ipsum quoque Sfortiam omnia parabatur exempla, quæ tamen in alium dilata sunt diem, opera Michele-cti, Laurentijque Attendulorum. Iacobus exclusa Ioanna, ac Italis omnia cum Gallis administrabat, iniuriam Regina dissimulanter tulit, ut apud uirum fidem, auctoritatemque sibi compararet, & egredi ex arce per eum liceret. Voti compos ubi tempus opportunum putauit, communicato consilio cum Octino Caraciolo & Annichino Morinoli remansit in

mansit in urbe, populoq̃ ad arma concitato, subito impetu in Iacobi præsidia, magistratusq̃ facto, Sfortia refracto carcere emittitur. Galli passim trucidati, partim capti, spoliatiq̃, partim excedere ex urbe permissi, nonnulli quoq̃ in custodiam traditi. Ipse Iacobus renouatis conditionibus, quibus aduenerat cum Regina aliquādiu uixit, mox in arcem quæ dicitur Oui, coniectus exeundi potestatem non habebat, Omniaque per Marinū Boffam gerebantur, qui post opera Seriannis Caracioli, qui sequuto tempore Melphis dux, & senescalus regni fuit, Sfortiæq̃ opibus eiectus est, haud ita multo post cum Seriannes aduersus Sfortiam procederet, ille cum una legione Neapolim ingressus, populum ad libertatem contra Seriannem Christophorumq̃ Caietanū Fundorum Comitem concitauit, sed res multo aliter q̃ sperabat euenit. Nam cū uicum Corregiarū, quem nunc appellant coronatam cū copijs occupasset, Regina iussu populus arma corripuit, Sfortiamq̃ nihil tale suspicantem ex impro uiso adortus, legionem adeo dissipauit, ut ægre Sfortia cum sexcentis equitibus uia Putcolana Acherras se receperit ad eius urbis comitē Regina infensum. Inde hostilia quæq̃ in Neapolitanos moliri cœpit, iactans id ab se nō odio Regina fieri cuius imperata facturū se diceret ut clientē, nō Neapolitanorū, quos sūmopere diligeret, sed eorū tantū qui sūmæ rerū præessent. Iis comodis adducti Neapolitani reginā frequentes adeunt, & fœdus cū Sfortia iacere compellūt his conditionibus, ut incōmoda belli refarcirentur a Regina, litteræq̃ darentur ad principes de fide & integritate Sfortiæ, quæ multis antea literis apud principes insimulauerat. Est etiam cautum ne Seriannes esset in urbe Neapoli, sed incertum

præscriptumque locum relegaretur. Eodem forte tempore Martinus quintus, a Ioanna per legatos contendit, ut Iacobus eius uir e uinculis emitteretur, idque facile impetravit a Regina, quæ odio flagrabat in Sfortiam ob eiectum Serianem, eamque rem perniciosam Sfortiæ fore intelligebat. Iacobus Ioannis Arcolani consilio Sfortia curauit ut Serianes ab exilio reuocaretur, eoque modo cum Regina redit in gratiam. Vnde Iacobus desperatis rebus suis de fuga cogitare cepit. Naueque Ligustica, quæ sorte stabat in anchoris, clam confecta Tarentum delatus est. Vbi circumfessus a Ioanna cum laboraret, urbem Io. Antonio Vrsino accepta ab eo pecunia tradidit, e uestigioque in Galliam profectus, apud oppidum Bisuntium religioni initiatus, interiecto tempore diem clausit. Nondum Ioanna a Pontifice regia acceperat insignia, quare missis tribus equitum milibus ad eiciendos Tyrannos, qui opes ecclesiæ minuerant, a Martino Pontifice quinto coronata est, negotiumque Sfortiæ datur, ut ecclesiæ res assereret, is in Brachium Montonensem ducto exercitu, commisso prælio superatus est in agro Viterbienſi. Ad nūcium dadis Regina Serianis hortatu cum Brachio foedus icit, ut exilij iniuriam ulcisceretur, autor enim Sfortia fuerat ut Serianes a Neapoli excederet, ut demonstrauimus. Eam rem (ut debuit) indigne Pontifex tulit nullam habitam sui uel ecclesiæ rationē. Quare Martinus Brachio quibus potuit conditionibus pacem dedit, ipsamque Reginam iudicauit indignam, quæ res ecclesiæ teneret, ac Ludouicum Andegauensem eius nominis tertium Siciliæ regem declarauit. Sfortia uero Pontificis ope, collecto nouo milite in regnum rediit, quæque a Ioanna ut copiarum dux signa acceperat ei restituit, bellumque

Brachius

Ludouicus tertius.

bellumque indicit. Quo metu perculsa Alphonsum regem Aragonum adoptauit in filium, qui sorte eo tempore soluta a Bonifacio oppido Corsicæ obsidione, Siciliam cum peteret, audita Reginae legatione, Neapolim uenit. adiunxit Alphonso regina Brachium, qui paribus auspicijs, opibusque Sfortiam repellebant. Vnde Sfortia diffidens rebus suis per Brachium Reginam sibi conciliauit. ea pax Alphonso suspecta fuit, animoque reputans, quanta in ea muliere esset instantia, sibi putauit arces urbis expositas mari præsidio firmandas, coniectoque Serianne in carcerem Reginam circumſedit in arce Campana, quæ Neapoli sic appellatur. Lis illa coacta difficultatibus a Sfortia auxilium implorat, qui nihil conctatus subito uenit, Alphonsumque soluere coegit obsidionem, initoque prælio fudit, in fugamque uertit. ipsam reginam ex arce eductam Auersam perduxit incolumem. Alphonſus interea ex arce noua quo se receperat, sæpe cū Neapolitanis eruptione facta, pugnavit, urbeque demum studio partium potitus, aduersæ factionis ades ad mare uergentes diripuit. ob eamque rem Ioanna Ludouicum Andegauensem qui a Martino Pontifice accitus Romæ substiterat, abdicato Alphonso, adoptauit in filium. Urgebatur itaque Alphonſus hinc a Regina ac Ludouico qui Martini innitebantur opibus, hinc a Sfortia qui rem bellicam administrabat, nec alium militem quā Aragonensem habebat, & unius auxilia Brachij, quem Sfortia apud Lauzanum cum semel acie fudiſſet, iterumque apud Francauillam dū fugientes Brachianos inſequi, Aternumque fluuium, quem Piscariam uulgo uocant, transire contendit, aquarum uortice raptus occubuit, cuius obitu Aragonenses conuerſa fortuna uictores euaserunt

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI
euaferunt. isque belli finis extitisset, nisi Philippus Medio-
lanensium Dux ualidissimā a Genuensibus instrui classem
imperasset, qua & reginā Neapolitanis restituit, & reginā
maritima omnia loca. Vnde Alphonfus regno excedere co-
actus parata noua classe Massiliā delatus, ex improviso ur-
bem adortus ui expugnatā diripit atq; incēdit. Post paucos
inde menses Alphonfus indigne ferens a Martino Ioannā
Ludouicūq; Andegauensem contra se adiutos, antipapam
in Panisculo mortuo Benedicto erexit. unde Martinus Al-
phonsum Anathematis affinem pronunciauit. Eoq; paulo
post ab humanis exempto Gabriel Condemariū Patriā
successit genere Venetus, qui mox Eugenius quartus est ap-
pellatus, eiusq; Pontificatu Ioanna diē clausit. Hinc uarię
contentiones ortę. nā Pontifex episcopum Racanensem,
quem Patriarcham creauerat, Alexandria legatum, Nea-
polim misit, ut eius regni oppida redigeret in ecclesię pote-
statem. Principes autem regni ciuesq; Neapolitani legatos
ad Renatum defuncti Ludouici fratrem mittunt, qui nun-
cient illum a Ioanna supremis tabulis hæredem scriptum,
atq; ad Regni possessionem capeßendam inuitent, legato-
rum numero fuerunt Pulcini, Nolę Casertęq; comites Io-
Cicinellus, Octinus, Caraciolus, & Marinus Boffa, ex altera
parte Io. Anto. Marazanus Sueßę dux, Christophorus
que & Rogerius Caietani, quorum alter Protonotarius, at-
ter magnus erat Camerarius, Comes item Laureti, atque
Franciscus Pandonus, is qui postea Venafri comes est ap-
pellatus, ad Alphonsum nuncios in Siciliam miserunt cum
mandatis, mature Neapolim ueniret sese curaturos, ut
omnia conderent in eius potestatem. Iacobus autem Cai-
dola.

DE REGIBVS SICILIAE LIBER III. 56
dola, Peligni Maritq; qui colunt Aprutium, inita societate
decernunt, eum se pro rege habituros quemcunq; Pontifex
daret, & ab optimis quibusque regni probaretur. Interim
Patriarcha cum Neapolitani portas sibi clausissent, aperi-
re uiam ferro statuit. At Alphonfus oblatam recipiendi re-
gni occasionem nequaquam neglexit. Aenariamque dela-
tus insulam, quę nunc Isda nominatur, inde Sueßam uenit
ibique q̄p maximas potuit copias comparauit, urbemq; Cai-
etam circumfedit auxiliatoribus Antonio Columna Saler-
ni Principe, Christophoro Rogerioq; Caietanis, Francisco
Vrsino comite Conuersani, Ludouico Columna, Franci-
sco Pandoro, & Comite Campibassi, qui coniurauerant in
Neapolitanos. Erant forte Caietę complures ex Lyguria
Mercatores, qui coemptis rebus quas Genuam importa-
rent, mare ab hostibus tempestatibusq; pacatum expecta-
bant. Cūq; Alphonfi classe nauium oncrariarum undeu-
ginti, Triremiumq; undecim, & unius biremis, quę pro por-
tu Caietę stabant, eos exitu prohiberent Genuenses si-
mul de periculo suorum solliciti, simul ægre ferentes, in Ca-
talanorum potestatem regnum redigi, Philippo Anglo
Mediolanensium duci, qui Renato regi fauebat, facile pa-
ruerunt, ut classem nauium duodecim rectarum, triremi-
um trium, Biremisque unius, obsessis Caietanis, subsidio
mitterent. id ubi comperit Alphonfus terrestres copias na-
uibus imposuit, paucis ad continuandam obsidionem re-
lictis, ipsum quoque Tarenti principem reuocauit ex Ca-
pua, quę tunc illi parebat. Cūque ex littore Caietę sol-
uisset ad insulam Pontiam una uelificatione peruenit. Ibi
cum noctu stetisset in ancoris, postridie cum luce Ge-
nuensium

nuensium classis in conspectu fuit, initoque nauali praelio uictoria ad Lygures inclinauit. captis Aragonensium plerisque nauibus, Alphonsus, eiusque duo fratres multique regni principes, qui classem cum eo conscenderant, in hostium potestatem uenerunt, inuitisque Genuensibus ad Philippum Mediolani ducem perducuntur. Ad nuncium cladis qui remanserant in castris Alphonsi ad Caietam, omissa obsidione in loca quisque tutiora domum se receperunt. Alphonsus & cum eo capti Principes apud Philippum in summo habiti honore, pluribus magnificisque donati muneribus in patriam remissi sunt. Id eo consilio a Philippo factum dicunt, ut quos tanto sibi beneficio obstrinxerat, eos adiutores in occupanda quam affectabat Italiae dominatione, socios haberet. Ob eamque rem Genuenses a Philippo se neglectos rati, quod se inconsultis Alphonsum liberasset, ab eo defecerunt. Legati uero quos ad euocandum Renatum demonstrauius, ubi illum custodiri a Philippo cognomento Bono apud oppidum Diuionensem compererunt, Hisabellam coniugem cum duobus liberis in Italiam Neapolimque mense septembri deduxerunt, ea cum Caietam ex itinere diuertisset, urbemque in potestatem Mediolanensium ducis esse redactam nouisset, mutatis magistratibus omnem regni curam per se gessit. Alphonsus autem dimissus octobri mense cum Io. Antonio Tarenti principe duceque Sinuessae, & Iosia aquauiua maioribus quae unquam antea parauit copias. Per idem tempus Alphonsi frater Petrus infans classem, quae superfuit ex praelio apud Siciliam relictam, ad transferendum fratrem ex portu Lunae qui nunc Veneris appellatur, deducebat, is cum praedandi studio descendisset ad Caietam, Oppidani qui rerum omnium inopi

inopia laborabant, existimantes Alphonsum Ducis Mediolani, Ligurumque uiribus auctum adesse, deditioem continuo fecerunt, antequam de Ligurum defectione quicquam rescissent. Eugenius aperto studio Renati partes amplexus, auxilia subministrabat, ab eoque missus Patriarcha Aquilae primo recuperauit, inde pulso praesidio Francisci Minicuci Aquilani, Ritiique Montiscarenensis, qui stipendia sub Alphonso faciebant, omni demum tractu ad usque Saltum Cassinensem hac prima expeditione potitus est. Eo successu elatus in sequentem annum copias in Alphonsum iterato duxit, confessionemque timoris intra moenia Capuae compulso expressit. Ipse Patriarcha pugnae copiam non faciente Alphonso, cum Tarenti principe manum conseruit ad Beneuentum, uictumque acie uiuum cepit, a quo cum omne ius hostis abstinuisset, eumque nimis humane accepisset, animum Iacobi Caldolae qui graues & profectas inimicitias cum Tarenti principe exercebat, abalienauit. Itaque Patriarcha desertus a Caldola qui prius Alphonsum prouocabat, impar esse cepit. Alphonsoque premente coactus est intra Salerni moenia se recipere. ubi commeatu interclusus ab Alphonso inducias petere necesse habuit, idque non agere ab Alphonso impetrauit, qui omni studio ferebatur ad delendum Caldolam, qui grauatus Alphonsi uictoriam Patriarchae rursus se coniunxit, communicatoque consilio proxima Alphonsi castra domini natalis nocte, dolo opprimere statuunt, sed spe frustrati non diu perstiterunt in male sarta gratia. quare Patriarcha dimissis imperio Laurentij Attenduli copiis, ipse uentustam conscendit triremem apud oppidum Vigiliam, & primo Venetias, inde Ferrariam se contulit ad Eugenium. Per idem

In male
sarta gra-
tia non diu
perstiterunt.

Renatus. tempus emissus a carcere ducis Burgundiæ Renatus Ligustica cum classe Neapolim uenit, opibus Attenduli Michaelis & Cardolæ fretus, sed res longe aliter euenit. nã Genuensium naues nulla magna re gesta euestigio domum redierunt, & Renatus quanquam potitus arce, quam Nouam uocant, unde Catalani maximis assidue cladibus affecerant urbem, tamen Alphonsum prohibere non poterat quominus graui obsidione Neapolim premeret, ut ægre Renatus & sui tolerarent inopiam commeatus, quem Ligurum naues importabant. Interea Pontifex per Florentinum Cardinalem ad eam rem legatum, cum utroque egit, ut æquis conditionibus pacem componerent, qua negata ad annum duntaxat inducias impetrauit, intra quas Iacobus Caldola correptus apoplexia diem clausit extremum, in quo una magnam fecit iacturam Renatus. Eo nanque mortuo, Alphonso Acheras primum, deinde Auerfam fame dormiuit, & ui cepit. Ea re commotus Hysabellam Renatus uxorem Neapoli reliquit ad spem stimulam, ipse ad Antonium Caldolam confugit, unicum rerum suarum presidium, quem cum Iacobi morte fluctuantem confirmasset, ab eo Raymundoque, & utroque adnitente, ab Aquilanis, ac cæteris, qui in Aprutio Apuliaque in eius fide persistiterant, impetrauit, ut cum pecunia iuuarent, ex qua paruas copias reparauit. Dum hæc ita fiunt, Alphonso adeo Neapolim premebat, ut uacua ciuibus ob inopiam rerum sine externo milite defensari non posset. Eo tempore Renatus oppidum Puteolos loci natura tutum tantummodo tenebat, ad equitum quatuor milia in armis habebat, & in his Antonium Raymundūq; & Traianum Caracolum

ciolum Auellini comitem, quæ tanto silentio duxit in Alphonsum, ut prius in conspectum uenerint, quam ille quicquam sentiret. Existimantque nonnulli, si Renatus hostem subito adortus esset cum potuisse deleri, sed ei bene gerendæ occasio amissa est, Antonij Caldolæ conctatione, qui dum dubitat utrum manum consererent, Alphonso locum dedit, ut a periculo sese recipiret in tuta, hostique uiam daret. Res adeo Renato suspecta fuit, ut Antonium custodiæ traderet in arce Neapolitana quasi perfidiæ reum. Sed Antonius errorem, imprudentiamque & incertum rerum euentum excusans, pœnam deprecatus, ea facilitate, qua coniectus in uincula, continuo dimissus est. Antonius hac iniuriâ permotus, ut primum nactus est occasionem, quinto a Neapoli lapide in loco tuto castra communit. Ab Alphonso deinde per legatos impetrat inducias dierum quinquaginta, tutumque per hostilia loca transitum. Renatus ab Antonio desertus, impar adeo deinceps Alphonso fuit, ut ægre Neapolis mœnia tueri posset. Antonius autem, Raymundusque Pontificis stipendio meruerunt. Eo tempore Pontifex in Neapolitanos hac usus esse liberalitate dicitur, ut obsessis tres Ligurum naues onustas frumento miserit, idque pauperibus metiri gratis, ditioribus haud magno precio uenundari curarit. Alphonso igitur urbis expugnatione fame, uel ui prope modum desperata se conuertit ad dolos. Itaque nonnullos ex his qui purgare, reficereque consueuerant aquæ ductus per quos aqua in urbem deducitur, pecuniâ corripit, isque ductibus milites per aquæductus, intempesta nocte in urbem penetrare iubet. Ii per puteum quendam publicum

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI
publicum qui est in ea quam summā plateam memorāt, sca-
lis admotis fastigium putei superant, albescenteque die por-
tas urbis adeunt, signūque dant socijs quos Alphonsus extra
urbem locauerat, obtruncatisque portarū custodibus, claustra
portarū restringunt, agmenque ex Alphonsi castris intromit-
tunt, ad eum nunciū Renatus equo uectus, concitato cursu
in arcē nouā se recepit. Alphonsus itaque nostrae salutis anno
M. quadringentesimo quadragésimo secundo die secunda
Iuni Neapoli potitus, & paulo post arce noua certis condi-
tionibus a Renato tradita, excedente Renato qui partes ei-
us sequuti fuerant, diffisi rebus suis ad Alphonsi clementiā
confugerunt, quibusque potuerunt ab eo conditionibus pa-
cem impetrant. Alphonsus & clemens in uictoria fuit, & de-
inceps, adeo ut eius principatu tranquillissima, pacatissima-
que tempora fuerint.

LIBRI TERTII FINIS.

 MICHAELIS RI-
TII NEAPOLITANI, DE REGIBVS NE-
APOLIS ET SICILIAE, LI-
BER QVARTVS.

Auxit sti-
pendia.

ALPHONSVS ergo subacto, pacatoque re-
gno, rebusque ex sententia compositis, im-
mutauit, ac in maius auxit stipendia, nam
pro singulis quibusque laribus, & foco sei-
ptem nummos argenteos imperauit, ex eo
genere

genere, quos uulgo Carlenos appellant, cū prius unaquæque
ciuitas, oppidumue pro numero, amplitudineque & opibus
stipendia penderet, per collectas, ut aiunt. Ad hæc ostiatim
per singulas domos emere modium, uel ut Neapolitani uo-
cant tumulum salis, unūquemque patrem familias, in quinque
Carlenos compulit. Arcem Neapolis eam quam nouā me-
morant a fundamentis instaurandam suo ære curauit, opus
& substructione & argumento magnificum planeque regiū.
Cum liberis ex iusto matrimonio careret, aliquando cogita-
uit hæredem scribere Nauarræ principem Ioannis eius fra-
tris filium, qui iure necessitudinis Alphonso successurus erat
in cæteris, mutata deinde sententia Ferdinandum, quem su-
sceperat ex Pellice, ducem Calabriae declarauit in spem suc-
cessionis, cuius res ut ualidius constitueret, Hisabellam de
Claro monte ducis Venusini filiam, neptemque Io. Antoni
Tarentini principis ei matrimonio iunxit, sororemque Ferdi-
nandi, & ipsam quoque obliqui generis & notham Io. Anto-
nio de Marzano duci Sinuessæ collocauit, urbe principatu-
que Roxani uelut in dotem tradito. Eugenio uero quarto Re-
nati rebus studente, legatos ad concilium Basileæ misit, Al-
phonsus Ludouicum Pontanum clarissimum iureconsultū,
& Nicolaum Ponorini Archiepiscopum, iuris pontificij pe-
ritissimum, quorum opera concilij suffragio iussus abdicare
se pontificatu Eugeniū est, in eiusque locū substitutus Ama-
deus Sabaudia dux, is qui se Felicem transnominari uoluit.
Sed adnitentibus Florentinis, & alijs Italiae prouinciarumque
tribus, Eugeniū eo rem perduxit, ut Felix in ordinem Car-
dinalium redactus, acceptaque perpetua legatione, summo
sacerdotio cesserit, Eugeniū certus unusque Pont. ab omni-
bus habitus

bus habitus sit. Fama tenuit Eugenium quo sibi concilia-
ret Alphonsum ius ei, Ferdinandoque eius ex Pellice filio pri-
us legitimo, posterisque eorum possidendi regni concessisse,
se, indeque factum, ut Franciscus Sfortia ab agro Piceno,
quem opibus Alphonfi occuparat & obtinebat, a Pontifi-
ce expelleretur auxilio (ut quidam sentiunt) Alphonfi.
quod ita recepisset in conditionibus pacis Eugenius, ut ager
Picenus ecclesiae restitueretur. Haud ita multo post Elionora
regis Portugalliae filiam, quam pepererat eius soror, im-
peratoris regi Romanorum nuper appellato, Federico de
Austria despōdit, unde Federicus in urbem cum uenisset, ac-
ceptis imperij regnique insignibus, inde Neapolim transiit,
ut connubij ius cum uxore usurparet, uel ut uulgo dicunt
matrimonium consumaret. nam Elionora apud Auuncu-
lum morabatur. Exceptus est ab Alphonso splendidissime,
institutis in eius honorem ludis, uenationibus, epulisque
nuptialibus, quam maximo potuit apparatu, tanta pom-
pa quantam nulla hominum memoria illa aetate nouerat.
Exinde contra Plumbini regulum suscepto bello Ferdinan-
dum Calabriae ducem cum copijs aduersus eum misit. mox
ipse subsequutus est. Cunque diu circa oppidum natura
atque operibus munitissimum frustra consedisset, infecta
re discessit. In senium iam uergebat Alphonfus cum Lucretia
amica Alphonfi. tiam de Allanio praestanti forma nec obscuro genere puel-
lam deperire coepit, adeoque impotenter ardere, ut aetatis
eiusque fastigij oblitus prope modum uideretur. nam ut
omittam quantopere carceris in rebus ei semper indulset, il-
lud certe incredibile uideri potest, quod ab ea legatos ad
Pontificem mitti sustinuit, ut eius nomine peterent, Al-
phonso

Federicus
impator.

Elionora
Maximi-
liani ma-
ter.

Lucretia
amica Al-
phonfi.

phonso liceret eius uxorem Mariam dimittere per causam
sterilitatis, ut quae nihil unquam liberorum pepererat, &
ipsam Lucretiam matrimonio sibi iungere. nam quod eius
necessarios, & sanguine coniunctos ad summas opes euexe-
rit, ingensque auri pondus intempestiuus hic amor absum-
pserit, in tanta notitia referre superuacaneum foret. Erat
enim liberalis Alphonfus a natura, mitisque, nec alienus a
religione. uerum quoties cum pecunia deficebat, a suis ex-
torqueri per iniuriam non grauare ferebat instituto nouo
magistratu, quem pecuniae praesidem Neapolitani genti-
liter appellant, eique consiliarios adiunxit. si neminem re
uel fama diuitem relinquebant intactum. Alphonfus au-
tem non modo exactam, sed etiam quam magistratus in
posterum putabat exacturos, temere profundeabat, reddendi
iuris adeo studiosus, ut concilium constituerit, quod
omnes appellarent ex toto suo regno, cui praefecit episco-
pum Valentiae, qui postea Nicolao quinto successit, & Cal-
listus est appellatus, cum prius ad uicariae tribunal, aliosque
minores regni iudices confugere cogerentur, & inde ius pe-
tere. Aetate ingrauescente febre correptus, anno salutis Mil-
lesimo quadringentesimo duodesagesimo, mense Iu-
nij fato functus est in arce Lucullana, quam uulgo uocant
Oui, cum Neapoli regnasset annis sedecim. Ferdinandus
itaque Calabriae Dux Alphonso patri successit, appellatus,
que Rex a Neapolitanis cuestigio recepit arces urbis, cum
uero pestis Neapoli sauiet, Capuae procerum, populo-
rumque habere conuentum statuit, ubi coram uel per le-
gatos rex omnium consensu saluatus, eos in sua uerba iu-
rare compulit. Interea Tarenti, Roxanique princeps, alijque
praeterea

Concilium
constituit
quod
omnes ap-
pellarent.

Ferdinan-
dus.

præterea nonnulli quibus maxime cōfidebat Alphonſus, ob
initam ſecum neceſſitudinem, Ioannem Lothoringiæ ducē
Renati filium, de quo ſuperius in Alphonſi rebus facta mē-
tio per literas, & certos homines accerſierant, ut paternū de-
eius acciperet, ac regnū capeſſeret. Nec ille conctatus, inſtru-
cta duodecim triremiū claſſe delatus ad Lircm prope Sueſ-
ſam deſcēdit, ipſasq; naues e ueſtigio redire domum iuſſit,
ut ſublata ſpe fugæ, aut uictoria potiretur, aut honeſtam
mortem oppeteret. Eodem ferme tempore Galeatius Pan-
donus aliquot oppida Venafrani comitis ex eius fratre nati
uī capta obtinebat, indeq; præſidia deducere iuſſus a Ferdi-
nando, fretus opibus principis Roxani facere reſuſcit im-
perata. Ferdināduſ eum bello perſequi ſtatuit, idq; initium
tumultus in regno fuit. Itaque Ioannes aliquandiu Sueſſæ
quo cum ueniſſe demonſtrauimus, ac in proximis eius fini-
bus commoratus, in Apuliam contendit, ubi multos in ſua
fidem pellexit, cum Ferdinandus in Brutijs eſſet, & Conſen-
tiam nō dum perueniſſet. Vbi primum intellexit hoſtis ad-
uentum iter retro conuertit, Neapolimq; magnis itineribus,
inde proſectus in Apuliā, Baroli coronatus eſt a Cardinale
Rauennati Pij ſecūdi legato. Lothoringus Apuliæ multis
oppidis, atq; ex omni regno receptis, coactisq; nō cōtempnē-
do exercitu ſocio Tarenti principe, cæterisq; ſuarum partiū
ducibus, Nolam primo, deinde Sarnum uenit, in quo oppi-
do a Ferdinando Sfortiæque copijs eſt obſeſſus. Franciſcus
enim Sfortia quod Hippolytam Mariam eius filiam collo-
carat Alphonſo Ferdinādi natu maximo, copias auxiliares
ei miſerat, idemq; fecerat & Pont. Pius affinitate cum Ferdi-
nando contracta, nam Picolomineus Antonius ex fratre
Pij nepos

Pij nepos, ex pellice Ferdinandi filiam duxerat. Amalphiæ
q; dux ab eo declaratus, ingentia munera conſequutus erat
Vrbem Ferdinandus expugnare contendebat. ipſe Lotho-
ringus in aciem prodijt, magnoq; animorum ardore utrin-
q; pugnatum, donec Aragonenſibus in fugam uerſis adeo
laboratū ſit, ut ægre Ferdinandus Neapolim ſe receperit, &
frequens ſit opinio potuiſſe Aragonēſes ea die deleri, ſi Ta-
renti princeps uti uictoria permiſiſſet. Lothoringus ex Sar-
no Stabias accedit, ubi ſancti Marci dux, & ſancti Seuerini
comes ex familia Sanſeuerinatum per legatos in Lothorin-
gi uerba iurauerunt, diu tamen in fide non perſtiterunt, id
enim feciſſe dicebantur Ferdinandi conſilio quo uictorum
hoſtium euaderēt impetū. Lothoringus ex Stabijs in Apu-
liam redijt, interiectoq; tempore Ferdinandus per ocium re-
parauit exercitum, quem paulo poſt in expeditionem dedu-
cit. Aretium oppidum primo obſedit, eo q; tandē expugna-
to, conuerſus in comitem Ceretanum imperata facere cor-
pulis, uictorque Vrfariam uſque peruenit, quod in finibus
Apuliæ eſt oppidum. Lothoringus in Apuliam irruēti Fer-
dinando ad Troiam urbem ſeſe obiecit, ubi diutinum bellū
perreſi, manum cōſerere ſtatuant. Itaq; datis utrinq; ſignis,
acri prælio commiſſo, uictoria penes Ferdinandum fuit, ex
qua non tantum Troia, ſed Apuliæ maiori propemodum
parte potitus eſt. Eodēq; tempore agi cōceptum de pace cum
principe Tarentino, rebusq; compoſitis apud Altammurā
Tarenti princeps eueſtigio fato functus eſt. Inualuitq; opi-
nio a quodam eius Aulico magnis largitionibus a Ferdinā-
do corrupto, lacinia lodicis eliſis faucibus extinctum fuiſſe.
Acut rem paucis expediam Troiana uictoria Ferdinandi
q res extulit

res extulit. nam Lothoringus per marfos, & Pelignos uelut uulgo dicunt, Aprutinos. Sinuessam regressus, ibi paululū comoratus, Aenariam uel in Isclam traiecit insulam, indeq; in Narbonensem prouinciam se recepit ad patrem. Ferdinandus autem conuersus ad expugnandum, qui pertinaciter in Lothoringi fide perstabant, rem celeriter confecit, eorumq; nonnullos extorres egit, plerosq; coniecit in carcerem, & in ijs Roxani principem, Iacobumq; Picinium, quos reus conditionibus & spe promissorum pellexerat ad deditiōem, mox incautos oppressit, uterq; in uinculis effudit animam. Pacato iā regno nuptias Alphōsi filij atq; Hippolytæ Sfortiæ celebrauit, Elionoram filiā Herculi Estensi Ferrariæ duci, Beatricem Matthiæ Pannoniæ uel Vngariæ regi collocauit. Liberi præterea Ferdinando fuerunt, Alphonsus natus maximus, Federicus, Ioannesque, & Franciscus ex iusto matrimonio, quorum Federicum Scyllaci principem primo declarauit, mox Altamuræ. nam Federicus ex Gallia Neapolim regressus, amissa quam ibi duxerat uxore Sabaudie ducis filia, ex qua Puellam tantum suscepserat, desperato reditu Neapoli substitit, ac ne esset inglorius a patre Scyllatio donatus est, & alijs præterea multis. Cunque plerique omnes regni principes a Ferdinando defecissent, ut res fida pace componeretur Tarenti principes a patre creati sunt, uxoremque duxit Hisabellam principis Altamuræ filiam, eius quem Ferdinandus in uincula coniecerat, itaq; Federicus Altamuræ Princeps in locum soceri constitutus est. Ioannem uero rebus diuinis initiatum, patrum collegio cooptandum curauit, Cardinalemque declarari, Franciscum quoq; ex Vngaria reuersum, ubi apud sororem aliquandiu fuerat

fuerat Sancti angeli ducem fecit ad montem Garganum, sed Ioanni Franciscoq; & Elionoræ superstes ipse pater fuit. Alphonsus autem natus maximus ex Hippolyta, Ferdinandus, Petrumque, & Hisabellam suscepit, ex his Petrus maturæ decessit, auo, patreque superstitibus, Hisabella, Ioanni Galeatio, Galeatii Mediolanensium ducis filio, qui mortuo patre, sub Ludouici patruis tutela rem administrabat, in matrimonium data. Habuit & alteram Ferdinandus uxorem Ioannam, Ioannis Aragonum regis filiam, sobrinam suam, ex qua unicam filiam sustulit. In urbem Ferdinandus ad Sixtum quartum Ponti. Maxi. uenit, indeque regressus statim cum Florentinis in Etruria bellum exarsit, nam cum Sixtus sancti Georgij Cardinalem adhuc adolescentem cum Pisano Archiepiscopo Florentiam misisset, inita cum plerisque Florentinis in necem Laurentij Medicis, eiusque fratris Iuliani coniuratione, qui Florentiæ res ex libidine moderabantur, ut eius urbis dominatum Hieronymus Cardinalis frater, quem multi Sixti filium suspicabantur, occuparet. Cunque statuta die Franciscus Saluiata Pisanus Archiepiscopus de ritu Christianæ religionis ad altare rem diuinam faceret, ij qui coniurauerant arma corripunt, ipsumq; Iulianum, quem fors obtulit obruncant. Laurentius accepto graui uulnere, fuga salutem quaesuit. eam rem Florentinus populus indigne tulit. Itaque quoscunque facinoris affines comperit, ultimo supplicio affecit, & in ijs Archiepiscopum Pisanum carnifici tradiderunt. elisq; faucibus ex alta fenestra suspēdio strangulatus est, per causam, quod lorica tectus, solennia celebrasset. Ex ea re Laurentio maior accessit autoritas apud suos. Sixtus eam

nactus occasione, quod in Pontifices inauguratosque sacerdotes animaduertissent, ipsumque Cardinalem diui Georgij custodirent, ecclesiarumque censuram contemnerent, bellum Florentinis indixit, auxilio Ferdinandi fretus. is autem Alphonsus Calabriae ducem, eiusque liberum natum maximum cum copiis in Etruriam misit. ibi cum bellum prospere gessisset, oppidumque Florentinorum nonnulla uenissent in eius potestatem Laurentius diffusus opibus suis per Diomedem Carrafam, qui plurimum gratia apud Ferdinandum ualebat a Rege pacem impetrat, ad quam firmandam Laurentius Italiae principum Legati Neapolim conuenerunt. Ea pax alijs quam Sixtus uoluisset data conditionibus, in regis odium pontificem accendit, adeo ut aperte bellum minaretur, ut Ferdinandus dicere solebat. inde ad euertendos eius conatus, in cum copias emittere coactus sit. Alphonsusque Ferdinandi filius ante aliquot oppida ecclesiarum occupauit, quam Sixtus exercitum contrahere potuerit. Sed Alphonsus cum non longe ab urbe Roma castra haberet, a Roberto Aliminensem principem ecclesiarum duce, Venetorumque auxilijs fusus, fugatusque est. in quo praelio plerique ex nobilitate regni capti sunt, sed eos benigne acceptos, paulo post incolumes dimisit. Cumque Alphonsus Senensem rempublicam quam sui studiosissimam bello Florentino cognouerat occupare niteretur, quibus artibus, quorumue consilio, proditioneque nondum constat, Maumetus Turcarum rex Idruntum in ora Apuliae oppidum, per classarios inuadit expugnatque, omnibusque oppidanis ad unum trucidatis, suo praesidio firmavit. Vnde tam crebras, longinquasque excursions eius equites faciebant, ut necesse Ferdinando fuerit, Alphonsum filium ad compefcendos Turcarum imperatorem.

Maumetus.

petus ex Etruria primo quoque tempore reuocare. Itaque Senensis reipublicae sua libertas mansit. Alphonsus terra marique obfesso Idrunto Sixti, nonnullorumque praeterea principum opibus adiutus, Turcas ad deditionem compulit, audita Maumeti morte, desperatoque subsidio perterritos, triumphauitque Neapoli de hostibus non aperto Marte uictis, sed qui certis conditionibus eius fidei se comiserant, insequuto tempore, cum Veneti bellum suscepissent in ducem Ferrariam Ferdinandi generum, Sixtus eorum sprete amicitia cum Ferdinando, & Ludouico Sfortia, qui pro fratris filio Mediolanensibus imperabat, foedus iniit ad tuendum Ferrariam ducem. Alphonsus itaque omnium sociorum consensu summam rei bellicae praefectus est. Eum ut ab incepto Veneti reuocarent, classe in sinum Tarentinum missa, Gallipolim, Neritonque, maritimas urbes, aliaque complura intus oppida occuparunt. in quos industria Francisci Copulae celeriter instructas naues Ferdinandus misit, sed inter eos nauale praelium comitti non potuit. Etenim Ludouicus Sfortia cum Veneti maioribus in dies uiribus premerentur, a societate belli desciuit, autorque ceteris fuit, ut idem faceret. unde rebus utrinque compositis, quas urbes in regno Veneti tenebant euestigio restituerunt. Interea mortuo Sixto Io. Baptista Cibo Ligur, Melphectae Cardinalis in eius locum suffectus, Innocentius Octauus appellatus est. Alphonsus ubi primum a bello Ferrariensi Neapolim rediit, in eos aperte minatus est, qui hostili in se fuissent animo. Subditos permissu patris nouis uectigalibus sollicitare, quosdam non obscuro loco natos in uinculis habere, quorundam bona indicta causa publicare coepit. unde Franciscus Copula, quem Ferdinandus Sarni comitem declarauerat,

MICHAELIS RITH NEAPOLITANI
uerat, Antonellusq; de Petrucijs, qui Policastrum Lucania
Calesq; Aufonum primo oppidum Romanam deinde co
loniam comitis, & ipse titulo tenebat, ueriti ne quid in se gra
uius moliretur Alphonsus, Antonellum, Hieronymumque
Sanseuerinates, alterum Salerni, alterum Bisiniani princi
pem, Pyarumque de Baultio, qui princeps erat Alramuræ,
Petrum quoque de Guiuata, Andreamque, Matthæum
Aquaiuiam, Betuntorum, illum uasti Aimonis Marchio
nem sollicitarunt, ut secum coniurarent in Ferdinandum,
quo ut alicuius autoritate fulcirent, Innocentium Pontifi
cem sibi adiunxerunt. itaque foedus inter se percusserunt
apud Melphim in nuptijs Troiani Caraocili filij ducis Mel
phis, initumque consilium, statutumque tempus rei perfici
endæ. Sanseuerinatis hærebant Miletæ, Lauriæque comi
tes, Alramuræ principi, Neritonis dux, eius frater ipsiusq;
ducis plerique filij. Cunque bello necessaria in suis quisq; fi
nibus parauissent, in metum adductus Ferdinandus, id
tendis legationibus eos ad sanitatem reuocare tentauit, id
circo cum Alphonsus cū exercitu occurrisset Roberto San
seuerinati, qui coniuratis auxilio ueniebat, ad eos Fede
ricum filium misit. apud Milionicum in euentu coniu
ratorum de pace agi coeptum, in primisque a Ferdinando
petitum, ut eius autoritate liceret quædam regni statuta in
communem omnium utilitatem reformare, eiusque pacis
custodem Federicum designauerunt, adiecta conditione,
ut eum pater Tarenti Principem constitueret, eamque
rem Ferdinandus non ægre concessit. Sed illi quidem dictis
non steterunt, nam cum rursus apud Salernum conuenis
sent, Copulaque, & Antonellus ultra bellum prosequendū
negarent

DE REGIBVS SICILIAE LIBER IIII. 64
negarent, Antonellus Salerni Princeps anno salutis Millefi
mo quadringentesimo octogesimo sexto Federicum, qui
per id tempus apud eos erat, custodiæ tradidit, & Anto
nellum de Petrucijs. At illi paucis post diebus ope cuius
dam militis ipsius Antonelli Principis aufugerunt, qua die
Federicus ab Antonello captus est. Innocentij Romani
Pontificis uexilla sustulerunt, passimque toto pene regno,
uno tempore bellum exarsit. nam Ioannes de rure præse
ctus urbis, admota modica Pontifici manu Beneuen
tum, Samnitesque uexabat, Salerni Princeps Lucanus,
Alramuræ Princeps, & Marchio Bituntorum Apulos, Mar
chio Vasti Marfos, Princeps Bisiniani Brutios, ipse uero
dux Melphis, & si belli consilia cum ijs communicabat, ut
quidam sentiunt, aperto tamen studio neutri parti faue
bat. Inter hos tumultus Alphonsus Insubrium, Florentino
rumque confirmatus auxilijs, non modo Robertum San
seuerinatem regni sinibus arcuit, sed etiam Romani iuris
oppida populabatur. qua de re necesse fuit Innocentio Fer
dinando pacem dare, quæ conditionibus his Augusti men
se pacta est, ut per eum liceret Alphonso Robertum San
seuerinatem ab ecclesiæ ditione reijcere. Facta potestate
Alphonsus Robertum coniecit in fugam, continuoque
reductis in regnum copijs coniuratos ad deditiōem com
pulsit. Itaque pacato regno Ferdinandus coniuratos omnes
in carcerem coniecit, anno salutis octogesimo septimo su
pra millesimum quadringentesimum, quarto Iulij, præter
Antonellum Salerni Principem, qui priusquam in conspe
ctum regis ueniret, ab eundem potestatem ab eo impetrauerat,
quartoq; demum mense ex quo comprehendit, omnes ad
unum

unum silentio noctis carnifici tradidit ad supplicium, uiolato iureiurando pacisq; conditionibus, inter quos etiam Io. Antonius Marzanus, quē triginta quatuor annos in uiculis habuerat, interemptus est. Animaduenerat ante iam Ferdinandus in Franciscum de Petrucijs Antonelli filium, quē comitem Calenum uocabant, eiusq; fratrem Io. Antonium Policastri comitem, neq; simplici morte contentus; in frustra fecidissime secari iussit. Antonellumq; eorum patrem, ipsumq; Franciscum Copulam in propugnaculis arcis Nouae securi percussit, eorumq; bona confiscauit. Ex omnibus, principis Bisiniani filios sedulitas materna seruauit. eius enim industria noctu clam cōscensa nauicula in fines Columnesiū iuris in agrum Romanū se receperūt. Ilī cū Salerni principe, de quo dictū toties est, aliquādiu in Italia cōmorati per Alemanniā se cōtulerunt in Galliā. Ludouicus interim Sforria q diu Mediolanēsiū gubernator, creari & euadere dux affectabat. Alphōsiq; uerebatur opes, qui oppressa cōiuratione, uictoriaq; elat⁹ aperte denūciabat in Ludouicū copias ducturum, nī Ioanni Galeazio eius genero debitam principatus administrationem restitueret. Carolum Francorum regem eius nominis octauum in Italiā multis largitionibus, atq; promissorum spe euocauit, ut regnum Neapolis ex Andegauensium successionē sibi debitū repeteret. In ipso belli apparatu Ferdinandus obiit anno trigesimo septimo sui principatus, Alphonfus Calabriae dux omnium faustis acclamationibus eo die quo pater naturae concessit appellatus, exequiis, & pompa funeris adeo magnifice celebratis, ut neminem antea regum Neapolis tanto apparatu elatum fuisse constet, diem quo regni nobilitas populorumque legati

Alphonfus.

Neapolim

Neapolim conuenirent, ut in eius uerba de more iurats de communibus commodis agerent, edixit. his rebus peractis in maximo Neapolis templo a Cardinali motis regalis Alexandri sexti Pontificis legato coronatus est, maiori pompa q; alius unquam Neapolitanus rex. Vbi uero Carolum aduentasse Romam cognouit, facinorum conscientia perturbatus, quod a morte patris comitem Caputaquēsem, comitemq; Compse, multosq; praterca non obscuro loco natos in carcerem cōiecisset, ultro se regia potestate abdicauit. Ferdinandumq; filium pro se regnare iussit. Ipse cum secessisset in arcem quam dicūt Oui, paucis exinde diebus in Siciliam traiecit. ubi non ita multo post e uita decessit, cum uix integrum regnasset annum. Ferdinandus autem, cui uiuens Alphonfus regno cesserat a Carolo Francorum rege, duobus fere mensibus exactus est. Sed de Carolo, Ferdinandi q; successibus alibi copiosius exposuim⁹. Ipse uero Carolus Neapolim non diu regnauit, etenim Neapolitani in Galliam profecto iam Carolo, redeunti Ferdinando portas aperuerunt. Isq; post multa, uariaq; certamina, cum Gallos in oppidum Lucani Atellam compulsos ducē Mōtispenserij domino fame domitos, in fidem recepisset, abeundi potestate facta, regnū pacauit, uxoreq; ducta Ferdinandi sororis eius aui filia ex secunda coniuge regis Castellae sorore, nō ita multo post absq; sobole Neapoli diē clausit, quum duodeuiginti mensibus regnasset. Itaq; Neapolitani Federicū Ferdinadi patruū ab obsidiōe Caietae redeuntē, in regnū admiserūt. Is Gallorum reliqas, si q adhuc in regno substiterāt impata facere cōpulit.

Ferdinandus.

Carolus.

Attella.

Federic⁹.

LIBRI QVARTI DE REGIBVS NEAPOLIS
ET SICILIAE FINIS.

Michaelis

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

MICHAELIS RI

TII NEAPOLITANI, DE REGIBVS VN
GARIAE, LIBER PRIMVS.

Hunni
Vngri.

Cumania
hodie
Madouia

Longo-
bardi.

Dietrich
uon Bern

VALENS in urbe rerum potieba-
tur, & Damasus erat Pontifex,
eius nominis primus, uel ut aliq-
sentiunt Flauij Iustini principa-
tu, qui Iustiniano successit, an-
no salutis trecentesimo septua-
gesimo tertio, Scythia ges Hun-
ni, quos aliqui uocant Vngros,
assumptis Cheme, Chadichia-

q; Germanis, & Bela ducibus, relictis patrijs sedibus, ad ar-
matorum decies cetum & octoginta milia, cum liberis, uxo-
ribusque, & supellectili iumentisque & omni pecore, supera-
ta Maetide, quo primum delati sunt, Gothorum fines oc-
cuparunt, deinde Bessos, Sudalos, & utramq; Cumaniam,
scilicet albam, nigramque quae Madouia nunc appellatur,
& Rutenos in ditionem redegerunt, traiectoq; Tanai, iuxta
Pannoniam castra posuerunt, ad ripas amnis Ticij. Tene-
bant eo tempore Pannoniam Longobardi, cum capti fa-
cie, locorumq; ubertate Hunni eam sibi perpetuam sedem
designant. Ea re comperta Macrinus, qui Pannoniae, Dal-
matiae, Thraciaeque, & Macedoniae praerat, is cum per liti-
teras ab imperatore petisset auxilia, Dietrichus Veronensis,
qui Germaniam unde oriundus erat, obtinebat, belli socius
ei datus est. Et iam conuenerant ad Potentiam secundum
fluminis

DE REGIBVS VNGARIAE LIBER I. 66

fluminis Danubij ripam, ciuitatem, deque ratione belli con-
sultando multos absumpsere dies, ab hoste nihil metuen-
tes, interiecto Danubio, qui non facile transitum dabat. In-
terim distentis utribus & spiritu plenis Hunni Danubium
constrauerant, iniectaque materia ueluti per pontem traie-
cerant in alteram ripam, ac Romanos inopinantes adori-
untur, eorumque multos subita re petculosos interemerunt.
Dietrichus autem Macrinusque collectis ex fuga quae super-
erant copijs hosti se opponunt, consertaque manu dubio
Marte utrinque acerrime pugnatum est, usq; ad uesperam,
cum Romani Barbaros in sugam uertunt, iterumq; Danu-
bium transire qua prius arte compulerunt, amissis uno ex
ducibus Cheme, centumque uigintiquinque milibus in acie
desyderatis. Nec incrueta Romanis ea uictoria fuit. Nam
ducenta decemque milia suorum amiserunt. Postridie Ro-
manus exercitus Tulnam uersus iter fecit. Ea re comperta
Hunni traiecto Histro castra posuerunt unde Romani di-
scesserant, commilitonum pridiae caesorum cadauera more
Scythicorum tumulauerunt in uia militari, locusque ex re
Cheueoza dictus, hodieque mutatis syllabis Cheazo no-
minatur. His rebus Hunni confectis aduersus hostes per-
gunt, instauratoque praelio fundunt, caeduntque in campo
Chesmaurilis, tantisque utrinq; animis concursum, ut Ma-
crinus unus ex ducibus Romanis, Bela, Chemes, & Cadi-
chia ceciderint Hunnorum duces. Hunni tamen ex hac
uictoria tota Pannonia potiti sunt. Anno salutis itaque
quadringentesimo primo, post eorumque in Pannoniam
aduentum duodetrigesimo, Hunnorum omnium con-
sensu, Rex Atthila creatus est, quem Hunni gentiliter Atthila:

Cheueo/
za.

Atthila:

r 2 Ethele

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

Insigne
Atthilæ. Etheleuocant. Is Hunnorum primus in Pannonia Rex, acris
ingenij uir, rei militaris peritissimus, ingentis animi, corpo-
re robustus, in hoste fallendo callidus, habitu, cæterisque do-
mi, forisque splendens, insigne gestabat asturem ex accipitri
genere coronatum. Decies centena armatorum millia præ-
ter gregarios sub eo meruisse traditur. In epistolis, diploma-
tibusque ita se inscribebat,

Al's Ben- ATTHILA FILIVS BENDEV CVM NEPOS MAGNI
detruc. NEMBROTH, NVTRITVS IN ENGADI. DEI GRA-
TIA REX HVNNORVM, MEDORVM, GOTHORVM,
DACHORVM, METVS ORBIS, ET FLAGEL-
LVM DEI. Fuit Atthilæ frater nomine Buda, cui regni por-
tionem concessit quicquid ab amne Titio ad Tanaim usque
interiacet, exercituque ducto, Mesiam, Achaiamque, & Mace-
doniam, ac utranque Thraciam redegit in potestatem. Motus
ea re Gepidarum rex Ardaricus, Marcomanni, Sueuique,
Sginadi, Eruli, & Turingi ultro in Atthilæ ditionem uene-
runt. Exinde Germaniæ fines ingressus, Atthilas obuium ha-
buit Sigismundum Constantiæ Principem, cum ualida Ger-
manorum manu, quem ramen ad Basileam prælio uictum
sugauit, expugnataque Argentina, muros urbis diruit, ac solo
æquauit, ut inde Strasburg appellata sit. Excissa per idem
tempus Auxona, Bisontum, Cabilo, Lingonensis, & Lugdu-
num sunt ab Atthila, qui profectus Aurelios urbem circum-
sedet, & si tertiam copiarum partem miserat aduersus Sol-
danum Miromanum, qui Bethicæ fines attrectabat. Ethius
interea patricius in Atthilam comparauerat ingentes copias,
in eiusque belli societatem Theodericum Gothorum regem
pellexerat, Atthilæ frustrato consilio, qui Theodericum solli-
citabat,

Sigismun-
dus Con-
stantiæ
princeps.
Argentina
diruta.
Stras-
burg.

Ethius.

DE REGIBVS VNGARIAE LIBER I. 67

citabat, omni studio conabatur ad se traducere. Vnde co-
actus Atthila ab Aurelijs abduxit exercitum in campum Ca-
thalonium, qui Campania nunc appellatur, in quo Catha-
lonensis urbs est. Eodem duxit agmen Ethius, qui præter le-
giones Romanas auxilia Cathorum, regisque Theoderici,
Merouæum tertium Gallorum regem, Saxones, Sarmatas-
que, & Britones, aliosque præterea multos in castris habuit. At-
thila primo missitandis ultro citroque legationibus specie pe-
tendæ pacis & induciarum rem differre tentabat, quo ad re-
liquam exercitus partem a Bethica reuocaret. Eius consilium
non sefellit Ethium, qui abscessa pacis spe, prælio decernere
properabat, antequam omnes Atthilæ copiae conuenirent, & pri-
mo leuibus usi certaminibus, ira demum gliscente, cum non
possent animi militum contineri, necesse fuit Atthilæ præter
animi sententiam iniquo suo tempore manum conferere.
Quod unum licuit auguriorum fidem secutus certamen ad-
serum dici distulit, eo quoque consilio ut si uictoria penes ho-
stem fuisset, noctis interuentu, fugæ daretur occasio. Colla-
tis itaque signis, diu æquo Marte pugnatur, donec Atthilæ ces-
sit exercitus. Occubuerunt in eo prælio Merouæus Gallorum
rex, & Theodericus Gothorum. Publica opinio est ad ho-
minum centum octoginta milia utrinque cecidisse. Theorismū
autem Theoderici filius audita morte patris ad inter-
nicionem persequi Atthilam iurauit. Quod ubi comperit
Atthilas ephippiorum, sellarumue struem componi iussit,
imperauitque suis, ut si quando conscenderet eum rogam, fa-
cem subderent. mallebat enim suorum manu perire, quam
uiuus in hostium potestatem uenire. Sed Ethius ueritus ne
Theorismundus, Atthila deleta deficeret ab amicitia Ro-

Campa-
nia.

Merouæi
cædes.

Theoris-
mundus.

r 3 manorum.

Trecæ.

Remi.

Nicasius.

Vrsula.

Aquileia

manorum, suavit ut antequam Theorismundus in Atthilam grassaretur, regni res constitueret, in quo fratris cupiditatem non iniuria deberet habere suspectam, quæ res effectum ut Atthila reparatis uiribus Gallos adoriretur, urbemque Trekarum uic cepit in Campania, intra quam ductus est a diuo Lupo episcopo. mouebatur enim Lupus Atthilæ titulo, quod flagellum dei se diceret. inde reuersus ad urbem Remorum, uastata prius omni regione expugnauit ac diripuit, ab eoq; Remorum Pontifex Nicasius, ac eius soror Eutropia sanctitate uitæ maximi crudeliter inrerempti martyrum. Diuorumq; numerum auxerunt. Sunt qui tradant Vrsulam regis Britannia filiam cum uirginum undecim milibus dum secundo Rheno ueheretur, in Atthilæ milites incidisse, cum forte Agrippinam urbem quæ Colonia nunc dicitur obsiderent, ab eisq; trucidatas omnes, ideoq; relatas in cælum. Subegit insuper Atthila totam fere Galliam, Lothoringiamque, mox in Pannoniam rediit, eiusq; fratrem Budam sua manu iugulauit per causam, quod is in se nouas res molitus esset, armisq; depositis apud Sicambriam, quam Budam uocant, quinquennio quieuit. Inde mouens per Stiriam, Dalmatiamq; populabundus Salonas, Spalatum, Iaderamq; & Sibinicum, cæterasq; maris Adriatici uastauit urbes, Aquileiam per tres obsedit annos donec edixit ut equitum suorum quisque ex quatuor ephippis ligneis sellis unam coniceret in fossam, congestoq; ingenti acervo immitti ignem iussit, eoque incendio labefactis, corruptisque iam mœnibus, augurioque Ciconia confirmatus, undique inuadit urbem. Acriter aliquandiu ad mœnia pugnatum. Sed cum Hunni fessis integri succederent, oppidanis nullam

nullam alicunde sperarent opem, capta urbs est, atque in omnem sexum ætatemq; sauitum, præterquam si qua præstantia formæ puella, uictoris libidini seruabatur. Id cum matrona quædam honesto loco nata, pulcherrimaque audisset, ex ædium fastigio in uortices subiecti amnis se præcipitauit, ne a turpissimo hoste uim pateretur. Excidium Aquileia urbi Venetiarum dedit originem, scribunt enim Venetiarum quidam, ciues Aquileia, proximarumque urbium pletos, que dum belli pericula timerent, cum omni familia ac suppellectili ad Riuum altum traiecisse, securos Hunnorum. quippe quos usu nauigiorum carere probe scirent. Euerfa Aquileia Patauium, Veronam, Vicentiam, & Brixiam, Cremonam, Bergomum, Mantuamque, & Ferrariam, totam denique Acemiliam usque ad Rauennam Hunni imperata facere cogerunt. Rauennates Atthilæ portas aperuerunt, suasu Ioannis eorum Pontificis. Atthilas ab omni iniuria temperauit, nisi quod urbis portas deici, certamque mœnium partem dirui iussit, qua ingredi, egredique posset. inde Mediolanum profectus occisis ad internitio nem ciuibus, urbem deripuit, ac solo æquauit. Aequa Tici no clades illata, quod oppidum mutato priore nomine, Papiam uocant. Positis castris inter confluentes qua Minus influit in Padum, agitare secum cepit an Romam agmen raperet. Ardebat enim inextinguibili in Romanos odio, sed Alarici Gothorum regis exemplo terrebatur, qui non ita multo post urbem uastatam diem clausit. Interea Pontifex maximus uictus assiduis Romanorum precibus ad Atthilam ex urbe uenit, quem Rex obuiam progressus humanissime excepit, omniaque Pontifici quacunque petijt

Venetiarum origo.

Ticinum

petijt ultro concessit, itaq; Pontifex in urbem redijt. Atthila
 Rauennam. Expressisq; a Ioanne Pontifice sexaginta mar-
 chis auri in eum, omnesq; Arrianæ sectæ capitali supplicio
 animaduertit. Itaq; Italica præda, opimisq; spolijs onustus
 in Pannoniam se recepit, uxoremq; superduxit regis Bactria-
 norum nomine Milzolph, & si plures alias habebat in matri-
 monio. Cuncq; nuptiales epulas apparatissime celebrasset, li-
 berius solito crapulatus, in cubiculum se recepit, erumpente
 q; e naribus sanguine in os dormientis extinctus est, anno
 ætatis centesimo uigesimo quarto, regni sui quadragesimo
 quarto. Ex pluribus Atthilæ iam defuncti filijs inter se de re-
 gni successione duo certauerunt, alter nomine Chaba, quem
 suscepit ex Honorij filia Constantinopolis imperatoris, al-
 ter Aladarius ex matre ducis Saxonie filia. Detricus Vero
 nensis inter primos Atthilæ præfectos, ac pleriq; omnes Ger-
 manie Principes Aladario fauebāt, Hunni Chabam regē
 salutauerant. Vterq; apud suos aliquandiu regnauit, donec
 magnis undiq; comparatis copijs, in Sicambrie finib; acti
 prælio cæsis externis militibus, Hunni inter se pugnaverunt
 ad dies fere quindecim cum maxima sua clade. Chaba, quā
 uis Aladarius in acie ceciderat, ipseq; uictor initio uideba-
 tur, impar hostium uiribus cum sexaginta fratribus & Hun-
 nis uiginti quinq; reliquis ad Honorium cōfugit, apud quē
 moratus annis tresdecim, neglecta imperij parte, quam ma-
 ternus auus Honorius ei pollicebatur, ad antiquos maiorū
 suorum lares in Scythiā redijt. ubi Bendetruc aui paterni con-
 silio duxit uxorem ex Corosmouorū familia, duosq; susce-
 pit liberos, Edemen & Ed, nec ita multo post excessit e uita.
 Pannoniæ non magna manus Hunnorum substitit, hodie
 q; causa

Atthilæ
 mors.
 Chaba.

Aladari^o.

q; causa discriminis appellantur Siculi. Deinde siue quod Siculi.
 ea regio uacua cultoribus ob ingentes belli clades fuit, siue
 quod Marotus miles Pollonius bellica uirtute clarus, ab At-
 thila Mesia Vulgarieq; & Santepolucha impositus, Vnga-
 ris imperauit aliquandiu, proprium non habuit regem do-
 nec anno salutis septingentesimo quadragesimo quarto, rei-
 lictis Hunni sedibus suis rursus effusi cum liberis uxoribus/
 q; omniq; suppellectili septifariam diuisi, sub totidem Ducibus
 in Pannoniam redierunt, ubi primo aduentu benigne
 recepti, nihil hostile moliebantur. Postea Santepoluchi ar-
 mis eiecto fines occuparunt, ita tamen ut quisq; partem suā
 sortiretur. Ex septem ducibus quos diximus unus Seijta pri-
 mus ad fidem Christi traducere tētauit Hunnos, cum mul-
 tos Christiani generis homines in exercitu haberet, & in his
 Adeodatum ex familia sancti Seuerini in regno Siciliae no-
 bilissima, qui duo cœnobita statuit in Pannonia, alterum
 cognomento de Tata, alterum de Parato, regemque Ste-
 phanum eius nominis primum, qui postea consecratus est
 ab Alberto Racensi Pontifice baptizatum, die Lustrico de
 sacro fonte leuauit. unde Tata ab ipso Rege honoris causa Tata.
 appellatus est, & enim Tatam gentiliter illi patrem uocant,
 ex quo monasterium quod Adeodatus extruxit De Tata
 cognominatum dicitur. Sub eisdem ducibus in Germa-
 nia, Gallia, & Italia plurima moliti, tantum prædas ex agris
 egerunt.

LIBRI PRIMI FINIS.

MICHAELIS RITHI NEAPOLITANI
 MICHAELIS RI-
 THI NEAPOLITANI, DE REGIBVS VN-
 GARIAE, LIBER SECVNDVS.

Stephanus

ENTVM iam est ad annum nostræ salu-
 tis undeseptuagesimum supra nongen-
 tos, quo Stephanus ex Geichæ ducis ante-
 dicti stirpe genitus, amisso patre, qui Si-
 migiensis erat dux, obuiâ Cupan progres-
 sus, implorato diui Martini numine, ui-
 ctor, ipsius hostis capti corpus quatuor in partes scinde-
 scriptum, totidem portis urbium suis in sinibus illustrium
 suspendi curauit, hac de causa, quod is Stephani matrem
 secundas ad nuptias compellebat. Stephanoque per in-
 dias necem moliebatur. Itaque Stephanus omnem, quæ
 sub imperio erat Cupan regionem redegit in potestatem,
 regiumque nomen ultro deferentibus suis accepit. Mox
 eiecto Gyula Duce Vltrasymano, fecit etiam sui iuris
 Herdechelin quam uocant Prouinciam, quam Gyula pos-
 sidebat, mouit & aduersus Sclauorum, Bulgarorumque du-
 cem, quem difficili, longoque bello tandem uicit, abacta-
 que inde ingenti præda, quendam proauum suum genti-
 bus his imposuit, Albensemque Basilicam condidit, ubi Re-
 ges Vngariæ de more capitis insigne diadema accipiunt.
 Apud Budam præterea cognomento uerem cenobium
 sub titulo Petri Paulique statuit apostolorum. Fuit Sepha-
 no filius Emericus, honestate morum, regijsque uirtutibus
 inclytus, quem cum successorem sibi destinasset, intempesti-
 no fato

Emericus

DE REGIBVS VNGARIAE LIBER II. 70

no fato subreptum pater acerbissime luxit. Ex eoq; mæro-
 re uir alioquin ætatis ingrauescentis paulo post diem dau-
 sit, cum regnasset annis triginta septem. Nec regnum Buda
 consequutus est Egruth patruelis sui filius, ut animo propo-
 fuerat. Nam Cheilla Stephani uxor, præter defuncti uiri
 uoluntatem, curauit ut Petrus eius frater, & Stephani tan-
 tum consanguineus, ut quem soror eius pepererat ex Gui-
 lielmo Sigismundi Burgundionum regis fratre regni habe-
 ritas occuparet. Petrus itaque uoti compos, Vngaros omnes
 sibi alienauit, cum superbe, crudeliter, auareque dominare-
 tur. Itaque communicato consilio nobilissimi quique uno
 agmine regem adeunt, hortanturque ut in melius imperan-
 di rationem commutet. Auunculumq; Stephanum sibi pro-
 ponat imitandum, cuius dignitatem affectasset. Sed quum
 nihil eo quoque modo profecissent, isq; perseveraret in pro-
 posito, regē declarāt Abba, cui soror antedicti Stephani
 nupta erat, Andrea Bela, Leuantaq; sobrinis ipsius regis, re-
 pulsam passis, qui cum Cheila, Petrique sæuitiam formida-
 rent in Bohemiam se receperant. Abba collectis Vngaro-
 rum copijs in Petrum proficiscebatur. at is hostis aduētu nō
 expectato, supplex ad Henricum confugit imperatorem, Henricus
 qui per id tempus erat, Bauariæ. Potitus Abba sine cæde to-
 to regno nihil habuit antiquius, quam publico omnium de-
 creto, res a Petro gestas, ut irritas, inducere. Nec Henricus ho-
 spitem Petrum neglexit. annoq; ex fuga tertio tētauit eum
 restituere. Sed Abba non expectandū sibi ratus, ultro cum
 copijs irruit in Austriā, factisq; maximis incursionibus onu-
 stus ingēti præda rediit in Pannoniā. Vnde Henricus infesti-
 or in eū factus apud Agrippinam Coloniā coacto concilio
 summo

Petrus.

Abba.

Henricus
 Caesar.

Inducere
 id est, an-
 tiquare,
 oblitera-
 re. Iuriscō
 sulti tui
 uerbū est

MICHAELIS RITH NEAPOLITANI

Gothfre
dus cōtra
Henricū.

summo principum Germaniæ consensu statuit ulcisci iniuri-
riam. Sed Vngari per legatos imperata se facturos pollicen-
rur, modo Petri tyrannidem non reduceret. Interea Goth-
fredus Lothoringiæ dux aduersus imperatorem bellū mo-
uet. Ad huius ergo conatus imperator omni studio conuer-
sus, Vngaris pacē dat, his conditionibus ut ab armis utrin-
q; discederetur. Vngari prædam, captiuosque restituerent.
Exinde metu solutus Abba, cū nihilo minus sciret in suos
q; Petrus, in eius cædem multos excitauit. Quorum comper-
ta coniuratione per speciem conuētus Canadunum perdu-
xit, omnesq; qui conuenerant in cubiculo quodā necandos
curauit. reliqui confugiunt ad Henricum, apud quē Petrus
adhuc morabatur. Iis hortantibus Henricus & Petrus cum
ualida armatorum manu, aduersus Abbam pergūt, ingresi
fisq; Pānoniæ finibus, occurrit Abba in Menſeu iuxta Tau-
rinum, collatisq; signis diu acriterq; pugnatū est, donec Ab-
ba desertus (ut aiunt) a suis salutem fuga quærens in uilla
Scobæ, captus, ab Vngaris occiditur, ibiq; primum tumu-
latus. Deinde corpus in monasterium de Saar, ex eo loco
translatum fuit. Henricus exercitu uictore Petrum prosecu-
tus adusq; Galbam urbem perducit, solennibusq; de more
celebratis, in pristinum regni fastigium restituit, ac Vngaris
quo ad per eum fieri potuit, omni studio conciliare conatus
est. Sed ea gratia diuturna nō fuit, quum Petrus ad priorē
uitam redisset, Vngarique eius impotentiam non ferrent.
Cunq; Bela sancti Stephani sobrinus, Calui Ladislai filius
eius de quo iam diximus, apud Palloniæ ducem moraretur
eiusq; filiam cum summa dote promississet uxorem ducere,
Belæq; fratres Andreas & Leuanta uenissent ad regem Ru-
tenorum

DE REGIBVS VNGARIAE LIBER II. 71

tenorum, nonnulliq; nobiles apud Petrum, quod his stude-
rent, essent delati, capitaliq; supplicio affecti, Pānones exci-
tato tumultu conueniunt ad Chanad. Andreamq; & Leuan-
tam per legatos accersunt ad imperium, quod omnes Vn-
gari summo studio deferrent. Nec in ijs quicquā morā fuit
exceptiq; sunt honorifice omni passim nobilitate plebeque
obuiam effusa. Ab eoq; primo petierunt, ut eis liceret ad an-
tiquam patrum religionem redire, secus, aduersus Petrū ne-
gabāt arma sumpturos. nec id ægre impetratum. Extemplo
omnes sacris initiatos ad unum trucidauerunt, eorumq; cæ-
de Basilicas & sacra templa polluerunt. Cunq; satis in Petri
præfectos ubiq; debacchatum uideretur, in ipsum Petrum
uerterunt imperum. is Albam contendebat, ab Vngarisq;
præuentus, inde exclusus est. Cūq; honoris gratia Andream,
Leuantæq; pleriq; Pontifices occurrissent in traiectu Danu-
bii, quem uocant Pesth, omibus exemplis interempti sunt,
& in ijs Girardus episcopus Camalinus, is qui relatus in cœ Girardus
lum, martyrum auxit numerum. Petrus autē rex cum se reci-
pere tentaret in Austriam, ab itinere retractus, occiditur, ac
in Basilica Quinquensi, quam ipse cōdiderat, sepultus est,
anno reditus sui uigesimo tertio. Nec ita multo post exces-
sit e uita Leuanta, regnumq; rediit ad unum Andream, qui
cōronari uoluit ab Episcopis, si qui superfuerat ex cæde ca-
tholicis, apud urbem Albam. Edictoq; iussit, ut omnes Vn-
gari relictā superstitione rediret ad uerum dei cultum Chri-
stiq; fidem, qua diuus Stephanus eos instituerat, ultimūq;
supplicium statuit in eos qui contra faceret. Andreas igitur
eo nomine primus, & in ordine regum quartus, Belam fra-
trem ducis Polloniæ generum, cū tota familia reuocauit in
Vngariam.

Andreas
primus.

Vngariā, regniq; participem fecit, ut ipse duas regni partes obtineret, Bela tertiam ducis appellatione. Suscepit Andreas ex iusto matrimonio filia Ruthenorum ducis, Salomonem & David, ex Pellice uero Georgium. Bela genuit ex Geyfa Polloniae ducis filia Ladislaum exul apud Polloniam. Postque eius in Vngariam reditum, alterum nomine Anianus. Lampertum. Condidit Andreas cœnobium diui Aniani Pontificis Aureliorum, in loco qui dicitur Thion. Henricus autem rursus instaurato bello petit Vngariam persecutus recens illatam Petro iniuriam. Sed eius conatus irriti fuerunt ingruente tanta rerum omnium inopia, ut coactus Andreas, Belæque pacem perpetuam dare fuerit, infectaq; re reductis in Germaniam copijs Vngariam fratribus habendam reliquit affinitate contracta. Nam filiam despondit Andreæ filio Solomoni, quem pater appellari regem se uiuente passus est, & si nondum quinquennium puer excederet, in quo fratri quoque Belæ fecit iniuriam, cui spem succedendi post eius obitum dederat, & post inuitum compulsit assentire coronationi Solomonis. Hac indignatione Bela motus, in Polloniam secessit, Andreas ad Imperatorem socerum Solomonem emandauit, una cum pluribus Vngariæ Principibus. Interea Bela paratis ad bellum necessarijs, acceptas a socero copias in Vngariam ducit. Andreas ad nuncium tumultuario exercitu comparato, accersitisque auxiliarijs ab Henrico, duce Bohemiæ, quem mercede conduxerat, obuiam Belæ progreditur, ad amnem Titiam collatis signis demicatum, donec ad Belam belli Mars inclinauit. Andreas a suis desertus in fugam se coniecit, interceptus ab insequutis equitibus occiditur, ac in monasterio diui Aniani, quod

ni, quod ipse condiderat humatus est. Bela uictoria clementer usus, Germanorum duces apud eum captiuos humanissime tractatos, gratis dimisit. Albam profectus, regium capitis insigne cepit, regnoq; pacato diu potitus est, omniumq; primus apud Vngaros ex argento monetā signauit, forumq; & pretia rebus constituit, census ac tributa minuit. Cūq; uno agmine magna uis Vngarorum cōcurrisset ad eum dum Albæ inorabatur, ac insano fremitu flagitaret, ut abiurata CHRISTI fide ueteres cerimoniarum ritus instauraret, ampliationem tridui postulauit. Interea subitariū militem iussit in eos irruere, multisq; repente oppressis hominum uecordiam compescuit. Obijtq; tertio ex quo regnare cœperat anno, forte prolapsus ex regali folio, dū ius in hominum conuentu diceret. Conditus est in cœnobio Saluatoris Zeukzard ab ipso constituto.

Audita Belæ morte Solomon acceptis a socero copijs Vngariam petit, unde Geyfa Belæ filius, uiribus suis diffusus Polloniā se recepit ex fuga. Sed ubi Solomon auxilia Germanorum dimisit, Imperatorq; reuersus in sua. Geyfa reparato bello cōtra Solomonem mouet. Sed res ad pacem certis conditionibus uersa est, autoreque Desyderio episcopo. conuenit, ut Geyfa ducis appellatione contentus, eadē quæ pater Bela possideret, ictum foedus est apud urbem Quinqueriensem, in qua Solomon præsentē Geyfa diadema accepit. Insequētiq; nocte ea urbs incendio fortuito pene tota conflagrauit. Precibus deinde Zolomeri Dalmatarū Principis uterque copias eo duxit auxiliares, aduersus Corinthos, qui Dalmatiæ quosdam fines occupabant. Re prospere gesta, reduces quod cœnobium diuo Iacobo Palatinus in Zechim

in Zechim erexerat, dedicandum curauerunt. Et Solomon
 eiusq; frater Dauid, ex se nullam sobolem susceperunt. Ipse
 Geysa. uero Geysa filios habuit Colomanum & Almun. Cunque
 Boemi uiolato foedere irrupissent in Vngariam, cū magna
 sua strage repulsi cesserunt. Vngariq; Boemiæ fines ingres-
 si, ferro igniq; omnia populati sunt. Eadem fortuna Cunos
 excepit, in Pannoniæ fines ausos irrumperre, magnamq; ab-
 egisse prædam. Mox exercitū Solomon & Geysa duxerunt
 in Albam oppidum Bulgariæ, ex causa quod hostibus Vn-
 garorum contra pacis condiciones, portas aperuissent. Tri-
 mestris obsidio fuit, donec ab Vngara quadā puella apud
 Albanos captiua, iniectus ignis ædificia corripuit, occasione
 q; dedit Vngaris, ut transcensis mœnibus urbem caperent.
 ingens inde præda asportata in qua partienda inter regem,
 Ducemq; dissensio oborta est. Paulatimq; gliscere ira, re ad
 eandem uersa, primo Rex ducem pepulit. Accedentibus dein
 de Boemis ad Geysam, instaurato prælio regem compulit
 in fugam, qui se recepit in arces Moson & Polon. Dux ergo
 Geysa uictoria potitus, regium nomen usurpauit, accepto
 Geysa. de more diademate, statimq; templum Vaciense cōstruxit.
 Interea Solomon imperatoris opibus Vngariam recipere
 tentauit, irritaq; spes eius non fuisset, nisi Germaniæ Prin-
 cipes a Geysa corrupti, perduxissent imperatorem, ut infecta
 re domum rediret. Porro Geysa ductus (ut aiebat) conscie-
 tia, uoluit in Zugard ereptum Solomoni regnum restituere.
 Res tamen effectu caruit. Geysaq; tertio quā Rex appel-
 latus est anno morbo implicitus obiit, elatusq; est ad Basili-
 cam Vaciensem.

Ladislau⁹. Successit ei Ladislau frater ei⁹ nominis primus ab Vngaris
 habenas

habenas imperij suscipere coactus, cum diceret alterum ne-
 fas esse coronari Solomone superstite, qui prior insigne re-
 gis acceperat, affirmabatq; si pax inter eos tuta futura esset,
 ultro Solomoni regno cessurum, ducatu contentum. Rege
 Zolome⁹ Zolomero cui nupta Ladislai soror erat, ab humanis abiq; rus.
 liberis exempto, Dalmatia, Croatiq; Pannoniæ finibus ac-
 cessit. Et cum Solomone rem composuit anno quam regna-
 re coepit quarto, pactus ingentem annuam pecuniam. Ve-
 rum comperta Solomonis in eū conspiratione, comprehen-
 sum cōiecit in carcere Visegradi, unde postea emissus apud
 regem paucis admodum diebus moratus, ad ducem Hun-
 norum confugit. Hunc ad belli societatem perpulit, cum fi-
 dem dedisset eius filiā in matrimonio se habiturū, Transyl-
 uanamq; prouinciam dono daturum. Itaq; paribus auspi-
 cijs in Ladislaum mouentes, ab eo uicti, fuga uix euaferunt.
 Tandem Solomon uitam agens solitariam, e medio subla-
 tus est, sepultusq; apud oppidum Histriæ Polam. Ipse uero
 Ladislaus aduersus Cunos frequenter incursionibus Vnga-
 riam uexantib⁹, prospere pugnavit, Rutenos insuper & Po-
 lonos domuit, Cuncq; bellum moliretur in Santepoluch qui
 Santepo-
 Pragam urbem occupauerat, ut eā nepoti Comado Bohe-
 morum duci restitueret, in ægritudine lapsus, haud ita mul-
 to post obiit. Imperium non peruenit ad Almun Geyse fi-
 lium, quem Ladislaus successorem sibi destinauerat, sed ad
 Columanum fratrem natu maiorem, Geysa ætatis uerecū-
 dia cedente.

Colomanus ergo statura breuis, lingua blesus, & altero pe-
 de claudus, ab Vngaris in regium fastigium euectus est. In
 nus. de intet eum, Almunq; fratrem orta dissensione, autoribus
 t utriusq;

utriusque amicis, ab acie discessum, uentumque in colloquium
 allatisque in medium cladibus acceptis, a domestica leditio-
 ne, Leuique de causa, patrum memoria, fratres inter se sobri-
 nosque & alia necessitudine coniunctos, paricidali praelio oc-
 cubuisse, placuit ita rem componere. A bello abstinere, si
 quid haberent inter se fratres quod expostularent, singula-
 ri certamine deciderent. His conditionibus firmata pace,
 Colomanus exercitum duxit in Ruthenos, qui mulierum tum
 parebant. Ea supplex ad regem uenit, indementer reiecta,
 a desperatione sumpsit animos & consilium. nam Hunnos
 eius auxiliares in Vngarorum castra repente emittit. ij in-
 cautos adorti uertunt in fugam, ingentique strage cadunt.
 Habuit Colomanus ex priore coniuge Ladislaum Stepha-
 numque filios. Amisso Ladislao superduxit alteram, quam pau-
 lo post dimisit in adulterio deprehensam, cum iam ex ea su-
 scipisset filium nomine Borich, ex quo natus est Auito no-
 mine Colomanus. Cunque res nouas subinde moliretur, Al-
 mum fratrem eiusque filium Belam captos luminibus priua-
 uit. Rumor est Colomanum cum Vuradiensis episcopus ef-
 fecti inauguratus, a Romano Pontifice refecratum, eiusque per-
 missu deposito sacerdotio creatum regem. Misit & is in Apu-
 liam copias a Venetis conductas classe, duobusque maritimis
 oppidis occupatis Monopoli, Brundisioque Venetorum pra-
 fidiu imposuit. Obijt anno salutis Millesimo centesimo quar-
 todecimo, cum regnasset annis uiginti quinque, mensibus quinque.
 Stephanus Habenas regni Stephanus excepit, eius filius qui Roberti
 Vuisardi filiam duxit uxorem. Copijs insuper auxiliarijs in
 Ruthenos immisit, ut opem duci ferret aduersus fratrem bel-
 lum gerenti. Sed infecta re, duce mortuo, redijt a principibus
 regni

Coloma-
nus.

Stephanus

regni coactus. Bellum quoque suscepit in Gracos, a quibus ma-
 ximis affectus incommodis, pacis conditiones accepit. Cunque
 nihil liberorum suscepisset, Almi filium Belam sobrinum suum
 quem Colomanus (ut diximus) occaecauerat, in spem succes-
 sionis crexit, in matrimonium data Comitis Seruiae filia, quae
 Geylam filium peperit. Exinde lapsus in aegritudinem, de-
 functus est anno postquam regnare cepit duodeuigesimo.
 Bela tam & si capto luminibus regnum stetit, ex eademque co Bela.
 iuge cui nomen Elena, tris alios habuit filios, Ladislaum, Ste-
 phanumque, & Almun. Crudeliter animaduertit in eos, quo-
 rum consilio Colomanus Almun patrem, seque occaecauerat. In-
 terea Broycus ex adulterio secundae Colomani coniugis adi-
 tus, affectans regnum, Ruthenorum Colonorumque copijs adiu-
 tus, in Belam suscepto bello, parum feliciter ad locum cui no-
 men Sceo pugnavit. Anno denique principatus sui decimo
 Bela die clausit, elatusque est in Albensem Basilicam. Geysa pa-
 tri successit, in lucem editus in priuata patris fortuna, qui tra-
 tes ex arce Poson, quam ex improviso occupauerant, res no-
 uas molientes facile pepulit. Imperatorem praeterea Conradum,
 Ludouicumque Francorum regem copias ad recuperandam Hiero-
 solymam ducentes, hospitio suscepit. Exercitum quoque duxit in
 Ruthenos ut illatam socero persequeretur iniuriam. Cunque
 regnasset annis uiginti, mensibusque tribus, ab humanis ex-
 cessit, anno salutis Millesimo centesimo sexagesimo primo,
 situs in eodem cum patre conditorio.

Imperium Stephanus excepit eo nomine tertius Geysa patre
 ortus. Is a Ladislao primum patruo, moxque eo defuncto a
 Stephano Ladislai fratre bello petitus est. Sed acie uictor, &
 superaro Stephano regnavit annis duodecim. Morte obita

t 2 Stridoni

Bela.

Stridoni conditus est.

Bela Stephani tertij filius ab humanis exempto patre, loco fratris habenas imperij suscepit. Hic externo nullo bello tentatus est, ocio potitus pacis, opibus intentus, mores acriter fura correxit, in facinorosos animaduertens omnes undecūq; compertos habuit ex sua ditione, nec præterea memorabile quicquā gessit, annis decem & septē, quibus in uita fuit. Apud Albam sepultus est, Emerico & Andrea superstitebus liberis.

Emeric⁹.

Res ad Emericum peruenit, eaq; potitus est ociose & absq; iniuria belli, annis circiter nouem, decessitque superstite filio Ladislao, quem sustulit ex Constātia Aragonia, tumulaturque in Agriensi templo, anno salutis millesimo ducetesimo.

Ladilla⁹.

Ladislaus ab eo nomine tertius, amisso patre regnum breui tenuit, nam intra sex menses adolescens adhuc immaturo raptus est obitu.

Andreas
Diua Eli-
sabeth.† Als Mili-
litis.

Produce

re, quod

& pduce

re dicitur

est agere

ministrū

libidinis,

zu gutem

teutsch,

cuplen.

Produ-

ctrices

cupple-

rin.

Ladislai morte, Andreae secundo, Ladislai patruo ad principatum patuit aditus. Huic ex Gertrudis cōubio, liberi fuerunt Bela, Colomanus, Andreas, & Elisabeth, ea quæ post ubi re Bela, Colomanus, Andreas, & Elisabeth, ea quæ post ubi hominem exuit, in cælum relata est. Gertrudis autem cum uni suorum fratrum, qui eam uisum uenerat, Bancabani + Micitis sororem produxisset, in se cædem conuertit, nam Bancabani comperto Germanæ stupro debacchatus est in autorem, Gertrudimq; iteratis uulneribus interemit. Andreas Hierosolyma duxit exercitum ex uoto quod Bela pater suscepit. Indeque protomartyris Stephani, Margaritæque uirginis auexit capita, dexteramq; Bartholomei, Thomæque Apostolorum, hydriamq; unam ex sex in quibus aqua de nostro in uinum commutauit. Annos triginta iam regnauerat

uerat cum morbo solutus, elatus est in cœnobium de Egrus ut appellant.

Eius liberum natu maximus ab suo nomine quartus, imperium Bela suscepit. Hic ex Maria Constantinopolitani imperatoris filia genuit Belam, qui uiuo patre decessit, & Stephanum. Belæ regno, Tartari cum maximis Vngariam copiis inuadunt. Iis obuiā Bela progressus, apud flumē Sceo, cōmissa pugna uictus, ægre pedibus salutem quæsiuit, omni fere regni iuuentute desiderata. Tartaros Vngaria trienio potitos in sua conuerti coegit, inopia comeatuum orta, bellis interiuncta satione, ex qua multa hominum millia periisse constat, etiam postq; Tartari copias reduxerunt. Cū Bohemis idem Bela prospere pugnauit. Apud insulam Budensem, fato concessit anno regni sui trigesimo quinto, elatus in basilicam deiparæ uirginis, quæ curationis est eorum flaminum qui se minores appellant.

Mortuo Bela Stephanus eius nominis quintus, fratrum natu minimus, patri successit, auspicijs melioribus, nam domuit Bohemos, eorum superato duce Othocaro, secundū annē Rapcha, Bulgaros imperata facere compulit. Et hæc omnia intra bienniū quo regnauit, obiit & ipse mortem in qua pater insula Budensi, superstitebus liberis Ladislao, Mariaq; ea quæ Carolo nominis eius secundo Sicilia regi, nupsit, Ladislaus itaq; sui nominis quartus, anno ab humanitate dei nostri millesimo ducentesimo septuagesimo sexto, regium capitis insigne sumpsit, auxiliariisq; Germanorum copiis Othocarum bello repetit. Eoq; in acie cæso uertitur in Cumanos, qui fines Vngariæ hostiliter ingressi, populabantur duce Oldamur eadem belli fortuna fuit, quæ cū Bohemis.

Nam Cumanis ad internitionem cæsis, uix effusa fuga pauci elapsi ad Tartaros usque penetrauerunt, eosque ad repetendam bello Vngariam facile perpulerunt, omniaque adusque locum qui Pest appellatur, igni ferroque uastarunt. Huic Ladislao Caroli filia sui nominis primi, nupta fuit. Sed ea dimissa plures ex Cumanis uxores superduxit, nec a legato Pontificis eo nomine Vngariam profecto perducere potuit, ut iniuriose rem uxoriæ non tractaret. A Cumanis, quorum affinitatem cæteris omnibus habuit potiore, miserabiliter interemptus est, anno principatus sui decimo quarto. Ex eoque regni fortuna relabi coepit, cum nullam sobolem reliquisset. Iamque uentum est ad Andream nominis eius tertium, Andree secundi nepotem, eius qui fuit auus Ladislai, qui nouissime uita functus est. Vnde satis apparet Andream, & Ladislaum fuisse sobrinos. Andreas enim secundus dum rediit ab expeditione, quam susceptam demonstrauimus in Hierosolyma, Marchionis Essenensis usus hospitio, eius filiam duxit in matrimonium, ex eaque genuit Stephanum, in lucem mortuo iam patre editum, quem uocant Posthumum. Huic Veneti generis matrona peperit Andream, cognomento Venetum, quod matre Veneta ortus, Venetius educatus esset.

Andreas Andreas igitur interempto Ladislao diadema sumpsit, annoque principatus sui secundo, bello domuit Austriam. Verum Bonifacius octauus efflagitantibus Vngariæ principibus, Carolum Robertum, Caroli secundi nepotem Mariæque regem Siciliae, qui Carolo Martello patre natus erat, in Vngariæ regem declarat, eo nomine quod Vngariæ regnum magis ad Carolum Robertum, quam ad Andream pertineret.

Andreas

Posthumus mortuo patre natus.

Andreas

Robertus

pertineret, quoniam Ladislai quarti soror Maria, fuerit auia Caroli, Ladislausque nulla relicta sobole decesserit. Sed ea res Andree nihilo profuit. nam contemptis legatis, quos ob id ipsum Pontifex Vngariam miserat, Andreas ex quo regimen accepit annis undecim, populos in officio, suaque fide continuit. Obitaque die Budæ conditus est ad ædem fratrum minorum.

Mortuo Andree Carolum loco regis habebant hi, qui cum euocarant, Verum Colocensis Archiepiscopus, Agriensis, Voradiensisque, & Vaciensis, Canadiensis, Boznenlis, & Serpsenensis episcopi, Vuencelaum, quem genuit Othocarus, is quem Ladislaus in acie cecidit, Bohemiæ regem frequentes adeunt, hortanturque ut Vngariæ regnum capestat, quod ad se iure pertineret, erat enim Vuencelaus Annae, Belæ quarti filiae Vuencelai, de quo toties iam diximus, amita nepos. Is extra Bohemiæ fines dum nollet egredi, paterno nomine filium Vuencelaum regem dedit Vngaris. Ea res maxime mouit Vngariæ procures, ut Vuencelaum auellent, quod uerebatur ne Pontifex ius imponendi, regis usurparet. Ac ut facilius quo iure Carolus & Vuencelaus ad regnum niterentur, omnes intelligant, infra gradus & stemma descripsimus.

Vuencelaus.

Andreas secundus stirpes.

Ex Stephano

Stephanus natus proximus.
Ladislaus sine liberis &
Maria regina Siciliae.

Ex Maria

Carolus Martellus.
Carolus Robertus.

Ex Carolo

Anna Bohemorum regina.
 Ex Carolo Martello Vuencelaus filius.
 Vuencelaus nepos.

Otho. Contendentibus itaq; Carolo Roberto, quem simplici nomine Carolum uocāt Vngari, Vuencelaoq; qui Ladislaus ab eis appellatus est, cuius res superior fuit, acceptoq; solio, cum non omnes etiam qui studiose euocauerant, eius imperata facerēt, in Bohemiam se recepit ad patrem cum diademate. Quod occasionem dedit Vngaris, ut Othonem Bavariae ducem regem salutarerent, is a Ladislao capitis insigni recepto, uenit Vngariam, annoq; a Christi natiuitate millesimo trecentesimo quinto inauguratus est in regē a Vespriensi Canadrensiq; pontificibus apud Albam. Cuius religionem peteret Cedeln Bela filio comite comprehensus a Ladislao Vuaiuada Transyluano coiectus est in carcerem. In sequenti autem anno millesimo trecentesimo nono, frater Gentilis Cardinalis a latere legatus totum annum moratur Vngariae, censuras, & a Pontifice diras in eos promulgauit, qui Carolo non parebant, & in Vuaiuodam Transyluanū quod ereptum Othoni diadema nō restitueret. Vngari neglecta religione dirarum securi fuerūt, ad annum millesimum trecentesimum decimū, donec in campū cui Raptum nomen aduocata undiq; concione, omnium consensus & studia inclinauerūt in Carolum, quē recuperata a Ladislao Vuaiuada corona, de more ornauerunt. Exinde cum arcem Sarub obsiderent, Eo quod ab eo defecerat aduersus Vngaros, qui praefecto fauebant, immitte cruentumque praelium gessit, ex eo tamē excessit uictor. Vxores habuit trīs, Mariā, Kazmeri ducis

DE REGIBVS VNGARIAE LIBER II. 77
 ducis Polonorum filiam, Deinde Beatricē, cui pater Romanorum fuit imperator, sororem regis Bohemorum de familia Lucenburgensi, tertiam Elisabeth alterius Bohemorū ducis filiam Ladislai, quae duos ei peperit filios, Carolū qui intra annum diem clausit, Ladislaum quem pater amisit exacto prope lustro, Loysiumq; & Andreā. Quidam Felicia Felicianus eques, regi, eiusq; coniugi & liberis necem parare per insidias ausus est. Apud Vuissiegradum prandebant in regia Calendis Maij, cum Felicianus impetu facto, regem percussit in dextera, quatuorq; reginae digitos amputauit. Sed ac currentibus illico stipatoribus, ipse trucidatus est, omnesq; coniurati per omnia exempla ludibriaq; excarnificati supplicio affecti sunt. Mouit exinde contra Bazarad Vuaiuodam Bualachorum hortatu Vuaiuoda Transyluani, Dionysijq; filij Ianchga, Principioque ultro a Bazarad pacis honestam conditionem recusauit. Eamq; paulo post exercitu comitum meatuum penuria laborante petere coactus est. Pactisque cum Bazarad inducijs exercitum reducebat, ubi uero quasdam fauces praeruptis utrinque ripis angustas ingressus est Vualachi, qui subsidebant a tergo, fronteq; repente sublato clamore sarcinis impeditos Vngaros aggrediuntur iniquis locis, omnesq; ad unum pene trucidauerunt. Ipse Rex opere familiarium, subinde mutata ueste, trepida fuga uix euasit. Egīt etiā cū Ioanne uigesimo secundo Romano pontifice, ut Andreā eius filium a maximo natu proximum, Siciliae regem declararet assentiēte Roberto, qui tum rerum in ea poterat, quod Andreā Ioanna eius neptis nupta erat. Ipse cum filio profectus est ad regnum. Sed infecta re, se recepit in Pannoniā, Andreā filio sine diademate principatuq; sub ipsius

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

sub ipsius Roberti potestate relicto. Reuersus in sua Carolu cum Bohemiae Polloniaeque regibus in Visegrado in colloquium uenit, in omnemque uitam cum ipsis pacem fecit. Ibi quoque cum Carolo foedus inijt Lochka Ruthenorum Dux Kazmirus Polloniae rex, anno salutis Millesimo trecentesimo nono nono regno cessit apud Visegradum Ludouico Caroli filio maiori natu, eius ex sorore nepoti. Ipse Carolus obtinuit etiam a patre acceptum Salerni principatum, montemque Garganum, regnaque Vngariae, Dalmatiae, Croatiae, Raganae, Seruiae, Gallatiae, Lodomeriae, Comaniaeque, & Vulgariae quadraginta duobus annis. Annoque salutis Millesimo trecentesimo quadagesimo secundo, decimo septimo Calendarum Augusti, uita functus est apud Visegradum. Cadaver uer Albam translatum magnifice sepultum est.

Ludouicus. Patri successit annos agens septemdecim Ludouicus. Is in finibus Transylvanis domuit Saxones. Alexandrumque Vuaiudam Transalpinum, qui sublati animis a patre descuerat, imperata facere compulit. Elisabeth eius mater in Apuliam uenit indeque Romam. mox in Vngariam euestigio relicto reuertit itinere, Ludouicus impetum Ioannis Bohemorum regis aduersus kazmirum Polloniae regem per legatos expeditione facta compescuit, & Tartaros qui Transylvanos attrahabant, ingenti eorum arida clade, cum Stephano Bano Bozneni rege iunxit affinitatem, ducta uxore Elisabeth eius filia, cuius opibus elatos Croaciae principum spiritus contudit, coegitque dicto audientes esse. Profectos Iaderam cum copiis ut eam urbem eximeret, infecta re domum redit. Cunque eius frater Andreas Siciliae Rex restiterica suspensus apud Aversa fuisse a Ioanna eius nominis

DE REGIBVS VNGARIAE LIBER II. 78

minis prima Andreae coniuge, Ludouicus non minus ac debuit ea re permotus, collecto exercitu, Neapolim, persecutus iniuriam, pergit, ultro expeditionem sequutis Malatesta Ariminensi, Philippoque Mantuano principe, & Francisco Foroliuensi. Distisa rebus itaque suis Ioanna, cum Ludouico Tarenti principe, cui interempto Andrea nupsit, aduentum Ludouici non expectauit, sed tribus tantum longis nauibus appulsi Massiliam, inde Auinionem se receperunt. Itaque Ludouicus omnium summo studio exceptus, Neapoli totoque regno potitus est. Habitaque in consociis Andreae quaestione, Dyrrhachii ducem ultimo supplicio affecit. Duosque Ludouici principis Tarenti fratres in carceris Vngariam deducendos curauit. Eo Carolum quoque Andreae impuberem filium misit. Ipse paulo post impolit regni praesidio Laczk Vuaiuoda Transylvano, Vuolfradoque de Vuolfrad equite Germano cui Neapolim praecipue credidit, in Pannoniam reuersus est. Cunque Neapolitani, Campanique eiecto Vuolfrado defecissent, copiasque ducerent in Vuaiuodam, is obuiam progressus in agro Auerlano hostem consecit, exercitum quoque Ludouici Tarenti principis prope moenia Neapolis ipse Vuaiuoda cecidit, Sed Ioanna, Ludouicusque Tarentinus Auinione Pontifici uendita, ex ea pecunia reparatis uiribus Neapolim bello repetebant, cum Ludouicus Vngariae Rex, euocatis undique regni sui principibus, auxiliisque Germanorum peditum quatuor milium, per Adriaticum mare copias in Apuliae litus exposuit ad urbem Sipontum, quam Manfredoniam nunc appellant. Ea que statim deditione recepta Germani milites cum rex hybemaret apud oppidum Bari, cum diripere

Vuolfradus de Vuolfrades Germanus.

Sipontum. hodie Manfredonia.

u 2 Sipontum

Sipontum uellent, orta inter se ciuesq; & repugnantes Vn-
garos seditione, in eadē uersi, magna ex parte trucidati sunt.
Reliquiae Germanorum a Ludouico dimissae hac lege, ne se
hosti adiungerent. Ex Baro Ludouicus protinus in Canusi-
um duxit, in cuius expugnatione dum per scalas muris ad-
motas intrepido gradu nititur, ictu lapidis accepta plaga
prolapsus in arcis fossam, ope suorum, suaq; uirtute incolu-
mis euasit. Inde Neapolim per Lucetiam perit. Auersamq;
statim obsidione cinxit, ubi uulnus accepit in pede ex ictu
sagittae, nec eo destitit urbem premere, tertioq; post mense
compulit ad deditionem paenuria com meatuum. Nec op-
pidum solum, sed & arcis praefectus Iacobus Pignatellus in
regis fidem uenit. Appetente Ludorum secularium solēni
tempore, quod in melius conuerso ritu caerimoniarum, iubi-
leum nostri uocāt, cum regnum praesidio firmasset, ipse Lu-
douicus in urbem uenit, & inde paulo post Vngariam. Sed
triennio post uictus assiduis efflagitationibus Clementis Se-
xti, regno cessit ecclesiae, Fratresq; Ludouici Tarentini, quos
apud Visegradum seruabat in uinculis dimisit, iū Venetos
suscepto bello, pro recipienda Dalmatia, quā Vngari con-
turbatam occupauerant. Obsessoq; Taruisio cum plura cir-
cum sinitima oppida ui cepisset, legatos obsidioni, castris-
q; praefecit, ipse paruo praesidio domum rediit, & iā non tan-
tum Dalmatiam receperat, sed antiqui quoq; Venetorum
iuris aliqua redegerat in potestatem, sed ea postea pacta pa-
ce cum Venetis, restituit. Ab incursionibus etiam Lithuano-
rum Ruthenos exemit, eamq; gentem per suos aliquandiu
duces administrauit. Auxilia ter ecclesiae misit in Italiam co-
tra uim tyrannorum, qui cōtrectabant ea quae Pontificis erāt,
Barnarbamq;

Ludi sa-
culares a-
pud nos
in iubilū
comutati

Barnarbamque, & Galeaz Vicecomites, infestos Bononiae
compescuit. Alberto praeterea Austriae duci suppetias tulit
in Turegienses, qui ab eo defecerant, ij nostro tempore socij
sunt Eluetiorum. Suscepit expeditionem quoq; in Vlgari-
am, & Strachmerum Vlgariae, ut semetipso nūcupabat im-
peratore, imperata facere cogit, ac habuit in custodia apud
arcem Gamnech. Demum recepta ab eo fide, iuramentoq;
se dicto regis obedientem fore, nec unq; hostilia moliturū,
dimisit in regnum. Mouit & aduersus Imperatorem Caro-
lum uersus Morauinum, sed nulla memorabili re gesta re-
duxit exercitum. Eius Auunculo Raizmero uita functo, Pol-
loniae regē se gessit. Ab omnibus Vngariae finibus Hebraeos
exegit. Iq; se in Austriam Bohemiamq; receperunt. Condi-
dit & Eremitarum coenobia, sacellaque deiparae uirginis ho-
nori dicata. Ludouici principatu, eoq; maxime adnitente Cu-
mani Tarrarorum caerimonijs abiectis, ad uerum dei cultū
Christianumq; dogma transferunt. Eorum sequuti sunt ex-
emplum in Bozna Patrini, Sclauiq;, sed in religione diu nō
perstiterunt. Per idem tempus Olachi Modauiam uacuam
cultoribus occuparunt. Habuit Ludouicus in matrimonio
Margaretam quae nullo adito partu, mature decessit, ac Eli-
sabeth, ex qua tres tantum puellas suscepit, quarum Catha-
rinam natu maximam uirginem, in nuptaq; extulerunt. Al-
teram nomine Mariam Sigismundo Brandeburgensi Mar-
chioni collocarunt, cum spe successionis in regnum Panno-
niae. Tertia fuit Adiuga, cui Polloniae regnum cessit in parte
paternae hereditatis, quae principum consensu Iagula nupsit
Lithuanorum regulo, qui nuper acceperat Christi religionē
cum duobus fratribus, ipsoq; die lustrico sacri baptismatis

Turegi-
enses.

Diui Pau-
li primi
Eremitae
monaste-
riū auxit,
ossib; ei;
ex urbe
Venetia/
rū allatis.
Patrini.
Olachi.

Adiuga.
Iagula.

Maria.

Sigismundus.

pro Iagula Ladislaus est appellatus. Obijt autem Ludouicus tertio idus Septēbris, āno salutis Millesimo, trecentesimo octogesimo secundo, conditus in sacello iacet, quod ipse uiuens in Basilica diuæ uirginis apud Albam construendū curauerat, regnauit annis quadraginta, mēse uno, diebus xxij. A morte Ludouici Pannoniæ regnum recidit in Mariam Ludouici filiam, quæ biennio postquam capitis insigne sumpsit, ab ijs qui maxime sibi debebāt, a Ludouico patre summis affecti beneficijs, inita con spiratione ualde laborauit. Euocatus enim Carolus Andræ filius, e regno Siciliæ per episcopum Zagrabiensem classe delatus oram Signiæ tenuit, inde Zagrabiam profectus Budam transijt, per speciem componendi tumultus, ex commodo sororis. Ab utraque regina matre filiaque obuiam progressis honorifice exceptus arcem occupat. Elisabeth cum filia Maria metu periculi elapsæ, a fuga retrahuntur, Albamque cum rege deductæ sunt, ubi Carolus accepto diademate Budā reuersus. Haud ita multo post Elisabeth, & Nicolai Palatini Degara per speciem colloquij circumuentus insidijs, a Blasio Forgach accepta letali plaga comprehensus, in carcerem coniectus est, ubi uel ex uulnere, uel indito ueneno uitam miserabiliter exhalauit. Ipsæ uero Reginae forte extra Budæ muros egressæ, modico familiarum comitatu, uix oppido cui nomen Diaco propinquauerant, & ecce Ioannes Banus de Horuath eas adortus Nicolao Palatino, Blasioque obtruncato, captiuas agit, proximaque nocte Elisabeth in proximū flumen mergitur, Mariam Banus in Croatiam deduxit, ibique in uinculis habuit in arce Cupræ, donec aduentu Sigismundi Marchionis ipsius Mariæ sponsi, qui nunciabatur

ualidam

ualidam Bohemorum manum ducere, territus, adactam irare reginam iniuriam non ulturam, dimisit ad Sigismundum Budam. Salutis igitur anno Millesimo trecentesimo octogesimo sexto, regni principes habito conuentu, referente regina apud Albam decreuerunt, ut Sigismundus celebrato connubio Pannoniæ regnum capefferet. Ornatus itaque corona, contractas undique copias in Banum Ioannemque de Horuath ut iniuriam coniugis, credemque socrus ulcisceretur educit. At ipse Banus ubi Posegheuar oppidum, quod se receperat obsidione premi uidit, amne proximo Zauernano fuga peruenit in castrum Dobor, insequente Sigismundo magnis itineribus, etiam positus ad oppidum castris, ad solitas artes conuersus Banus elabi tentauit. sed in hostes incidit, ad Sigismundumque deductus est, qui Dobor expugnato, Bosnaque & Croatia coactis imperata facere, Ioannem Banum omnibus exemplis antea cruciatum ultimo supplicio affecit apud urbem Quinqueriesem, contentus episcopum Zagrabiensem quoad uixit exilio multauisse. Modauiam deinde domuit, Stephanoque Vuaiuodæ ueniam petenti dedit, coactumque iurare in eius uerba tributum quotannis de more persoluturum, dimisit in honore magistratus. Sextus agebatur annus ex quo regno potitus exercitum coduxit in Vualachos, qui Turcas euocauerunt in auxilium, rebusque prospere gestis, ac hostibus profligatis oppidum Nikod obsidione cinxit, ac ui cepit. Interea regina diem clausit, & Ladislaus cui nupta Reginae soror erat Polloniæ rex, Vngariæ regnū iure hæreditatis ad uxorem suam trahebat, ingenti manu Vngariæ fines ingressum Ioannes Strigonienfis Princeps quo ad maiores aduenirent copias, moratus est. Interea

Turcarum

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI
 Almura- Turcarum princeps Amurates, qui Græcis inter se super im-
 tes. perio dissidētibus ex Asia traiecerat in Europam, magnam
 Pasahites q; Thraciæ partem subegerat obiit diem, eiusq; filius Pala-
 hites incredibili successu omnem Thraciam, Thessaliā, Ma-
 cedoniāq; Phocidem, & Bœotiam occupauerat, & iā Mœ-
 Mœsia siam, quam Vulgariam uocant Vngariæ contributam bel-
 inferior, lo petebat. Vnde Sigismundus ab eo misso caduceatore pe-
 hodie tijt ut ab eo conatu desisteret. Is astuto, callidoq; consilio, re-
 Bulgaria. sponsum distulit, quoad tota prouincia potitus est. Post ar-
 morum uaria genera conferri iussit in quādam suæ domus
 aulam, accersitoq; caduceatori hæc inquit possidendis Mœ-
 siæ finibus habeo iura, arma digito monstrans. Ex quo Si-
 gismundo necesse fuit anno regni sui decimo, collatis undi-
 q; uiribus expeditionem suscipere contra Turcas. Habuitq;
 uolūtarios belli socios ex Angliā, Galliaq; plurimos illustri
 loco natos, & in ijs Burgundiæ Ducem, qui studio defendē-
 dæ religionis ultro suis sumptibus ad id bellū properabant
 & iā Mœsiæ fines agmen Sigismūdi tenebat, oppidaque
 Orisum, & Biolinium Turcorum præsidio firmata, ui cœ-
 perat, cum castra circa Nicopolim posuerunt, anno salutis
 Millesimo trecentesimo nonagesimo sexto, intra Calendas
 Octobris. Ea re Turcarum principi nunciata, quā maximis
 potuit copijs Vulgariam proficiscitur. ad diem prælio cōsti-
 tutum, dum Galli primam aciem sibi expetunt, primūq; ho-
 stium impetum sustinere pulchrum ducunt, auidius inchoa-
 to prælio priusquā omnis acies explicaretur, ab equis desilie-
 runt, ut æquo Marte cum Turcis experirentur. cūq; equi si-
 ne custodibus in castra redissent, Vngari Gallos ab hoste
 cæsos rati, tumultuari cœperunt, ordinibusque turbatis a
 Turcis

DE REGIBVS VNGARIAE LIBER II. 81
 Turcis grauius insistentibus in sugā coniecti, Sigismundū
 quoq; traxerunt. Is primo Constantinopolim, deinde Rho-
 dum, demum Croatiam, Dalmatiāq; peruenit. Interea Pan-
 noniæ quidam principes, uersis in Ladislai iam defuncti fili-
 um studijs, e regno Neapolis euocant. sed is infelici patris
 euentu monitus, appropinquandum minime ratus, aliquādiu
 rem distulit. Interim Ioannis Strigoniensis Pontificis, illo-
 rumq; de Camisa, Ioannisq; de Maroth ope Sigismundus
 in regnum receptus est. sed nō ita multo post a principibus
 in carcerem coniectus, in oppido Soclos custoditur. Tū La-
 dislai uexillum per Vngariam circumfertur, latisq; multo-
 rum acclamationibus absens rex appellatur. Ad ea Ladisla-
 us iter in Vngariam capeffit. Interea Sigismundus frustra
 tuis uinculis elapsus est, opera cuiusdam uiduæ, quæ Nicolai
 Palatini fuerat uxor, eorumq; mater, quibus custodia Sigis-
 mundi credita erat. Ab ijs itaq; Morauiam deducto Sigis-
 mundo, dedito iam suæ fugæ rumore, diuersarum partium
 factiones intestina bella excitauerunt. Ipse uero Sigismun-
 dus exercitu propere coacto popularibus suis obnixæ nauā-
 tibus operam, fauentibus etiam nonnullis Vngaris, Vnga-
 riam redijt. nec multo post sua recuperauit. Ad eam famam
 Ladislaus, qui iā Dalmatiam magnis itineribus appulerat,
 euestigio Neapolim redijt. Sigismundus aduocato totius
 regni conuentu Stephanum Vuaiuodam ultimo supplicio
 affecit, apud oppidum Keuuceusum, sociosq; coniurationis
 partim egit in exilium, partim capite damnauit. Eoq; terro-
 re continuit omnes in officio, nec intestino bello sollicitatus
 est in tota uita. Cūq; regnasset annis uiginti tribus, Roma-
 norum rex creatus est. Iterumq; bellū mouet in Turcas, ob-
 x fessaq;

fessaq; arce Calabocz accepta clade multis defyderatis do-
 mum rediit. Per idem tempus superstitione qua uocant Huf-
 sitanorum in Bohemia a Ioanne Huz, in Anglia a Ioanne
 Vukleff instituta est, & coetus Adamitarum, qui primi pa-
 rentis exemplo nudi degebant in speluncis, omnia quæren-
 tes in commune, cunq; maximus eorum natu rem diuinam
 suo ritu perfecisset, ad plebem conuersus, illa Geneseos effa-
 tus uerba, crescite & multiplicamini, relictis luminibus
 omnes passim discurrebant ad amplexus illius quamcunq;
 fors obuiam, proximamq; dedisset. Is hominum furor cum
 breui tantum conualuisset, ut non modo se ab aliorum iniu-
 ria tueri, sed ultero etiam bello peteret eos, qui non idem sen-
 tirent, Sigismundus ex Pannonia, Germaniaq; collectis co-
 pias in eos mouit. Ille uero duce Siskalusco, qui altero captus
 erat oculo, raptis armis obuiam progressi, Imperatorem uer-
 tunt in fugam, tanto ardore impetuq; ferebantur, insigne ca-
 llicis in uexillo portantes. nam & hic error eos tenebat, ut co-
 tenderent in utraq; specie communicandum. Cunque Si-
 gismundus concilio Constantiensis interesset, ij quibus pro-
 ficiscens Vngariae gubernacula commiserat, aduersus Heruo-
 am Spaleti ducem, qui specie uendicandae libertatis Vnga-
 riae res nouas moliebatur, infelicitate pugnauerunt, Anno
 que trigesimo quarto quam regnare coepit in Vngaria Si-
 gismundus, insigne diadematis accepit ex regno Bohemiae
 & si longe prius eo potitus erat, Vuencelao fratre subaro.
 Tumultus insuper excitatus est Aurispicis affectantibus, ut
 iactabant, regnum, qui diu uagati longe lareque, igne, ferro
 q; uastatis omnibus, agre tandem superati sunt. In capita
 coniurationis ultimo supplicio animaduertsum, alios effusis
 oculis

oculis, aut praecisis manibus ad unum dimisit. Exinde Sigis-
 mundus in urbem uenit, ubi ab Eugenio quarto Pontifice
 maximo Imperiali corona coronatus est. Vngariamq; ma-
 gno cum plausu quasi triumphans ingressus, ad compescendos
 Bohemiae tumultus recta pergit, lubitaque uis morbi corre-
 ptus, apud oppidum Pragam, grauis etiam annis, ut Vnga-
 ros illuc eum sequutos a faucibus Hussitanorum eximeret,
 aggravante etiam morbo extra Bohemiae fines efferri uo-
 luit. Sed nondum peruenerat in Pannoniam, cum fessus
 aetate, aegritudineque & itineris labore, apud Zuoimam
 migravit e uita, cum regnasset apud Vngaros annis quin-
 quaginta uno, in Bohemia septemdecim, Rexque Roma-
 norum fuisset annis uiginti septem, imperatorque quinque
 aetatis agens annum septuagesimum, elatusque ad Basili-
 cam Varadiensem, conditus in ea iacet. Vngariae Bohemiae-
 que regnum Sigismundi gener Austriae dux, excepit, Eli-
 sabeth unicam Sigismundi filiam, ex secunda coniuge no-
 mine Barbara Ciliae comitis Hermannii filia, habens in ma-
 trimonio, quam Vluo patre cum spe successionis ad utrun-
 que regnum sponderat. is Albertus anno salutis Mil-
 lesimo quadringentesimo duodequadragesimo Calendis
 Ianuarijs apud Albam coronatus est. Eius principatu Pan-
 nones res omnium Teutonicorum, qui negociabantur, direpti in
 aut alia de causa sedes habebant in finibus Vngariae, di-
 ripuerunt, aedita ingenti eorum caede. Copias etiam du-
 xit Albertus in Hussitanos, qui se receperant ad oppi-
 dum Tabor, ab se conditum, natura loci & opere muni-
 tissimum, cunque tribus mensibus obsidione frustra cin-
 xisset oppidum, infecta re domum rediit. Exercitum

Albertus
 Dux Au-
 striae.

Germani
 direpti in
 Vngaria.

quoq; numerosum coegit aduersus Turcas, qui cū diu morarentur, occupati expugnandis Rascia, Epiro, Etholiaque, Pannonibus longa in castris expectatione grauati, cū Luppogentili lingua condamassent, inuito rege ad propria redierunt. Albertus aduersa ualitudine correptus, itinere non intermisso cum Viennam contenderet, inualefcēte morbo die clausit in oppido Nesinā, cum biennio fere regnasset, Anno salutis Millesimo quadringentesimo undequadragesimo, relatusq; Albam, ibi sepulturæ honorem sortitus est.

Elisabeth Elisabeth uxor Alberti ferēs uterum, post uiri mortem retenuit. Ambigentibus Vngaris utrius sexus, æditura partū foret, Elisabeth in deteriorem magis inclinabat, & puellam fore certis argumentis augurabatur. Itaque ea auctore regni principes missis legatis euocauerunt Vladislaum Litanie ducē, fratrem Kaizmeri Polloniæ regis. Interim regina puerum peperit, cui nomen Vladislaus etiam fuit, uerum sero reuocatis senatoribus Vladislaus dux, in Vngariā magnis itineribus rapto uenerat agmine plurimorum studiis exceptus ad regnandum, nec eo secius Elisabeth cum suæ factionis hominibus infantem quatuor a partu mensium detulit Albam, coronaq; de more ornatum peractis solemnibus Visegradum rediit. Tenebat Vladislaus Budæ arcem, sponte a præfecto facta deditio, diadema secum regina seruandum asportauit, elusisque proceribus & filium & coronam emandauit ad Federicum Stiria ducem, qui creatus Romanorum rex erat, & pueri consanguineus. Cūq; uaria fortuna diu certassent Vladislai factio superior fuit, opera præcipue Ioannis de Hunyad a quo Matthias Vngariæ rex originem traxit. Vladislausq; rex appellatus insigne capitis accepit.

cepit. Per eosdem dies ipse Ioannes de Hunyad Vuaiuoda Ioannes Transylvanus aduersus Turcas feliciter sæpe pugnauit, age de Hunyad. batur de conditionibus pacis inter Elisabeth & Vladislaum per legatum quendam de latere, cum repente Elisabeth e uita excessit, induciæq; annorum decem Turcas inter & Vngaros pactæ sunt, quas Vngari graui sua clade uiolauerunt. Nam commisso prælio rex Vladislaus in acie desyderatus, & ipsi fusi, fugatiq; maxima accepta clade, uix euaserunt anno principat⁹ Vladislai quarti. Rebus afflictis Vngari animū appulerunt ad Vladislaum puerum Alberti filium, Ladisla⁹, quem apud Federicum educari demonstrauius. Habitoq; solenni conuentu totius gentis in campo kacos, anno salutis Millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto, uno cōsensu regem creant Vladislaum, tutoremq; impuberi dant Ioannē Hunyad Vuaiuodam, moderaretur omnia quousq; rex integræ esset ætatis. Is Ioannes accepta tutela nihil habuit antiquius, quam Drakul ulcisci, & eum quoque Drakul. Vuaiuodam, qui Ioannem detinuerat in uinculis, adusque superioris Vladislai mortem, expletoq; eius pena animo, rebusq; pro tempore compositis Ioannes & Vngaria, a Federico diadema, regemq; suum reposcunt, optimatesque una cum Ioanne Viennam regem salutatum profecti sunt. Ipse q; Ioannes titulo comitatus Bistricensis honore, iureq; donatus est a rege, necnō insignibus rubri Leonis in albo campo. Per eosdem dies Nicolaus quintus Romanus Pōtifex omnes cruce signatos euocauit, duceq; Ioanne Capistrano Ioannes uiro summæ sanctitatis, eius sectæ quæ minorum dicitur, in Capistranus. Pannoniam finitimaq; loca misit, ut bellum contra Turcas gererent. Nam Maumetus Amirati filius obsidione Constantinopolim

MICHAELIS RITII NEAPOLITANI

Ladislav. Constantinopolim cinxerat, & anteq̃ nostri auxilio irent expugnauit. Ladislaus annum agens quartumdecimum Christiani natalis anno Millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio uenit in Vngariam, biennioq; post, Maumetus uictoria Constantinopolis elatus, Vngariæ fines ingressus, obsidione cinxit oppidum Nandoralbenſe, cunq; rex Vdalricus & comes Vdalricus Vladislai maternus auus, cuius consilio gerebat omnia, Viennam fuga petissent audentq; nemo cum tam numeroſo horrendoq; hoste congregati, Ioannes Vuaiuoda comes Biſztricensis, ultro nomen dedit, & ab omnibus desperatam Ducis prouinciā sumpsit, hortatuq; Ioannis Capiſtrani plurimi mortales cum sequuntur, primumq; nauali prælio fortuna fuit Vngaris, deinde machinis tormentisque mœnibus intra quindecim dies ex quo uenerant adeo concussis, ut leui momento casura uiderentur, circa arcem acri pugna diu certatum, uersaq; fortuna ab Vngaris ad Turcas aliquoties est, ad ultimum furſus, ac in fugam uersus omnia opera, machinasq; amisit. His ita gestis Comes Biſztricensis incidit in aduersam ualitudinem, ex qua paulo post moritur, Vladislao Matthiaque superstitibus liberis. Haud ita multo post & ipse Ioannes Capiſtranus ab humanis excessit. Ladislaus interea quem Viennam cum Vdalrico profectum demonstrauimus, in regnum rediit, cunq; comes Vdalricus in caput filiorum Ioannis Vuaiuodæ nefaria moliretur, ab Vladislao Vuaiuodæ liberum natu maximo præuentus, in arce Nandoralbenſi susceptus hospitio, ab Vladislao trucidatus. Ea credes admiratione formidineq; regem simul & principes Vngariæ percussit, indeq; statim mouerunt uersus oppidum Temelnuar ipseq;

DE REGIBVS VNGARIAE LIBER II. 84
ipseq; Matthias Vladislai frater alter Vuaiuodæ filius, & Elisabeth Matthiæ mater obuiam progressi regem benigno hospitio susceperunt, ab eaq; ueniam cædis Vladislao facile impetrauerunt, affirmante inuito rege, se nō persequuturum comitis Vdalrici mortem. Verum cum Budam uenisset, assiduis quorundā suasionibus instigatus, ab Vladislao poenas sumere statuit, sed expectabat occasionē ut uno tempore unaq; causatione, & Vladislauum ultimo supplicio afficeret, & Matthiam fratrem in carcerem cōjceret. Interea crebris nuncijs afferebatur adesse Turcarū copias, ac Vladislauus exemplo patris in eas iturus, cū bello necessaria pararet, hortantibus ijs qui maxime eius optabāt necem, dedit operā, ut Matthias ad regem quoq; ueniret, ut per eius absentiam, uicem personæq; suā sustineret, oblitus mandatorum patris, qui moriens uetuit utrunq; simul apud regem uersari. Simulac itaq; Matthias Budā uenit ambos in uincula cōiecit, tertioq; exinde die Vladislauus securi percussus est. aiūt adhuc post tertium ictū, ut erat manibus post terga uinctis sese in pedes erexisse, atq; multis audientibus expresse loquutū. Comouit Vladislai casus multos, qui propere correptis armis aduersus fontes, infantesq; iuxta debacchati, pualtatibus igne finibus, ingētes addiderūt strages. In ijs Michael Zilsgij de Horogzeg auunculus Vladislai comitis Trāsyluanos aggressus, omnia breui redegit in potestate. Cūq; fracto carcere euasissent aliqui, q cū Matthia seruabantur in uinculis, ex eo abducto secū Matthia Viennā petiit, ibiq; Matthiā Paulūq; Modrat custodiēdos reliquit, ipse Bohemiā profectus est, Pragæq; moratus aliquādiu, subita morbi uicoreptus, paucis exinde dieb; obiit nō sine dati ueneni suspitione
anno

anno ætatis duodeuigesimo, quoto tempore regnasse dictus est, quia Posthumus a partu Alberto patri successit, annoq; salutis millesimo quadringentesimo duodesexagesimo, apud Basilicam Traiensem traiectus est. Allato nuncio mortis Vladislai, Pannonες uniuersæ gentis indicto cōuentu, apud urbem Postensem de creando nouo rege agere cōperunt, unoq; consensu ad Matthiam cōuenerunt. Accepta q; Michaelis Gilasgij spōsione Matthiam fratris Vladislai necem non ulturum. Itaq; cum absentem regem appellarūt hac lege ut quinquennio Michael Vngariæ rem gubernaret, quousq; Matthias imperio maturior esset. At Bohemius Georgium de Podebra regem sibi creant, eum qui pro Vladislao puero iam defuncto, Bohemiæ præfuerat. Hic Georgius, incertum quomodo, Matthiam tamen habuit in potestate, seu uiuēte adhuc Ladislao ex arce Viennensi deductum, siue post Vladislai mortem falso regis nomine signatis litteris. nō antea certe dimisit, quam filiam eius uxorem duxit. Cōnubioq; iam celebrato, acceptaq; a focero magna pecunia, uenit in Vngariam, primoque ingressus oppidum Straznice plura domi, forisq; egregia ædificauit, sextoq; demū quā regnare cœpit anno apud Albā capitis insignem cœpit. Oppidum Zañcza ab obsidione Turcarum eximit, comitatumq; Sirmiensem ab eorū depopulationibus, Bohemum quoq; Suuihlam uirum bellicosum, Federicumq; Romanorum regem, qui regnum Vngariæ affectabat, acie superauit, Transyluanos qui alio creato rege ab eius fide defecerant recepit, & imperata facere compulit. Stephanum Vuaiuodam cum magna manu contra se uenientē noctis silentio fudit, fugauitq;. Sumpsit expeditionem contra Bohemos

mos Hussitanos, quibus cum continenter bellum septennio gessit, magnamque Bohemiæ partem suo subiecit imperio, Bohemiæq; rex appellatus in urbe Colomucensi de Bohemiā coronatus est. Archiepiscopus interea Strigonienſis, & Pontifex Quinquiriensis, Caijzmirum Caijzmiri Polloniæ Caijzmiri regis filium priuatis consilijs euocant ad Vngariæ regnum capeſſendum, qui potitus arce Nitriēſi obſeſſus a Matthia, uix fuga in Polloniam euasit, ipſeq; Matthias non contentus recepisse sua, missis in Polloniam copijs omnia cœdibus impleuit. Cūq; Caijzmirus in finibus Slesianis, res nouas moliretur, utrinq; comparatis ingentibus copijs, ad urbem Vratislauienſem castra castris contulerunt. Sed antequā de summa rerum dimicaretur, agi de pace cœptum qua firmata, a bello disceſſerunt. Inde Matthias exercitum reducens, oppidum Sabacz Turcarum præſidio firmatum, obſedit, atq; ui cœpit. Iterumq; bellum contra Federicum gessit, multa q; iuris eius oppida redegit in potestatem, & in his urbem Austriæ Viennam. Habuit uxorem secundo matrimonio Matthias Aragonem Beatricem Ferdinandi regis Siciliae natu minorem filiam, cūq; Turcæ maritimos Apuliæ fines occupassent Matthias auxiliares Vngarorū copias misit. Obijt nulla superſtite ſobole trigefimoſeptimo quam regnare cœpit anno.

Vngariæ regnū competitores ad ſe quiſq; trahebant Maximilianus Romanorum rex, & Vladislauſ Caijzmiri Polloniæ regis filius, quem mortuo Georgio de Podebrad, Bohemiæ regem ſibi creauerāt, ea lege ſinceret Huſſitanos ex inſtituto uiuere, quem Matthias, ut iā dictū eſt magna regni ſui parte ſpoliauerat. Cūq; ſtatim poſt obitum Matthiæ Vladislauſ

M. RITH DE REG. VNGAR. LI. II

Vladislaus Bohemiae regnum, Maximilianusq; Austria occu-
passet, uterq; reginae Beatricis, eius enim maxima apud Hun-
gariae principes, ob naturae liberalitatem, autoritas erat, gra-
tiam captabat. Cum uero Maximilianus cunctaretur eam du-
cere, praeuenit Vladislaus, adiunctaq; sibi matrimonio Bea-
trice, superior fuit. Ipseq; paulo post omnibus iam pacatis
Vngariae rex appellatur, insigne capitis accepit, cum Maxi-
miliano pactus, ut si decederet absq; legitima prole, Vnga-
ria Bohemiaeque regna ad eum, eiusque successores peruenirent.
Sed haud ita multo post diuortium cum Beatrice fecit. nam
regno priuatam, compulit assentiri futuris cum altera nuptiis.
affirmans nunquam secum matrimonium traxisse, grandi-
q; pecunia ab Alexandro sexto Pontifice maximo impe-
trauit, ut ei liceret aliam superducere. Itaque filiam domini
de Gandala Vasconis uxorem sibi iunxit.

LIBRI SECVNDI DE REGIBVS
VNGARIAE FINIS.

BASILEAE, APVD IOANNEM FRO-
BENIVM. MENSE IVLIO. AN-
NO M. D. XVII.

CONTENTORVM INDEX

A	Bbas nomen Syri.	10	Andreas.	fo.	51	
	Abbis.	Folio.	22	Anianus pontifex.	fo.	71
	Abba.	fo.	70	Anna ducitur a Carolo.	fo.	19
	Abstetus pro excom/			Anglorum assertio.	fo.	17
	municato.	fo.	45	Antibertus.	fo.	5
	Acabath.	fo.	25	Aquileia.	fo.	67
	Adamita.	fo.	81	Argentina diruta.	fo.	66
	Adiuga.	fo.	79	Aribertus.	fo.	6
	Agila.	fo.	23	Arpinus.	fo.	11
	Alphonfus castus.	fo.	26	Attila insignc.	fo.	66
	Alphonfus magnus.	eodem		Attila rex.	eodem	
	Alphonfus quartus.	eodem		Attila mors.	fo.	68
	Alphonfus quintus.	fo.	28	Athaulfus.	fo.	22
	Alphonfus. fo. 29, & 30, bis			Atanagildus.	fo.	23
	Alphonfus.	fo.	25	Athanasius.	fo.	22
	Alphonfus nonus.	fo.	30	Attella.	fo.	65
	Alphonfus decimus.	fo.	31	Asylum.	fo.	5
	Alphonfi tabula.	eodem		Auenio expugnatur.	fo.	13
	Alphonfus undecimus.	fo.	32	Aurelius.	fo.	25
	Alphonfus rex Aragonum.	55		Austria dux.	fo.	37
	Alphonfus Sicilia rex.	fo.	63			
	Alphonfus Calabria dux.	64				
	Alagarbus.	fo.	31			
	Albertus dux Austria.	fo.	82	B		
	Aladarius filius Attila.	fo.	68	Althi.	Folio.	22
	Almaricus.	fo.	23, bis	Balduinus.	fo.	36. & 38
	Alaricus.	fo.	22	Balduinus de Burgo.	folio.	36
	Alaricus secundus.	fo.	23	Balduinus tertius.	eodem	
	Almericus.	fo.	36	Balduinus quartus.	eodem	
	Aluarus.	fo.	34	Balduinus quintus.	eodem	
	Amalasinthia.	fo.	23	Bamba.	fo.	24
	Americus.	fo.	37	Belegardus.	fo.	40
	Amurates rex Turcarum.	80		Bellazis.	fo.	25
	Andreas I.	fo.	71	Bela.	fo.	72. & 74
	Andreas II.	fo.	74	Bela Stephani tertij filius.	fo.	74
	Andreas III.	fo.	75, bis	lio.		
				Bela tertius.	74	
					fo.	75
						Biscardus

INDEX

Biscardus.	fo. 40	Celestinus tertius.	fo. 49
Bituricensium rex.	fo. 17	Ceruus torquatus.	fo. 16
Boemundus.	fo. 41	Certamen pulchrum & christia.	fo. 15
Bronchildis.	fo. 5	num.	fo. 68
Brachius.	fo. 54	Chaba filius Attilæ.	fo. 66
Bronchildis crudelitas.	fo. 6	Cheuceza.	fo. 5. & 7
Bronchildis cædes.	ibidem	Chilpericus.	fo. 5. & 7
Bulgaria olim Mœsia dicta.	80	Childebertus.	fo. 4. & 7 bis
Buda frater Attilæ.	fo. 66	Childericus.	fo. 4. & 7 bis
Burgundia ad Francos.	fo. 11	Chilbertus.	fo. 4. & 7 bis

C Anzmirus.	fo.	85	Clodoueus.	fo.	3
Campania.	fo.	67	Clodoardus.	fo.	3
Carolus Siciliae.		65	Clodius capitatus.	fo.	6. bis
Carolus I. Neapolita-			Clotarius.	fo.	4. bis
norum.	fo.	48	Clodomiris.	fo.	9
Carolus Caluus.	fo.	9. ter	Cœnobiū sanctimonialiū.	fo.	7. bis
Carolus maleferiatus.	fo.	10	Coloman ⁹ rex Vngariae.	fo.	46
Carolomanus.	fo.	8	Conradinus.	eodem	
Carolus magnus.	eodem		Conradus.	fo.	4. bis
Carolus.	9. bis. & 10. & 16. & 17		Conradini cædes.	fo.	37
Carolus simplex.	fo.	10	Conradus.	fo.	41
Carolus Siciliae rex.	fo.	13	Conciliū claromontanum.	fo.	42
Carolus II.	fo.	15	Confarrandū quid.	eodem	
Carolus pulcher.	eodem		Comitia pontificatus.	eodem	
Carolus sapiens.	fo.	16	Concilium quod omnes appel-	fo.	60
Carolus septimus, qui	octauus		larent.	fo.	35
dicitur.	fo.	17	Costa.	fo.	4
Carolus rex Vngariae.	fo.	76	Crotildis.	fo.	65
Carolus Vallesius.	fo.	50	Cumania quæ Madouia dici-	fo.	37
Carolus secundus.	fo.	49	tur.	eodem	
Catipanus.	fo.	39	Cypri reges.		
Caroli Burgundiae cædes.		19	Cyprus ad Vencos.		
Carolus octauus aut nonus.	eo.				
Catholici cognomen unde.		25			

INDEX

D Agobertus. 6 bis. & 7	Federicus Caesar tertius. fo. 82
Daniel sacerdos rex	Federicus secundus. fo. 45
fit. fo. 7	Federicus imperator. fo. 59
Deuotio excommuni	Federicus patruus Ferdinandi.
catio. fo. 40	folio. 65.
Delphinatus ad Francos. 16	Federicus filius. fo. 44
Diris execratio. fo. 40	Federicus barbarossa. fo. 43
Dietrich uon Bern. fo. 65	Ferdinandus. fo. 28. & 29. & 30
Dominicus autor predicatorum. fo. 30	Ferdinandus Calabriae dux. 60
Drakul. fo. 83	Ferdinandus filius. fo. 65
Drogo. fo. 39. bis.	Ferdinandus tertius. fo. 30
	Ferdinandus quartus. 65.

E lisabeth uxor Alberti.	Folio.	82.	Ferdinandus numerosa prolis pater.	fo.	32
Elisabeth diua.	fo.	74	Felicianus.	fo.	34
Emericus.	eodem		Flandrenses uicti.	fo.	77
Emericus filius Stephani.	fo.	69	Franco.	fo.	17
Egipza.	fo.	25	Fanci Galli a Franconibus Germanis dicti.	fo.	3
Elionora Maximiliani mater.	folio.	59	Francofordia.	eodem	
Eliura.	fo.	28	Fredegonda.	eodem	
Enecus seu Innicus.	eodem		Fulco comes.	fo.	5
Eringius.	fo.	24		fo.	36
Ethius patricius.	fo.	66			
Expeditio in Sphortiam.	fo.	20			

F	Aramundus.	Folio. 3	G	Alli.	Folio. 3
	Fames.	fo. 17		Gallus.	codem
	Familia mendosa.	29		Gallorum caedes.	48
	Federicus Caesar secundus.	fo. 44		Gargoris.	fo. 22
				Garsias.	fo. 26
			Germani direpti in Vngaria.	82	
			Gentilis Cardinalis a latere legatus.	fo. 76	
				Y 3	Gensalaricus

INDEX

[illegible]

CONTENTORVM

Ioannes Vuikleff.	fo. 81	& 10. & 11. & 13. & 51	
Iudaorum expulsio.	fo. 12	Ludouicus pius.	fo. 8
Iudaorum reditus.	fo. 13	Ludouici filij.	fo. 9
Iudices.	fo. 26	Ludouic ^o Aurelianēsis capif	19
Iubileus annus pro ludis secula		Ludouicus duodecimus.	20
ribus apud nos est.	fo. 78	Lodouicus Sphortia capif.	21
		Ludouic ^o Neapolim recuperat.	21
		Ludi seculares apud nos in Iubi	
		leum commutati.	fo. 78
L Aicus graeca uox.	Fo. 8	Lutetia.	fo. 12
Ladislaus primus.	72	Luyba.	fo. 24.
Ladislaus tertius.	74	Lymba.	fo. 23
Ladislaus quartus.	75		
Ladislaus rex Vngariae.	fo. 83		
Ladislaus Caroli filius.	fo. 53	M Arcomirus.	Fo. 3
Laynus.	fo. 26.	Martellus.	fo. 7
Leonogildus.	fo. 23	Martelli facinora.co.	
Longaui reges.	fo. 12	Malica.	fo. 35
Longobardi.	fo. 65	Maguntinus archiepiscop ^o .	44
Lotharius Caesar.	fo. 42	Manfredus.	fo. 47
Lotharius.	fo. 9. & 10	Margarita.	fo. 19
Loysius Franciscanus.	fo. 49	Margarita de Austria.	fo. 35
Lucretia amica Alphonfi.	59	Maria Ludouici filia.	fo. 79
Ludouicus Caroli filius.	fo. 77	Matthias.	fo. 84
Ludouicus Andegauensis terti-		Matthiae facinora..	eodem
us.	fo. 54	Maumetus Turcarum rex.	62
Ludouicus octauus.	fo. 13	Mauregatus.	fo. 26
Ludouicus nonus.	eodem	Maximilianus.	fo. 85
Ludouicus iunior.	fo. 12	Maelia inferior quae Bulgaria di-	
Ludouici uictoria.	eodem	citur.	fo. 80
Ludouicus Vtinus.	fo. 14. & 15	Mendosa familia.	fo. 29
Ludouici Aureliani caedes.	17	Merocus.	fo. 4
Ludouicus undecimus.	17. & 18	Meroue ^o rex Galloru cadit.	67
Ludouici fuga.	fo. 18	Metenses Theodorico in ditio-	
Ludouicus Balbus.	fo. 9	nem uenerunt.	fo. 6
Ludouicus Carlonus.	eodem	Minus.	fo. 26
Ludouicus.	fo. 6. & 9.	Missä.	fo. 10

y 4 Neustria

INDEX

N Euftria Normandia Philippus pulcher. fo. 14
dicta. Folio. 10 Philippi Valesij parentes. 15
Neapolitanus rex. 17 Philippus Valletius eius nomi-
Neapolis capitur. 20 nis sextus. eodem
Nicasius Pontifex. fo. 67 Philippus archidux Austria. 20
Normandia Neustria dicta. 10 Phroilla. fo. 26
Normandia recepta. fo. 18 Pipinus. fo. 7. & 8. & 9
Nomen dare. fo. 42. & 83 Posthumus dicitur. fo. 75
Præcipitati duo de turri. fo. 74
Producere quid? eodem
Productrices. fo. 17
Puella Franciæ.
O Lachi. Folio. 79
Olcū cœlit⁹ dimissū. 4
Ordonius. fo. 26
Ordonius II. eod.
Ordonius tertius. fo. 27
Ordonius malus. eodem
Otho dux Saxonix. fo. 44
Otho dux Bauariæ. fo. 76
P artite historiari liber. 31
παρθένων loc⁹ uirginū. 9
Pares Franciæ. fo. 8
Parthius. fo. 12
Parthienses censi. fo. 18
Pauli I. Eremitæ cœnobiū. 79
Patrini. eodem
Pafahites. fo. 80
Pelagius. fo. 25
Petrus. fo. 70. bis
Petrus primus. fo. 32
Phasilla. fo. 25
Philippus. fo. 11. & 14
Philippus quintus. fo. 15
Philippus Austrius. fo. 35
Philippus ab episcopo Magun-
tino coronatus. fo. 45
Philippus Adcodatus. fo. 12. bis
R Achimiris. fo. 24
Raymiris. fo. 26
Raymiris II. eodem
Raymiris III. fo. 27
Recismundus. fo. 24
Renatus. fo. 57
Recharedus. fo. 67
Remi populi. 23
Retharius Sueuorum rex. 23
Remissa peccatorū apud Cypri-
anum. ibidem
Responsorium. fo. 17
Rex Neapolitanus. 25
Rex qualis placeret hodie. 22
Reges Hispaniæ. eodem
Reges Castellæ. 45
Reges Hierosolymitani. 37
Reges Cypri. fo. 22. & 28
Reges legionis. fo. 33
Reges Siciliæ. fo. 10
Robertus. fo. 50
Robertus Calariæ dux. fo. 25
Rodericus. Rodericus

INDEX

Robertus Caroli nepos. fo. 75
Rodericus Cydus. fo. 29
Rogerius. fo. 41
Sueui ex Hispania eijciuntur.
folio. 23
Suintilla. fo. 24. bis
Superstitio Ioannis Huz. 81
Sycambria. fo. 3
S Antepoluch. Folio. 73
Sacellum sanctum Parhi-
sienſe. fo. 13
Sanctius Crassus. fo. 27
Sanctius maior. fo. 28
Sanctius secundus. fo. 29
Sanctius tertius. fo. 30
Sanctius quartus. fo. 32
Senta dux. fo. 69
Sigismundus Constantiæ prin-
ceps. fo. 66
Sigismundus rex. fo. 53
Sipontum hodie Manfredi
nia. fo. 78
Sifecundus. fo. 24
Sillo. fo. 25
Sigisbertus. fo. 5
Siciliæ reges. fo. 38
Siculi. fo. 69
Sigismundus Marchio. fo. 79
Singericus. fo. 22
Sislebuta. fo. 24
Solomon Andreæ filius. fo.
lio. 71. & 72
Straßburg. fo. 66
Stipendia augere. fo. 58
Stephanus. fo. 69
Stephanus rex Vngariæ. fo. 73
Stephanus tertius. fo. 74
Stephanus quintus. fo. 75
Sueui. fo. 22
T Abulæ Alphonsinæ
Folio. 31
Tancredus. fo. 43
Tata. fo. 69
Templarij. fo. 14
Tendius. fo. 23
Tendefilius. eodem
Theodoricus rex Hispaniæ. 23
Theodoricus secundus. eod.
Theodosius. fo. 22
Theodericus. folio. 4. bis
& 6. & 7
Theobertus. fo. 5
Theorismundus. fo. 67
Threæ. eodem
Theodeberti fuga. fo. 6
Theodeberti cædes. eodem
Torismundus. fo. 23
Ticinum. fo. 68
Tulga. fo. 24
Turegienses Eluctij. fo. 97
V Dalricus Ciliæ comes
Folio. 83
Vdalric⁹ trucidat. eo.
Veremundus. fo. 25
Veramundus. fo. 26
Veremundus

CONTENTORVM INDEX

Veremundus II.	fo. 27	Vrfula uirgo.	fo. 67
Veremundus III.	fo. 28	Vuandali.	fo. 22
Venetiarum origo.	fo. 68	Vuencelaus rex.	fo. 76
Vladislaus Litaniæ dux.	fo. 82. & 83	Vualia.	fo. 32
lio		Vualachi.	fo. 77
Vladislaus rex Vngariæ.	fo. 85	Vuolfradus eques Germanus.	78
Vitiza.	fo. 25	folio.	
Victericus.	fo. 24		
Vngri.	fo. 65		
Vniuersitas Parihiensis.	fo. 8	Zolomerus rex.	folio. 71

FINIS.

Erratum Folio 70 In margine lege. Inducere id est, antiquare, obliterare, iuriconsultitium uerbum est, pro Iuriconsulti tui uerbum est.

